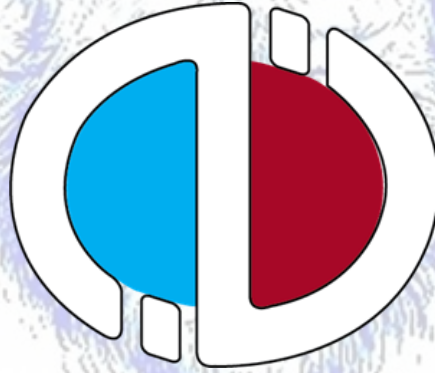

ÖMBİÖIU EĞİTİM BİLİMLERİNE GİRİŞ

ÜNİTE ÖZETLERİ DENEME SORULARI ÜNİTE SORULARI ÇIKMIŞ SORULAR

SKYMOON PDF KANALI : <https://t.me/producerskymoonpdf>

ANADOLU PDF GRUBU: <https://t.me/anadolupdfgrubu>

DON'T ASK QUESTIONS, JUST FOLLOW...

“DERS GEÇMENİN EN KOLAY YOLU”

SINCE 2020

ÜNİTE 1: EĞİTİMİN TEMEL KAVRAMLARI

EĞİTİMİN TANIMI, KAPSAMI, AMAÇ VE İŞLEVLERİ

İnsanlar tarih boyunca çevreleriyle etkileşime girerek öğrenme sürecine dahil olmuşlardır. Öğrenmenin olduğu her ortamda eğitimden söz etmek olanaklıdır. Sık kullanılan bir sözcük olan eğitim oldukça geniş anlamlıdır.

İnsan, doğduğu andan itibaren ve yaşamı boyunca bir takım bilgi, beceri, tutum ve değerler kazanır ve bunlar sonucunda bireyde gözlemlenebilen davranış değişiklikleri oluşur. Bu değişikliklere yol açan bireyin kendi yaşantısıdır.

Toplumlar da varlıklarını sürdürebilmek için kendi kültürlerinin özelliklerini yeni kuşaklara aktarırlar. Bir toplumun, bireyleri kendi kültürünün istek ve beklentilerine uyum sağlayacak şekilde yetiştirmesine "kültürleme" denir. İlkel toplumlarda kültürün içeriği basit olduğu için söz konusu kültürün günlük yaşamdaki etkileşimlerle bireylere aktarımı daha kolaydı. Ancak toplumların gittikçe daha karmaşık bir yapıya kavuşması ve kültürel içeriğin artmasıyla birlikte bireyin kültürün tüm unsurlarıyla etkileşime girerek bunları doğal bir süreç içinde edinmesi zorlaşmıştır. Bu nedenle toplumlar kültürleme etkinliğini amaçlı ve sistematik bir halde yürütmeye başlamışlardır. Dolayısıyla eğitim "kasıtlı kültürleme süreci" olarak da tanımlanır.

Eğitim en genel anlamıyla bireylerin davranışlarında değişiklik oluşturma sürecidir. Eğitim tanımlarında üç temel özellik ön plana çıkmaktadır:

1. Eğitim bir süreçtir.
2. Eğitim sonucunda bireyde davranış değişikliği oluşur.
3. Davranış değişikliği bireyin yaşantıları sonucunda oluşur.

Yaşam boyu devam eden bir süreç olan eğitimin genel işlevleri bireyin topluma, toplum dinamiklerine uyumuna yardım etmek ve bireyde var olan yeti ve yeteneklerin üst sınırına kadar gelişmesini sağlamaktır. Eğitimin işlevleri toplumsal, siyasal, bireysel ve ekonomik olmak üzere dört grupta toplanmaktadır:

1. Eğitimin toplumsal işlevleri; toplumsal kültürü aktarmak, bireyin topluma uyumunu

sağlamak, araştıran ve kültüre dinamik öğeler katan insan yetiştirmektir.

2. Eğitimin siyasal işlevleri; ülkenin anayasal yapısına uygun, lider özellikleri olan, girişimci ve bilinçli seçmen yetiştirmektir.
3. Eğitimin bireysel işlevleri; bireyin bedensel, zihinsel ve ruhsal yapısını geliştirmektir.
4. Eğitimin ekonomik işlevleri; bilinçli üretici ve bilinçli tüketici yetiştirmektir.

Bireysel açıdan bakmaya devam edersek eğitim;

- bireyin kendini gerçekleştirmesine yardım eder (örneğin bireyde öğrenme isteği uyandırır, bireyin dili etkili kullanmasını sağlar, bireyin spor ve sanat etkinliklerine dahil olmasını sağlar),
- bireyin insan ilişkilerini geliştirmesine yardım eder (bireyin insanlığa saygı duymasını, dostluğa önem verip sosyal yaşamını zenginleştirmesini, işbirliği yapmasını, sorumluluklarını yerine getirmesini sağlar),
- bireyin ekonomik etkinliğini geliştirir (bireyin doğru mesleği seçip iyi bir üretici olmasını, çalışmayı sevmesini ve bilinçli bir tüketici olmasını sağlar),
- bireyin vatandaşlık sorumluluğunu geliştirir (bireyin eleştirel düşünerek sosyal adalet, farklılıklara saygı, ulusal kaynakların korunması, yasalara saygı, bilimin gelişimi, vatandaşlık sorumlulukların yerine getirilmesi, demokratik ilkelere bağlılık, vb. konularda bilinç geliştirmesini sağlar).

EĞİTİM TÜRLERİ

Eğitim süreçleri kendiliğinden ya da amaçlı olarak oluşmasına göre formal ve informal eğitim olmak üzere ikiye ayrılır.

İNFORMAL EĞİTİM bireyin toplumun diğer üyeleriyle etkileşime geçerek öğrenme sürecine dahil olmasıdır. Her an, her yerde, bir plana bağlı olmaksızın yapılan eğitim etkinlikleri olarak tanımlanabilir. İnformal eğitimde birey taklit ve gözlem yoluyla öğrenir. İnformal eğitim süreci genellikle kontrolsüz gerçekleştiği için bireyler bu süreçte olumlu ve istenen davranışların yanı sıra, olumsuz davranışlar da edinebilirler.

FORMAL EĞİTİM okullarda veya kurumlarda bir plan veya program ve amaç doğrultusunda yürütülür.

EĞİTİM BİLİMLERİNE GİRİŞ

Eğitim süreci öğretmen tarafından planlanır, uygulanır ve değerlendirilir. Formal eğitim, örgün ve yaygın eğitim olmak üzere ikiye ayrılır. Örgün eğitim, belli bir yaş grubu ve aynı düzeydeki bireylere yönelik, amaca göre hazırlanmış eğitim programları yoluyla okulda düzenli olarak verilen eğitimidir (okulöncesi eğitim, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim). Örgün eğitimde her öğretim basamağı bir sonraki için temel oluşturur ve eğitimin bir basamağı başarıyla tamamlanmadan diğerine geçilemez. Yaygın eğitim ise örgün eğitim sistemine girmemiş, bu sistemin herhangi bir basamağında bulunan veya bu basamaklardan birinden ayrılmış kişilere ilgi ve gereksinimleri doğrultusunda yapılan eğitimidir.

Günümüzde formal ve informal eğitim arasında kesin bir ayrım yapmak zordur.

ÖĞRENME

İnsanı diğer canlılardan ayıran en önemli özellik olan öğrenme, insanın çevresiyle girdiği etkileşim sonucu pek çok davranış edinmesini sağlar. Öğrenme genellikle "yaşantı ürünü ve nispeten kalıcı izli davranış değişikliği" olarak tanımlanmaktadır. Öğrenme sonucunda insanlar bilgi, beceri, turum ve değerler kazanırlar. Öğrenmenin varlığı şu ölçütlere dayanmaktadır:

1. Öğrenme sonucunda davranışlarda gözlenebilir bir değişiklik oluşur.
2. Bireyin davranışındaki değişiklik nispeten kalıcı izlidir.
3. Bireydeki davranış değişikliği yaşantı ürünüdür.

Davranışlardaki her değişiklik öğrenme olarak yorumlanmaz. Nefes almak veya göz kırpmak gibi doğuştan gelen davranışlarımızın yanı sıra, boyun uzaması veya yürümeye başlamak gibi büyüme ve olgunlaşmayla ilişkilendirilen davranışlar da vardır. Bunları öğrenme olarak niteleyemeyiz.

Öğrenme süreci genellikle kendiliğinden öğrenme ve yönlendirilmiş öğrenme olmak üzere iki şekilde gerçekleşir. Bireyin kendi kendine gerçekleştirdiği bir eylem sonucunda meydana gelen davranış değişikliği kendiliğinden öğrenmedir. Yönlendirilmiş öğrenme ise öğrenmeyi sağlayacak bir başka kişi (öğretmen) ya da araç (kitle iletişim araçları) desteğiyle öğrenme etkinlikleri sonucunda oluşur.

ÖĞRETME VE ÖĞRETİM

ÖĞRETME ; öğrenmeyi kolaylaştırma, öğrenmeye rehberlik etme, öğrenene öğrenmeyi gerçekleştirirken yardımcı olma sürecidir. Öğretme ve öğrenme kavramları birebir ilişkilidir; ancak her öğretme etkinliği öğrenmeyle sonuçlanmaz ve her öğrenme bir öğretme etkinliğinin sonucu değildir. Eğitim kurumlarında önceden saptanan amaçlar doğrultusunda planlı, kontrollü ve örgütlü bir şekilde gerçekleştirilen etkinliklere ise öğretim denir. Eğitim ve öğretim kavramları çoğu zaman birbirinin yerine kullanılsa da öğretim aslında daha kapsamlı olan eğitimin altında yer alır. Eğitim zaman ve mekân yönünden kapsamlı, sürekli ve çok boyutludur. Öğretim planlı ve programlıdır. Bu yönüyle öğretimde tüm öğrenme yaşantılarının eğitsel olması temeldir. Oysa eğitimde bilgi dahil her türlü yaşantı üzerinde durulur ve öğrenme yaşantıları eğitsel olmayabilir.

Öğretim etkinliklerinin dört temel ögesi vardır:

1. Amaçlar (Hedefler)
2. İçerik
3. Öğretme-öğrenme süreci
4. Değerlendirme

Amaçlar (hedefler), öğretim etkinliği sonunda bireyde gözlenmesi beklenen davranışları ifade eder.

İçerik , öğretim sürecinde öğrencilere kazandırılacak bilgi, beceri ve tutumlardan oluşur. İçeriğin seçiminde ve düzenlenmesinde amaçlar ve öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyleri dikkate alınır.

Öğretme-öğrenme süreci, öğrencilerin amaçlara ulaşmaları için geçirmeleri gereken öğrenme yaşantılarını sağlayacak dış koşulların düzenlenmesidir.

Değerlendirme ise öğrencilerin hedeflere ne ölçüde ulaştıklarının saptanmasıdır.

Öğretim sırasında dikkate alınması gereken noktalar şöyle özetlenebilir:

- Öğrenenin kavrama gücü dikkate alınmalıdır.
- Uyarılan bir insan, uyarılmayana göre daha kolay öğrenir. Başarılı olma, ödül alma veya cezadan kaçınma gibi uyarılar öğrenmeyi destekler.
- Uyarımın ölçülü olmasına dikkat edilmelidir.
- Ödüllendirme ile kontrol edilen öğrenme, genellikle, cezalandırma ile kontrol edilen öğrenmeye göre daha etkilidir.

- Bireyin kendi içinden gelen uyarım, dıştan verilen uyarıma göre daha etkili öğrenme sağlar.
- Öğretimin temelinde başarı yatar. Ancak öğretim sonucunda her bireyden aynı başarı beklenemez.
- Öğretimde amaçların bireylerin kapasitesine, öğrenme gücüne göre gerçekçi olarak saptanması daha doyurucu bir öğrenme sağlar
- Öğrenmede geçmiş yaşantıların önemli bir yeri vardır.
- Birey öğretim sürecine etkili olarak katılırsa daha kolay öğrenir.
- Bireye göre anlamlı olan konular, anlamsız ve anlaşılması zor konulara göre kolay öğrenilir.
- Becerilerin iyi öğrenilmesinde tekrarlanan alıştırmalar önemlidir.
- Birey, öğrenme yaşantıları arasındaki ilişkileri kendi bulur ve öğrendiklerini yeni durumlara uygulama deneyimi kazanırsa bunları başka alanlara daha kolay aktarır.
- Uzun süre hatırlanması istenen konular için ayrı zamanlarda ara sıra yapılan hatırlatmalar yararlı olmaktadır.

ÜNİTE 2: EĞİTİMİN SOSYAL TEMELLERİ

EĞİTİM, SOSYOLOJİ VE EĞİTİM SOSYOLOJİSİ

İnsanlar arası ilişkilere odaklanan sosyoloji, eğitimi yetişkinler tarafından gençler ve çocuklar için uygulanması gereken bir eylem olarak tanımlar. Bu eylem kültürel mirasın aktarımıyla kalmaz, gençlere ve çocuklara yaşamlarını daha iyi sürdürmeleri ve topluma daha iyi uyum sağlamaları için gerekli düşünce, görenek ve kuralları kazandırır.

Çağdaş toplumlarda eğitimin açık ve gizli olmak üzere iki tür işlevi vardır. Eğitimin açık işlevleri şunlardır:

- Toplumun kültürel mirasını yeni kuşaklara aktarmak,
- Mesleki bilgi ve beceriler kazandırarak bireylerin meslek sahibi olmalarını sağlamak,
- Bireylere akılcı düşünme alışkanlığı kazandırarak onlara akılcı düşünmenin yollarını öğretmek,
- Bireylerin doğal ve toplumsal çevreyi bilimsel ilkeler doğrultusunda değerlendirmelerini olanaklı kılmak,
- Bilimin gelişmesine katkıda bulunmak.

Eğitim kurumlarının bireylere yeni ve daha üst düzey statü kazandırma, nüfus artışı ve kötü alışkanlıkların önlenmesinde bireylere yardımcı olma, uygun iş olanakları sağlama gibi gizli işlevleri de bulunmaktadır.

Toplum içinde gerçekleşen yaşantılar bireylerin yaşama bir anlam vermesini sağlayarak onları yaşamın amacı, değerler, tutumlar, davranışlar ve düşünceler açısından yönlendirir. Dolayısıyla toplum ve eğitim birbirleriyle yakın ilişki içindedir. Toplum ile toplumun sosyal kurumlarından biri olan eğitim arasındaki ilişkileri ve etkileşimleri inceleyen bilim dalına eğitim sosyolojisi denir. Eğitim sosyolojisi, sosyolojinin eğitimle ilgili konuları kendi yöntemleriyle ele alması sonucu ortaya çıkmıştır. Eğitim sosyolojisinin kurucusu Durkheim'a göre çocuklar sosyal kurumlarda şekillenir. Her toplum sürekliliği sağlamak için insanlarına kendi değerlerini, normlarını ve kurallarını kazandırmak ister. Bu doğrultuda, eğitim sosyolojisinin ele aldığı konular şunlardır:

- Eğitsel düşünce, kuram ve politikaların sosyal kaynakları, etmenleri ve sonuçları,
- Eğitim kurumlarının sosyal yapı ile ilişkileri,
- Eğitim kurumlarının yapısı ve işleyişi,
- Eğitsel etkinliklerden çıkan sosyal ilişkiler,
- Aile, sosyoekonomik durum, etnik ve dinsel gruplar gibi formal eğitimi etkileyen etmenler.

Eğitim sosyolojisinin temel özellikleri şöyle özetlenebilir:

- Eğitim sosyolojisi sosyal gelişme aracıdır.
- Eğitim sosyolojisi eğitim amaçlarının sosyal boyutlarının incelenmesinde bir araçtır.
- Eğitim sosyolojisi sosyolojinin eğitimle ilgili sorunlara uygulanmasıdır.
- Eğitim sosyolojisi sosyalleşme sürecinin incelenmesidir.
- Eğitim sosyolojisi eğitimcilerin eğitiminde yararlanılan bir bilim dalıdır.

Eğitim sosyolojisi öğretmenlerin;

- öğrencilerin içinden geldikleri çevreyi tanıyıp öğrencileri ve onların davranışlarını daha iyi anlamalarını,
- okulun sosyal işleyişini kavramalarını,
- sınıfta farklı etkinlikler düzenlemek üzere, öğrenci özellikleri, grup davranışı, grup

çalışması gibi konularda bilgi sahibi olmalarını,

- ülkelerin çağdaş eğitim sorunlarıyla ilgili bilgi sahibi olup bu sorunlara çözüm önerisi getirmelerini sağlar.

TOPLUMSAL OLGULAR VE EĞİTİM

Bu bölümde toplumsal olgular ve eğitim arasındaki ilişki incelenmektedir.

Toplumsal denetim, toplumsal düzeni sağlamak ve toplumsal yaşamdaki ilişkileri yöneten normlardan sapmayı önlemek için toplumsal grup tarafından kullanılan sistemler bütünüdür. Toplumsal denetim mekanizmaları normlar, değerler, gelenekler, görenekler (örf ve adetler), yazılı kurallar ve yasalar olarak sıralanabilir. Bir kültürdeki bireylere yol gösteren, toplumsal düzeni sağlayan, olumlu ve olumsuz, doğru ve yanlış gösteren kurallar, standartlar ve düşünceler norm olarak adlandırılmaktadır. Gelenek; bir toplumda ya da bir toplulukta geçmişten geldikleri için saygın tutulup kuşaktan kuşağa iletilen, yaptırım gücü olan kültürel kalıntılar, alışkanlıklar, bilgi, töre ve davranışlar olarak tanımlanmaktadır. Görenek ise, bir şeyin eskiden beri görüldüğü gibi yapıma alışkanlığı, âdet, alışkanlık biçiminde tanımlanabilir. Gelenek ve görenekler, toplumsal denetim biçimidir ve toplumsal normlar takımını oluştururlar. Değerler kültür ve topluma anlam veren ölçütlerdir. Toplumlarda, toplumsal norm ve değerlerden başka yapılması yasaklanmış ve yaptırım gücü zor kullanılmasına olanak sağlayacak biçimde örgütlenmiş, tüm bireyler için geçerli olan yazılı hukuk kuralları vardır. Eğitim bireylerin toplumsallaşmasını kolaylaştırarak onların norm ve kurallara uymasını sağlar. Gençler, toplumsal normları ve bu normlara uymamanın sonuçlarını eğitim yoluyla öğrendiklerinden eğitim, toplumsal denetimin güçlü bir aracı konumundadır.

Toplumsal yapı sürekli değişim ve gelişim içindedir. **Toplumsal değişim**, toplumsal düzenin, bu düzeni sağlayan toplumsal ilişkilerin ve bu ilişkileri belirleyen toplumsal kurumların değişmesidir. Toplumsal değişmeye yol açan dış ve iç kaynaklar vardır. Dış kaynaklar; çevresel değişimler (örn. deprem, iklim değişiklikleri, göç, savaş), istila (istilacı güçlerin kendi kültürlerini istila ettikleri topluma benimsetme çabası), kültürel temas ve yayılmadır (bir yenilik ya da kurumun komşu alanlara geçerek dünyada yayılması). İç kaynaklar ise keşif ve icatlar ve nüfus hareketleridir. İç ve dış kaynaklar ile eğitim

arasında yakın bir ilişki vardır. Eğitim toplumsal değişmeden en çok etkilenen kurumlardan biridir çünkü toplumların işlevlerini yerine getirebilmesi için eğitim kurumlarının değişmeye uyum sağlaması gerekir. Diğer taraftan, eğitim de toplumsal değişmelerin temelini hazırlar ve olumlu toplumsal değerleri yerleştirir. Ayrıca eğitim öğrencilere eleştirel düşünme yetenekleri kazandırarak gelecekteki kültürel değişmelerin kabulünü kolaylaştırır.

Toplumsal hareketlilik, toplumdaki bireylerin toplumsal hiyerarşide bir statüden başka bir statüye geçmesidir. Toplumsal hareketlilik yatay ve dikey olmak üzere iki biçimde gerçekleşmektedir. YATAY TOPLUMSAL HAREKETLİLİK aynı toplumsal tabaka içinde yer alanların benzer statüler arasındaki geçişleridir. DİKEY TOPLUMSAL HAREKETLİLİK ise bir toplumsal sınıftan diğerine geçmedir. Toplumsal hareketliliğin nedenleri arasında demografik etmenler (sınıflar arasındaki doğurganlık oranı farkı), ekonomik etmenler (gelir ve servet), ailenin toplumsal yapısı, teknoloji, siyasal etmenler ve eğitim yer alır. Türkiye’de 1970’li yıllara kadar dikey toplumsal hareketliliğe yol açan en önemli etmen eğitimidir. 1970’li yıllardan önce iş bulmak için lise mezunu olmak yeterliyken bu yıllardan sonra nitelikli işgücüne gereksinimin artmasıyla birlikte yükseköğretim diploması aranmaya başlanmıştır. Günümüzde ise yükseköğretim kurumundan mezun olmak da yeterli değildir. Bitirilen eğitim kurumunun türü ve niteliği, yabancı dil ve bilgisayar bilgisi gibi özellikler önem kazanmaya başlamıştır.

“Bir ülkede, bir bölgede, bir evde belirli bir anda yaşayanların oluşturduğu toplam sayı” olarak tanımlanan **nüfus**; birey başına düşen gelir miktarını, üretim- tüketim oranını, okul sayısını, okullardaki ve sınıflardaki öğrenci sayısını etkileyen önemli bir etmendir. Nüfusun yapısı ile toplumun eğitim düzeyi arasındaki ilişki şöyle özetlenebilir:

- Eğitim düzeyi yükseldikçe sağlık konusunda daha bilinçli olunacağından ölüm oranları düşer.
- Eğitim düzeyi yükseldikçe ailelerdeki çocuk sayısı azalır.
- Eğitim düzeyi düşük olan toplumlarda bebek ölüm oranı yüksek, ortalama ölüm yaşı ise düşüktür.

Ayrıca nüfus artışına paralel olarak şiddet olaylarının ve suçların artması, çevrenin bilinçsiz kullanımı ile birlikte kaynakların hızla tüketilmesi, ahlâk kurallarına

ve değerlere yeterince önem verilmemesi gibi nedenler eğitime daha çok önem verilmesini gerektirir. Nüfus artış hızının kontrol edilmesi ve aile planlamasının uygulanması için de eğitim önemli bir kurumdur.

Eğitimle ilişkilendirilebilecek diğer bir toplumsal olgu da **kültür** dür. Birey, üyesi olduğu topluma uyum sağlayabilmek için söz konusu toplumun değerlerini belli bir kültür kalıbı içinde öğrenir; sosyalleşerek toplumun istediği nitelikte bir insan olur. Bireyi sosyalleştiren ve onun niteliklerini belirleyen toplumun kültürüdür. Kültür kendisini oluşturan kurumların toplamından farklı bir işleve sahiptir. Kültür;

- Bir toplumu diğer toplumlardan ayırmaya yarayan bir işaret gibidir.
- Bir topluma özgü olan değerleri ve bunların yorumlarını içerir.
- Toplumsal dayanışmanın temellerinden birini oluşturur.
- Toplumsal yapının kalıbını ve içeriğini doldurup biçimlendirecek malzemeyi sağlar.
- Toplumsal kişiliğin doğuş ve gelişimine egemendir.

Eğitimin niteliği önemli ölçüde kültürel değerler tarafından belirlenir. Eğitim de toplumun yaşam biçimini ve dolayısıyla kültürünü biçimlendirir. Ayrıca kültürün genç kuşaklara aktarılmasında da önemli bir rol oynar.

TOPLUMSAL KURUMLAR VE EĞİTİM

Belirli ortak amaçlar ve çıkarlar çevresinde ortaya çıkıp gelişen örgütlü ve düzenli toplumsal etkileşim biçimlerine TOPLUMSAL KURUM denir. Başlıca toplumsal kurumlar aile, ekonomi, din, politika ve eğitimidir. Bu kurumlar arasındaki uyum, büyük ölçüde toplumun uyumu anlamına geldiğinden toplumsal kurumlar arasındaki etkileşim önemli görülmektedir.

Aile, tüm toplumsal kurumlar içinde en temel ve en eski kurumlardan biridir ve çocuğun dünyaya geldiği andan itibaren içinde bulunduğu ilk eğitim ortamıdır. Çocuk, insan ilişkilerini ailede yaşayarak ve gözleyerek öğrenir. İnsan, çevresinin ürünü olduğundan ailenin bireyin kişiliğinin oluşmasında, toplumsallaşmasında ve yetkin bir kişi olmasındaki rolü büyüktür. Aile kendinin de bir parçası olduğu toplumun değerlerini, tutumlarını ve kültürünün özelliklerini çocuklarına öğretmekle toplumsal yaşama önemli katkılar sağlar.

Din, insanın kutsal saydığı gerçeklerle ilişkilerini sağlayan bir kuralları bütünüdür. Din getirdiği kurallar, değerler ve ilkelerle toplum yaşamındaki düzensizlikleri ve çatışmaları azaltır; toplumunun sürekliliğini sağlamak için toplum üyelerinin davranışlarını önceden belirleyecek davranış kalıpları oluşturur. Kurallara uyulmadığında da bir takım yaptırımlar getirir. İlkel toplumlarda din ve eğitim iç içeydi ve din eğitim sürecinin önemli bir parçasıydı. Laik okulların açılmasıyla birlikte eğitim dinden köklü bir şekilde ayrılmıştır, belirli dersler kapsamında din eğitimi verilmektedir.

Ekonomi, insanların yaşayabilmek için üretme, ürettiklerini bölüşme biçimlerinin ve bu etkinliklerden doğan ilişkilerin bütünüdür. Üretim, üretilenleri paylaşma ve bu sıradaki ilişkilerin düzenlenmesi konusunda eğitim önemli bir rol oynar. Eğitim düzeyi yükseldikçe üretim ve ekonomi de gelişir. Eğitim sistemi, ekonominin gereksinimlerine uygun nitelikte insan gücü kaynağını sağlarken aslında ülkedeki iş gücünü oluşturacak bireyleri var olan ekonomik sistemle uyumlu değerlerle donatmaya çalışır. Fiziksel kaynaklardan faydalanmak için insan gücüne ihtiyaç vardır ve insan gücü de eğitim aracılığıyla sağlanır. Bir toplumda eğitim ekonomiye şu katkılarda bulunur:

- Etkin bir demokrasiye ve onun kurumlarının işleyişine olanak sağlar.
- Piyasalara uyum sağlamanın bir aracıdır.
- Suç oranlarının ve ceza sistemlerinin giderlerinin azalmasına katkıda bulunur.
- Sermaye piyasasının kusurlarının azaltılmasına katkıda bulunur.
- Gönüllü kuruluşlar ve sivil toplum örgütleri yoluyla toplumsal hizmetlerin yürütülmesinde bilinç kazandırır.
- Çocukların okulda bulunması nedeniyle anne ve babaların iş gücüne katkı sağlar.
- Gelir artışını sürdürülebilir duruma getirir.
- Üretime temel oluşturacak bilgi ve yenilik sağlar.
- Talep yaratılmasını sağlar.

Politika da eğitimi etkileyen bir toplumsal kurumdur. Devlet yönetiminde rol alan politik kurumlar, eğitimin gelişmesini ve değişmesini en çok etkileyen kurumlar arasındadır. Bir taraftan, ülkenin politikaları eğitim sistemini etkiler. Diğer taraftan, eğitim sistemi içerisinde yetişen bireyler yönetim biçimlerini belirlemede etkilidirler. Eğitimin politik açıdan iki temel işlevi vardır:

- VAR OLAN POLİTİK SİSTEMİ KORUMAK : Eğitim kurumları, toplumdaki bireyleri çeşitli dersler ve bu derslerdeki etkinlikler yoluyla milli değerlere, ideolojilere, politik düzene ve milli bütünlüğe katkıda bulunan insanlar olarak yetiştirir.
- POLİTİK ÖNDER YETİŞTİRMEK: Çeşitli okullar ve yükseköğretim kurumlarınca politik önder yetiştirilir. Ayrıca, siyasal partiler ve gönüllü kuruluşlar da politik önder yetiştirmeye katkıda bulunur.

ÜNİTE 3: EĞİTİMİN PSİKOLOJİK TEMELLERİ

EĞİTİM BİLİMİ

Eğitim, bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla kasıtlı bir biçimde istendik değişiklikler meydana getirme süreci olarak tanımlanmaktadır. Bireyde eğitim yoluyla gerçekleştirilecek olan tüm değişikliklerin, bireyin içinde yaşadığı toplumun değerlerine uygun düşmesi, toplum tarafından istenen ve beğenilen davranışlar olması gerekmektedir. Bu nedenle eğitim, belli amaçlar doğrultusunda bireyin davranışlarını planlı bir biçimde değiştirmeye yönelik yasaları, ilkeleri ve teknikleri bulmaya çalışan bir bilim dalı olarak gelişimini sürdürmek zorundadır.

Eğitimin bir bilim olarak gelişiminde antik çağlardan bu yana birçok düşünür rol oynamıştır. Eğitimin kişilik gelişimine etkisine dikkat çeken Farabi ve sınıf ve statü farkı gözetilmeksizin her çocuğun eğitim hakkı olduğunu, çocukların yetenek ve ilgi alanlarına göre eğitim verilmesi gerektiğini ve eğitimde deney, gözlem ve araştırmaya yer verilmesini savunan İbn-i Sina gibi Türk düşünürlerin de eğitim biliminin gelişimine etkisi vardır.

Avrupa'da Rönesans sonrası yaşanan bilimsel gelişmeler eğitimi de etkilemiş ve eğitimde çağdaş görüşlerin ortaya çıkmasına yol açmıştır. 18. yüzyılda Aydınlanma hareketiyle birlikte bilim ve sanat alanında yaşanan gelişmeler eğitimi de etkilemiştir. Bu dönemde öğretimde etkili yöntemler üzerinde duran Herbart eğitim ile psikolojinin kesişim noktası olarak nitelendirilebilecek "eğitim psikolojisi" alanının ortaya çıkmasına yönelik ilk düşünceleri ortaya atmıştır.

EĞİTİM-PSİKOLOJİ İLİŞKİSİ VE EĞİTİM PSİKOLOJİSİNİN GELİŞİMİ

Davranış değiştirme süreci olarak tanımlanan eğitimin daha etkili bir işleve sahip olması için psikoloji, sosyoloji ve sosyal psikoloji gibi davranış bilimlerinden yararlanır. İnsan davranışı ve öğrenmesiyle ilgilenen psikoloji alanı ve insanda davranış değişikliğini hedefleyen eğitimin "eğitim psikolojisi" adı altında buluşması doğal bir sonuçtur. Başlangıçta psikolojinin bir uygulama alanı olarak sınırlandırılan eğitim psikolojisi, psikolojinin alt dalları olan "gelişim psikolojisi" ve "öğrenme psikolojisi" ile sıkı ilişkisini sürdürmekle birlikte, giderek kendine özgü sorun alanları, araştırma yöntemleri, kuram ve ilkeleri olan ayrı bir bilim olma yönünde ilerlemektedir.

Eğitim psikolojisinin bağımsız bir disiplin olarak gelişiminde kendi laboratuvarında psikoloji bilimiyle ilgili ilk deneysel çalışmaları başlatan Alman psikolog Wilhem Wunt ve eğitim araştırmalarının doğal ortamlarda gerçekleştirilmesi gerektiğini vurgulayarak psikolojinin bulgularının eğitime uygulanması üzerinde çalışan William James önemli bir rol oynamıştır. Ayrıca Galton'un 1882 yılında kurduğu ilk test merkezi ve Amerikalı psikolog Stanley Hall'ın bireysel farklılıkları ölçerek eğitimde daha nesnel yöntemlere yönelik incelemeleri bu bilimle ilgili ilk çabalar arasında yer alır.

Eğitim biliminin bilim olarak gelişmesine önemli katkıları olan ve eğitim psikolojisinin kurucusu olarak kabul edilen Edward L. Thorndike, tekrar ilkesi ve etki yasası gibi çalışmaları ile ünlenmiş ve zekâ, güdülenme (motivasyon), ilgi gibi eğitimle yakından ilişkili bulunan konular üzerindeki çalışmalarının yanı sıra, özellikle öğrenme ürünlerinin ölçülmesine yönelik çalışmaları ile de eğitim psikolojisi alanında saygınlık kazanmıştır.

EĞİTİM PSİKOLOJİSİNİN TANIMI

Eğitim psikolojisi, insanların gelişim özelliklerini ve öğrenme ilkelerini inceleyerek eğitim ortamlarını etkili bir biçimde düzenlemeyi ve öğretme yoluyla öğrenmeyi verimli bir biçimde gerçekleştirmeyi amaç edinen uygulamalı bir bilim dalı olarak tanımlanmaktadır.

Eğitim biliminin ayrı bir bilim dalı olup olmadığına ilişkin tartışmalar devam etmektedir. Ayrıca alanın sınırları da henüz tam olarak belirlenmemiştir. Bununla birlikte eğitim psikolojisi alanındaki son gelişmeler bu disiplinin kendine özgü kuramları, ilkeleri, yöntemleri, teknikleri ve sorun alanları

doğrultusunda gelişmekte olan bir disiplin olduğunu ortaya koymaktadır. Bugün öğretme ve öğrenmeyle ilgili sorunlar laboratuvar ortamlarında test edilir; aynı zamanda anaokulundan üniversiteye değin eğitimin gerçekleştiği tüm ortamlar, öğretme-öğrenme sürecinin etkililiğini artırabilme amacıyla doğal bir laboratuvar gibi kullanılır. Günümüzün eğitim psikoloğu, laboratuvar ya da doğal ortamlardaki çalışmalarıyla birlikte tüm çabalarında öğretme ve öğrenmede anlamlı bir fark yaratmak amacındadır.

EĞİTİM PSİKOLOJİSİNİN İLGİ ALANLARI

Eğitim psikolojisinin ilgi alanına giren konular oldukça çeşitlidir. Bireyin tüm yönleriyle gelişimine odaklanan gelişim psikolojisi ve etkili öğrenmeye odaklanan öğrenme psikolojisinin yanı sıra, sınıfta uygun bir öğrenme ortamı oluşturulmasıyla ilgilenen sınıf yönetimi konuları da eğitim psikolojisinin ilgi alanları arasındadır.

Eğitim psikolojisinin temelinde önemli bir rol oynayan gelişim psikolojisi, bireyin doğum öncesinden ölümüne kadar geçirdiği değişim ve gelişimleri inceleyen bilim dalıdır. Öğrencilerin gelişim özelliklerini bilmek, sınıfta ne türde eğitim yaşantıları düzenleyeceği ve hangi öğretim yöntem ve tekniklerinden yararlanacağı konusunda öğretmene yol gösterir. Öğrencilerin kişiliklerinin sosyal, psikolojik, bedensel ve duyuşsal yönleriyle sağlıklı bir gelişim gösterebilmelerine yardımcı olmanın yanı sıra, etkili bir öğretim gerçekleştirebilme öğretmenleri yakından ilgilendiren bir başka konudur. Bu yönleriyle öğrencilerin kişilik gelişimlerini kolaylaştırabilmek ise, öncelikle, kişiliğin bu boyutlarının gelişimi konusunda yeterli düzeyde bir bilimsel anlayış geliştirebilmiş olmayı gerekli kılar. Bunun için öğretmenin gelişim psikolojisinin sağladığı olanaklardan faydalanması gerekmektedir.

Okul ortamında eğitim ve öğretimin niteliğini arttırmak için öğretmenlerin öğretme-öğrenme süreçlerine de hakim olmaları gerekmektedir. Öğrenme kuramlarının sunduğu olanaklarla öğrenme olayının nasıl gerçekleştiğini bilen bir öğretmen, farklı öğretim durumlarında farklı öğretim modellerini kolayca kullanabilecektir. Böylece daha etkili bir öğretme-öğrenme süreci oluşturabilmek için gerekli olabilecek öğrenme ilkeleriyle yöntem ve tekniklerden yararlanabilecektir. Öğrenme ilkeleri ile kuramları ve bunlara dayalı olarak geliştirilmiş olan öğretim modelleri, yöntemleri ve teknikleri konusunda yeterli düzeyde donanımı olan bir öğretmen, beklenmedik

durumlar da dahil olmak üzere, sınıftaki her türlü öğretme-öğrenme etkinliğinde bu gücünden yararlanarak daha etkili bir öğretme-öğrenme süreci gerçekleştirebilir.

Etkili bir öğretim için gerekli diğer bir koşul da sınıfta öğrenmeye uygun bir ortam oluşturmaktır. Bu da öğretmenin etkili sınıf yönetimi becerilerine sahip olmasını gerektirir. Sınıf yönetimi; öğrenmeye uygun bir ortam oluşturabilmek, öğrenme için harcanacak zamanı etkili kullanabilmek ve öğretimi engelleyen etmenleri giderebilmek için öğretmenin sınıfında öğretim dışında gerçekleştirmiş olduğu akademik olmayan etkinlikleri olarak tanımlanabilir. Sınıf yönetiminin boyutları;

- etkili liderlik,
- sınıf atmosferi ve
- liderliktir.

Bir öğretmen bu alanlarda ne ölçüde yeterliyse sınıf yönetimi konusunda o ölçüde başarılı olur.

ÜNİTE 4: EĞİTİMİN FELSEFİ TEMELLERİ

EĞİTİM BİLİMİ VE FELSEFE

Felsefe terimini ilk kez Pythagoras'ın kullandığı belirtilmekle birlikte Philosophia terimi kesin anlamını Platon ve Aristoteles felsefesinde kazanmıştır. Yunanca "Philosophia" teriminden kaynaklanan felsefe, "sevgi" (phillia) ve "bilgi, bilgelik" (sophia) sözcüklerinin birleşmesiyle oluşmuştur. Önceleri, içinde bilgi bulunan tüm alanlarla ilgili araştırmalar, felsefenin bütünselliği içinde görülmüş; ancak zamanla, bilimsel ve dinsel konuların felsefeden ayrıldığına tanık olunmuştur. Zaman içinde felsefe, bilim ve din konularının bütünüyle birbirinden bağımsız olmadığı, birbirinden soyutlanmayacağı görüşü yaygınlık kazanmıştır. Öyle ki bugün her bilimin bir felsefesi bulunmaktadır. Nitekim eğitim alanında da eğitim felsefesi önemli bir işlevi gerçekleştirmektedir. Felsefenin çeşitli tanımları bulunsa da özellikle aşağıdaki üç görüş ön plana çıkar:

- Felsefe; insanın niteliğini, yaşadığımız dünyanın yapı ve işleyişini anlama çabasıdır.
- Felsefe; gerçeği bulma ve öğretme yolunda bitmeyen bir derinleşmedir.
- Felsefe; insanı iyiye, doğruya ve güzele yöneltten bir düşünce biçimidir.

EĞİTİM BİLİMLERİNE GİRİŞ

Çağdaş felsefe, bilimsel yöntemle (gözlem ya da akıl yürütme yoluyla) çözölemeyen, bunun yanı sıra niteliği yönünden akılcı çözümlemeye elverişli olan sorunları ele alıp irdeler. Kısaca felsefe, evrendeki her şeyin genel ve sistemli bir biçimde incelenmesi ve yorumlanmasına çalışan bir düşünce sistemidir.

Felsefe ve eğitim arasında sıkı bir bağ vardır. Felsefe, eğitim için bir nitelik ve değerler sistemi geliştirirken eğitim de bunların nasıl elde edileceğini, insanlara nasıl kazandırılacağını amaç edinen bir etkinlik alanıdır. Eğitimin amaçları, içeriği, öğretim yöntemleri de benimsenen felsefeye göre biçimlenmektedir. Eğitime felsefi yönden yaklaşım, eğitimle ilgili çeşitli uygulamaların doğru yönlendirilip değerlendirilmesine ve eleştirilmesine önemli ölçüde yardım eder. Bu da geleceğe yönelik eğitim etkinliklerinin daha nitelikli bir temele yerleştirilmesi açısından gereklidir.

Felsefenin uğraş alanları konusunda tam bir görüş birliği olmasa da bu alanlar genel olarak şu başlıklar altında toplanır:

- Varlık öğretisi (ontology)
- Bilgi öğretisi (epistemology)
- Değer öğretisi (axiology)
- Mantık (logic)

Varlık öğretisi kavramını ilk ortaya atan Yunan filozofu Aristoteles'tir. Madde, yaşam, insan, dünya ve evrenle ilgili bütünlük arayışı içinde olan bu alan şu sorulara yanıt arar:

- Varlıkların kökeninde bir tek nesne mi ruh ve madde diye iki ayrı nesne mi vardır? Ruh ve madde diye iki nesne varsa bunların nitelikleri ve birbirleriyle ilişkisi nedir?
- Evrende olup bitenlerin belli bir amacı ve bütünlüğü var mıdır?
- Doğa yasaları dediğimiz zorunlu ilişkilerin varlık nedeni nedir?

Bilgi öğretisi, bilgilerimizin köken ve niteliğini inceleyen felsefe dalıdır. Bilgiyi evrensel açıdan ele alan bilgi öğretisi şu sorulara yanıt arar:

- Bilginin kaynakları nedir? Bilgi nereden gelir? Nasıl biliriz?
- Bilginin niteliği (doğası) nedir? Zihnin algıladıkları dışında gerçek bir dünya var mıdır?

- Bilginin geçerliği ve güvenilirliği nedir? Doğruyu yanlıştan nasıl ayırabiliriz? Bilgilerimizin gerçeğe uygunluk derecesi nedir?

Bilginin genelde sekiz türünden söz edilmektedir: günlük bilgi, gelenek ve görenek bilgisi, düzmece bilgi, politik bilgi, sanatsal bilgi, dinsel bilgi, felsefi bilgi ve bilimsel bilgidir.

Değer öğretisi, değerlere ilişkin sorunları çeşitli ilişkiler yönünden, özellikle aşama düzeni yönünden aydınlatmaya çalışan felsefe dalıdır. Değer öğretisi şu sorulara yanıt arar:

- Değerler içimizde mi, dışımızda mı? Nesnel (objektif) mi, öznel (subjektif) mi? Kişisel mi, kuramsal mı? Durağan mı, değişken mi?
- Değerleri aşamalı biçimde sıralamak olanaklı mı, değil mi?

Genellikle, etik ve estetik olmak üzere iki tür değer söz konusudur. **ETİK DEĞERLER**, doğru hareketlere temel oluşturacak değerlerdir ve insanın davranışlarıyla ilgilenir. **ESTETİK DEĞERLER** ise sanat ve güzellikle ilgili değerler olup güzel olan şeyin niteliğini ve güzel olanı takdir etme vargılarını inceler.

Mantık, düşüncenin ve düşüncenin varlık biçimlerinin, öğelerinin, türlerinin, olanaklarının, yasalarının ve düşünce bağamlarının bilimidir. Öğretmenin en önemli görevlerinden biri, öğrencilerinde açık ve düzgün düşünme yeteneğini geliştirmektir. Bu bakımdan öğretmenin kendisi de bu konuda iyi eğitim görmeli, us yürütmeyi ve doğru düşünme yeteneğini geliştirmeyi öğrenmiş olmalıdır.

Felsefe, çağlar boyunca geliştirilen felsefi kuram ya da düşünce sistemlerinden oluşmuştur. Tarih boyunca çeşitli düşünürler birbirinden farklı, kimi zaman birbirleriyle karşıt felsefi sistemler geliştirmiştir. Belli başlı çağdaş felsefeler dört akım içinde incelenir:

- Ülkücülük (idealism)
- Gerçekçilik (realism)
- Yararcılık (pragmatism)
- Varoluşçuluk (existentialism)

Ülkücülük, bir ülküyle belirlenmiş olan ve bu ülküye çıkar gütmeden bağlı kalan yaşama biçimi ve dünya görüşüdür; zihinsel ya da ruhsal gerçeğe önem veren düşünce sistemi ya da dünya görüşüdür. Bu felsefeye göre eğitim, insanın zihinsel süreçlerinin

geliştirilmesidir ve "entellektüel eğitim" büyük önem taşır. Bu felsefe, insanın özgür irade sahibi olduğunu ve kendi düşüncelerini gözden geçirerek gerçeğe ulaşabileceğini vurgular. Eğitim, bireyi iyi, doğru ve güzele teşvik etmeli; insanın doğuştan getirmiş olduğu kimi yetenekleri ortaya çıkarmaya çaba göstermelidir.

Gerçekçilik, gerçeğin, salt ve algıdan bağımsız olarak var olduğunu savunan felsefi görüş, var olanı gerçek kabul eden bir düşünce sistemidir. Gerçekçiliği benimseyen bir eğitimci insanların doğal ve kültürel çevresiyle uyumlu olmasını sağlar; bunun için çevreyi tanıma, öğrenme ve yeniden düzenleme olanağı elde etmek ister. Gerçekçilik görüşüne göre eğitim, bir ölçüde tutucudur; bireysel ilgi ve modaya dayanan geçici beğenilere değil, insanlığın kalıcı nitelikte saydığı bilgi, beceri ve davranış birikimine ağırlık vermektedir.

Yararcılık, doğruluğu ve gerçekliği yalnızca eylemlerin sonuçları ve başarıları ile değerlendiren felsefe öğretisidir. Bu anlayışa göre, insan sorun çözerek yaşantı elde eder, yaşantılardan elde ettiklerini de kural olarak öğrenir. Yararcılık felsefesinin temel ilkeleri şunlardır: 1) Gerçeklik, durağan değil sürekli değişme içindedir. 2) Değerler evrensel değil, görecelidir. 3) İnsan biyolojik ve sosyal işlevleri olan bir yaratıktır. 4) Özgürlüğü ve çoğulcu katılımı içeren demokrasi, bir yaşam düzeni olarak önemlidir. 5) Tüm etkinliklerimizde eleştirel düşünme ile sorun çözmeye yönelik zekâ büyük yer tutmalıdır. Yararcılık akımını eğitim alanına uygulayan en önemli düşünür John Dewey (1859-1952) olmuştur. Dewey, eğitimi insanı geliştirmeye yarayan bir süreç olarak, okulu ise toplum yaşamının küçük bir örneği olarak görür. Ona göre iyi bir eğitim programı, öğrencilerin yaşantı ve ilgilerine dayalı olmalıdır. Eğitim programında amaçlar esnektir ve süreç içinde değişmeye açıktır.

Varoluşçuluk, özgürlüğü içinde insanın varoluşunu ve insanın kendini gerçekleştirme sorunlarını irdeleyen çağdaş bir felsefe akımıdır. Bu anlayışa göre, insanlar karar vermekte özgürdürler çünkü her insan kendi kararlarının ve davranışlarının bir ürünüdür. Bu felsefeye göre yaşam ve eğitimin amacı, insanın bir varlık olarak kendi varoluşunun farkında olmasını, kendini tanımasını ve varoluşunu gerçekleştirmesini sağlamaktır.

Eğitim felsefesi, en yalın anlamıyla, eğitim düşüncesi ve ülküsü çevresinde ortaya çıkan tüm sorunların felsefi bir biçimde ele alınması, incelenmesi, değerlendirilmesi, eleştirilmesi ve irdelenmesidir. Eğitim felsefesi, eğitime yön veren amaçları biçimlendiren ve eğitim uygulamalarına yol gösteren bir disiplin ya da sistemli düşünce ve kavramlar bütünüdür. Dolayısıyla eğitim felsefesi, eğitim uygulamalarının eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirilmesini sağlar; uygulamaların dayandığı kuramsal temelleri de inceleyerek eğitimin toplumun gerçekleri ve gereksinimleri doğrultusunda şekillenmesini sağlar; eğitimi bütün yönleriyle görmeleri konusunda öğretmenlere yardımcı olur.

Eğitim alanında geliştirilen felsefi görüşler dört ana akım altında toplanır:

- Daimicilik (Perennialism)
- Esasicilik (Essentialism)
- İlerlemecilik (Progressivism)
- Yeniden Yapılanmacılık (Reconstructionism)

Daimicilik, gücünü genellikle kökleşik gerçekçilikten (klasik realizmden) aldığı için çoğu yerde "kökleşik görüş" olarak nitelendirilir. Ülkücü felsefi anlayışı benimseyenlerin savunduğu bir eğitim görüşüdür. Bu akımın temel ilkeleri şunlardır:

- İnsan doğası, ahlaki ilke ve değerler genelde aynı kalır ve değişmez. O nedenle değişmeyen evrensel bir eğitime yer verilmelidir.
- İnsanın sahip olduğu en önemli özellik düşünme yeteneğidir. Bu nedenle insana bu yeteneği geliştirebileceği, aynı zamanda düşünce sorunlarıyla uğraşan entellektüel kişiliğe ulaşabileceği bir eğitim verilmesi gerekir.
- Eğitim, evrensel ve değişmez gerçeğe uyum için yapılmalıdır. Çünkü insanlar, mutlak gerçeği öğrenip ona uyum sağladıklarında toplumda iyileşmeler olur.
- Okul, gerçek yaşamın bir kopyası olamaz. Okulun amacı, insan zihnini geliştirerek onu yaşama hazırlamaktır. O nedenle kültürü etkili biçimde yeni kuşaklara aktarmamız gerekir
- Yeni kuşaklara her zaman ve her yerde gerekli olan bilgi ve değerler kazandırılmalıdır. Bunlar ise insan bilimleri, matematik, felsefe, mantık ve doğa bilimlerinde bulunmaktadır.
- Kökleşik yapıtlar (klasik eserler) eğitime önem verilmelidir. İnsan doğasının

EĞİTİM BİLİMLERİNE GİRİŞ

evrenselliği ve en güzel örnekleri bu yapıtlarda gizlidir.

Esasicilik, temelde bir eğitim hareketi olarak ortaya çıkmıştır ve hiçbir felsefi akımla doğrudan bağlantılı değildir. Bu akımın temel ilkeleri şunlardır:

- Öğrenme zorlu ve uygulama gerektiren güç bir iştir. Öğrenci bir disiplin içinde sıkı bir çalışmaya yönelebilmeli, öğrendiklerinin uygulamasını yapabilmelidir.
- Eğitimde girişim gücü, öğrenciden çok öğretmende olmalıdır. Öğretmenin tam bir aydın olarak yeterli ve önder olabilecek nitelikte yetiştirilmesi gerekir.
- Okulun görevi, ahlaki sorunları ve düşünce sorunlarını irdeleyen konu alanlarından yararlanarak kültürün özünü korumak ve sürekliliğini sağlamaktır; çünkü eğitimin amacı, yalnızca çağdaş yaşama uyum değildir. Esasicilik, önceden benimsenmiş inançların korunması ve sürdürülmesidir.
- Okulda zihinsel yetenekleri geliştirmenin geleneksel yöntemlerini sürekli kullanmak gerekir. Bunun için yaşamın bütününe kavratacak bir eğitimin gerçekleştirilebilmesinde soyut düşünme, alıştırma ve ezberleme yöntemlerine sık sık başvurulmalıdır.

İlerlemecilik, yararcılık düşünce sisteminin eğitime uygulanmasıdır. İlerlemecilik; öğrenci odaklı, sorun çözmeye dayalı ve yaşantıya dayalı eğitim anlayışını savunur. Bu akımın temel ilkeleri şunlardır:

- Eğitim ve öğretim, öğrencilerin yaşantı ve etkinliklerine dayandırılmalı, öğrenci odaklı olmalıdır.
- İçinde yaşadığımız dünya sürekli değişip gelişmektedir. Buna uyum sağlayabilmek için çocuğa sorun çözme becerisi kazandırılmalıdır.
- Okul, yaşama hazırlık yeri olmaktan çok gerçek yaşamın kendisi olmalıdır. Eğitimin bir görevi de öğrencinin içinde yaşadığı topluma etkin biçimde katılmasını sağlamaktır.
- Öğretmenin görevi öğrencilerini yönetmek yerine, öğrenmeye kılavuzluk etmektir.
- Okul, öğrencileri yarışmaya yönlendirmekten çok işbirliğine özendirerek yaklaşımları benimsemelidir. Eğitimde işbirliği yaparak öğrenme, yarışmaya göre daha değerlidir.

- Eğitim ortamı demokratik olmalıdır. Çünkü demokrasi, düşüncelerin ve insan kişiliklerinin birbirini özgürce etkilemesine ve bireylerin gelişmesine olanak verir.

Yeniden yapılanmacılık, çağın kültürel bunalımlarına göğüs gerebilmek için toplumu yeniden düzenlemek ve güçlü, birleşmiş, tutarlı değerlere dayalı yeni bir dünya uygarlığı kurmak gerektiğini savunur. Yararcılığa dayalı bu akım, ilerlemeciliğin devamı olarak kabul edilir. Bu akımın ana ilkeleri şunlardır:

- Eğitimin başlıca amacı, toplumsal bir reform programı uygulamaya koyarak toplumu geliştirmek olmalıdır.
- Okul ve sınıf ortamı demokratik olmalı; her türlü görüş, düşünce ve savlar eğitim ortamına getirilip tartışılabilir.
- Uygulamalara yer veren bir eğitim yoluyla, kalıcı bir öğrenmenin gerçekleştirilmesine özen gösterilmelidir.
- Eğitim ortamında cezaya kesinlikle yer verilmemeli, öğrenme, ödüllendirme ile denetlenmelidir.
- Geleceğe yönelik doğal ve toplumsal sorunlar birlikte tartışılmalı, çözüm önerileri üretilmeye çalışılmalıdır.
- Öğrencilerin etkin biçimde katılacağı bir eğitim ortamında, yeni öğretim-öğrenme stratejileri, yeni yöntem ve teknikler geliştirilerek uygulanmalıdır.

Türk eğitiminin dayandığı temel felsefeler şöyle özetlenebilir:

- İslamiyet öncesi Türk toplumlarında eğitim insanların yaşam biçimlerine göre şekillenmiş, ekonomik, toplumsal ve politik koşullardan etkilenmiştir. Bu koşullar değerlerin oluşmasına yol açmış, değerler de zamanla töreleri ortaya koymuş, töreler kuralları, kurallar da yeni kuşakları eğitime çabalarını getirmiştir. Türkler 9. ve 10. yüzyıllarda kitleler halinde Müslüman olmaya başladıktan sonra sahip oldukları kültürel değerler İslam etkisiyle yeniden biçimlenmiş, ayrıca eski Yunan ve Latin değerlerinin etkisiyle zenginleşmiştir.
- 1077-1308 arasında Anadolu Selçuklu Devleti zamanında eğitimin temel özelliği; bilime çok önem verilmiş olması, medreselerin önemli ölçüde gelişmesi, İslam değerlerine bağlı bir "veli insan tipi"nin (ermiş, evliya özellikleri

gösteren çok değerli ve saygın bir insan tipi) giderek yaygınlaşması, İslami özelliklerin ön plana çıkmasıdır. 13. yüzyıldan sonra Osmanlı Devleti'nde de bu özellikler gelişerek sürerken 18. ve 19. yüzyıllarda ağırlık İslam bilimlerine (fıkıh, kelâm, belagat, hadis vb. derslere) verilmiştir.

- Osmanlı döneminde eğitim sisteminin genelde Türk gelenekleri ve İslam temeline dayandığı görülmektedir. Öğretim bütünüyle öğretmen odaklı olduğu bu dönemde Öğretmenin söyledikleri, kitapların yazdıkları, İslam bilgilerinin ileri sürdükleri kesin olarak doğru kabul edilir. 16. yüzyılın ikinci yarısından itibaren medreseler bozulmaya başlamış, özellikle 17., 18. ve 19. yüzyıllarda "iskolastik düşünce" eğitim sistemlerine giderek egemen olmuştur. Öte yandan Tanzimat Fermanı'ndan sonra Batı eğitim sistemi etkisi görülmeye başlanmış ve bu etkiler Cumhuriyet dönemine değin sürmüştür.

Türk ulusal eğitiminin dayandığı felsefi temeller şöyle özetlenebilir:

- Bugünkü Türk eğitim sisteminin temelleri Cumhuriyet'in ilk dönemlerinde Atatürkçü felsefe doğrultusunda atılmış ve günümüze değin gelmiştir.
- Ziya Gökalp'in düşüncelerine dayalı olarak ortaya konan ve "milli terbiye" ya da "halkçılık" olarak adlandırılan görüş, Cumhuriyet eğitimi en çok etkileyen görüş olmuştur.
- Ülkemizde, eğitimin çoğu zaman işlevsel olmaktan çok, toplumun gereksinimlerini belli bir ölçüde dikkate alan, ancak daha çok kendi yapısı içinde geçilmesi gereken bir aşamayı tamamlamayı amaç edinen formal bir süreç özelliği göstermiştir.
- Cumhuriyet döneminin başlangıcından bu yana Türk eğitiminde kimi dönemlerde daha kapsamlı kimi dönemlerde ise daha sınırlı olarak reform niteliği taşıyan çok değerli etkinlik ve uygulamalara yer verilmiştir. Ancak günümüzde değişim ve gelişmelere gereksinim duyulduğu herkesin katıldığı bir görüştür.
- Türkiye'de eğitim, her zaman kalkınma ve Batılılaşma için bir anahtar olarak düşünülmüş ve bu anlayışın bir sonucu olarak da hükümetler eğitimin gelişmesine, en

azından sayısal biçimde yaygınlaşması yönünde, çaba harcamışlardır

- Atatürk, eğitim sisteminin ulusal ve laik olmasını, bilime dayanmasını, eşitlikçi ve işlevsel olmasını sürekli olarak vurgulamış ve düzenlenen programlarla gerçekleştirilen eğitim etkinliklerinin bu ilkelere dayandırılmasını öngörmüştür.
- Kaynağını Türk ulusunun zengin kültüründen, uygarlığından ve Atatürk'ün düşünce sisteminden alan ulusal eğitimimizin temelleri işe koşulan eğitim sisteminin genelde yararçı (pragmatik) felsefeye ve onun eğitimdeki karşılığı olan ilerlemecilik akımına dayanmaktadır.

ÜNİTE 5: EĞİTİMİN POLİTİK TEMELLERİ

EĞİTİM BİLİMİ VE POLİTİKA İLİŞKİSİ

Eğitimi kasıtlı kültürlenme süreci olarak tanımlarken aslında politik anlayışa ve onun istediği davranış değişimine işaret edilir. Okullar aracılığıyla gerçekleştirilen kasıtlı davranış değiştirme, toplum ve ideolojik yapıya göre farklılaşır.

Eğitim, demokratik toplumlarda bireysel ve toplumsal gelişmenin temeli kabul edilir; birey ve toplumun ekonomik, sosyal, kültürel ve teknolojik olarak gelişmesinde önemli işlevler yüklenir. Bireyin eğitim hakkı, onun kendini geliştirmesi ve özgürlüğünün aracı olması bakımından politika için önemli ve öncelikli bir konudur. Demokratik olmayan toplumlarda ise eğitime yeterince önem verilmez.

Eğitimin politik işlevleri şöyle özetlenebilir:

- Var olan siyasal düzeni koruyacak, milli değerlere ve millet bilincine sahip bireyler yetiştirmek,
- Ülke yönetiminde görevler üstelenecek liderler yetiştirmek,
- Toplumsal gelişme ve ilerlemeyi sağlayacak bireyler yetiştirmek,
- Demokratik yaşamın geliştirilmesine katkı getirecek bireyler yetiştirmek.

Dolayısıyla toplumsal yaşamı demokratik açıdan geliştirmenin en etkili yolu, demokrasinin işletilmesinde sorumluluk alan, demokratik kuralları uygulayan, demokratik kuralların uygulanması için girişimci olan ve demokratik değerleri içselleştirmiş bireyler yetiştirmektir. Bu özelliklere sahip bireylerin

yetiştirilmesinde de eğitim sisteminden yararlanılması gerekmektedir.

Eğitim ve politika arasındaki ilişkinin kurumsallaşmış sonucu olan okullarda, belli amaçlar ve ilkeler doğrultusunda politik sistemin istediği insan yetiştirilmektedir. Var olan ideoloji ve politik sistemi koruyup geliştirecek bireylerin yetiştirildiği yer okuldur. Dolayısıyla, zorunlu eğitim yaşının yükseltilmesi, okulöncesi eğitim kurumlarının yaygınlaştırılması ve tüm eğitim basamaklarında okullaşma oranının artırılmasına yönelik tüm çabalar var olan düzeninin korunması ve geliştirilmesine yönelik yatırımlardır.

Eğitim ve politika arasındaki ilişkinin önemli göstergelerinden biri de eğitimin milli niteliğidir. Eğitimle ilgili politikalar ve uygulamalar millidir ve merkezi yönetim aracılığıyla yürütülür.

Okulların ve öğrenme-öğretim süreçlerinin işleyişi, içinde yaşanılan toplumun politik anlayışını yansıtır, toplumda demokrasinin gelişmişlik düzeyi hakkında bilgi verir. Eğitimle ilgili planlamalar ve bu planların uygulanmasında demokratik anlayışın egemen olmadığı durumlarda, eğitim sürecinden geçen bireylerin demokratik olmaları, başka bir deyişle demokratik değerleri içselleştirmeleri ve demokratik davranışları beklenmemelidir.

EĞİTİM POLİTİKASININ TEMELLERİ

Çağdaş toplumlarda gelişmişlik ölçütleri, ekonomik göstergelerden çok, eğitim politikalarına dayanır. Devlet politikasıyla uyum içinde olması gereken eğitim politikası birey ve toplumun gereksinimlerine göre belirlenir. Bunlara ilgili konu alanının gereksinimleri de eklenebilir. Bireyin gereksinimlerini karşılamaya yönelik olarak hazırlanan eğitim programlarının, eğitim kurumlarında uygulanmadan önce politikanın ve özellikle eğitim politikasının süzgecinden geçirilmesi gerekmektedir. Gözden geçirme sürecinden sonra yeniden tanımlanan eğitim politikaları eğitim kurumlarında uygulamaya konur.

Özellikle demokratik toplumlarda toplumsal ve bireysel gereksinimler çeşitlilik gösterir. Bu çeşitliliğe rağmen, bireysel açıdan, eğitim gereksinimleri şöyle özetlenebilir:

- Temel öğrenme becerilerini geliştirme,
- Eğitim aracılığı ile özgür bir toplumun temellerini oluşturma,

- Davranışların etik standartlarını geliştirme,
- Üretim için ya da yükseköğretim için bireylerin becerilerini geliştirme,
- Bireyin sağlıklı olması için gereken alışkanlıkları kazandırma,
- Estetik değerleri geliştirme,
- Bireyin eğitim hakkını kullanmasını sağlama,
- Bireyin yeteneklerini geliştirme.

Eğitim kavramıyla ilgili tanımlara iki görüş hakimdir: toplumsal/sosyolojik ve bireysel/psikolojik. Sosyolojik görüş, eğitim yoluyla bireylere geçen birikimlerin aktarılmasıyla onların topluma uyum sürecinin güçlendirileceğini savunmaktadır. Psikolojik görüş ise bireyin yeteneklerini en üst düzeye çıkartarak onun gelişimine katkıda bulunmak için eğitimden araç olarak yararlanılması gerektiği anlayışına dayanmaktadır. Eğitim politikaları, psikolojik ve sosyolojik açıdan tanımlanan gereksinimleri dikkate almalıdır.

Eğitim, bireyin gelişimi aracılığıyla toplumsal gelişme sağlar; politika da toplumsal gelişime dayalı hedefler aracılığıyla bireyin gelişimine katkıda bulunur. Türkiye’de eğitim politikalarının belirlenmesinde Milli Eğitim Bakanlığı, Milli Eğitim Şûraları ve Kalkınma planları önemli bir rol oynar.

Milli Eğitim Bakanlığı, ülkenin gerek örgün gerek yaygın eğitim politikasının belirlenmesinden ve bu politikaların uygulanmasından resmî olarak sorumlu kurumdur.

Milli Eğitim Şûraları nda alınan kararlar, Milli Eğitim Bakanlığına yönelik eğitim politikalarının oluşturulması ile ilgili önerileri içermektedir. Milli Eğitim Bakanlığı; şûrada ele alınacak konu ya da konuları, şûra gündemini, şûraya katılım biçimini ve şûraya katılacakların özelliklerini önceden belirler. Şûra çalışmaları; Milli Eğitim Bakanlığı merkez ve taşra teşkilatı, okul yöneticileri, öğretmenler ve uzmanlar, kamu sektörü ve özel sektörden temsilciler, üniversiteler, sivil toplum örgütleri, oda temsilcileri ile eğitim ve öğretimle ilgili olan tüm kurumların katılımları ile gerçekleştirilmektedir.

Kalkınma planları, bir ülkede var olan sektörlerle ilgili kalkınmaya yönelik planlanmış öngörülerden oluşmaktadır. Hizmet sektörü içinde yer alan eğitim ile ilgili geleceğe yönelik öngörüler de kalkınma planlarında yer almaktadır. Kalkınma planları, toplumun eğitim gereksinimini daha çok ekonomik gereksinimler doğrultusunda ortaya koymaktadır.

EĞİTİM POLİTİKASI İLE İLGİLİ ALANLAR VE EĞİTİME DÜŞEN GÖREVLER

Felsefe, bireyler ve toplumlar açısından değerleri yansıtır. Değerler sisteminin biçimlenmesinde felsefenin önemli bir rolü vardır. Eğitim politikaları da toplumun değerleri ve kültürü üzerinde oluşturulur ve eğitim politikalarında etkili olacak değerlerin analizinde felsefeden yararlanılır. Eğitim felsefesi alanında yapılan tartışmalar, eğitim politikalarının dayanaklarını oluşturur ya da bu dayanakları daha belirgin hale getirir. Eğitim ve eğitim politikası, bireyi geleceğe hazırlamak için on beş - yirmi yıl sonrasına yönelik çalışmalar yapmaktadır. Felsefe, gelecek ile ilgili öngörülerin ortaya konmasında eğitim politikasına yeni bilgiler sunar. Ayrıca, felsefe bilimsel gerçeklerle ortaya konan bilgiler dışındaki bilgilere de ulaşarak bilimsel gelişme için yeni araştırma konuları ortaya koyar ve eğitim politikasına olumlu katkıda bulunur.

Psikoloji; insan davranışları, öğrenme biçimi ve zekâ gibi konularda çalışmalar yaparak eğitim politikalarının hazırlanmasına ve gerçekleştirilmesine katkı sağlar. Psikolojinin sunduğu öğrenme kuramları, öğrenme ilkeleri ve kişisel gelişimler ilgili bilgiler eğitim politikaları için bilimsel dayanak oluşturur.

Sosyoloji, kültürlenme süreci olarak tanımlanan eğitimin, toplumun sürekli değişimine uyum sağlamasına yardımcı olur. Eğitim politikaları, bu değişimin yönünü, zamanını, hızını ve gerçekleştirilme biçimini planlar. Toplumsal yapının biçimlendirilmesinde ya da toplumsal yapının belirlenmesinde etkili bir araç olması nedeniyle politika, eğitim sosyolojinin konusu olarak ele alınmaktadır.

Ekonomi de eğitim politikasıyla ilgili alanlardan biridir. Eğitimin işlevi, ekonomi için gerekli iş gücünü yetiştirmenin yanı sıra, üretim ve verimi arttırmak ve teknolojiyi geliştirmek için gerekli bilimsel çalışmayı yapan bilim insanlarını da yetiştirir. Eğitim politikalarında hem bireyin hem de toplumun ekonomik gelişimi amaçlanır.

Hukuk, eğitim politikalarının uygulanması için yasal zeminin hazırlanması için çalışmalar yapar. İç hukuk ve uluslararası hukuk eğitim politikalarının belirlenmesinde etkili olmaktadır. Hukuk, aynı zamanda, demokrasi ve insan hakları açısından eğitim hakkının tanımını ve bu hakkın kullanılması için

gerekli zeminin hazırlanmasına yönelik düzenlemeler yapar.

Eğitim programları, makro ve mikro düzeyde yapılan planlamalarla eğitim politikalarının uygulamaya geçirilmesine yönelik somut çalışmalardır. Türk Milli Eğitim Sisteminin genel çerçevesi, 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Yasası ile belirlenmiştir. Buna göre milli eğitimin üç temel genel amacı vardır:

- Devletin devamlılığı için gerekli nitelikleri taşıyan "vatandaşlar" yetiştirmek,
- Bireyi her açıdan geliştirmek, yaratıcı ve verimli bireyler yaratmak,
- Bireyi ekonomik açıdan kendine yeterli duruma getirmek.

Milli eğitimin temel ilkeleri de eğitim politikalarına yön vermektedir: Eğitim Hakkı, Fırsat ve İmkân Eşitliği, Atatürk İnkılâp ve İlkeleri ve Atatürk Milliyetçiliği, Demokrasi Eğitimi, Laiklik, Bilimsellik, Planlılık ve Karma Eğitim.

Eğitim politikaları; eğitim ve öğretim programlarını oluşturan amaç, içerik, öğretme-öğrenme süreçleri ve değerlendirme öğeleri aracılığı ile uygulamaya aktarılmaktadır. Bu nedenle hazırlanan ya da geliştirilen eğitim programları ile eğitim politikası arasındaki bağların iyi kurulmuş olması gerekir. Eğitimin amaçları, eğitim politikaları ve eğitim programları arasında doğru ilişkinin kurulmasında etkili olacaktır.

ÜNİTE 6: EĞİTİMİN EKONOMİK TEMELLERİ

EKONOMİYLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR

Ekonomi biliminin daha iyi anlaşılabilmesi için alana özgü temel kavramların tanımlanması gerekmektedir.

Tatmin edildiğinde bireylere haz, tatmin edilmediğinde üzüntü ve acı veren duygu olarak tanımlanan **gereksinim**, ekonomi biliminin önemle üzerinde durduğu konulardan biridir. Ekonomi bilimi, insanların sonsuz olan gereksinimlerini, sınırlı kabul edilen mal ve hizmetleri kullanarak olabilecek en iyi düzeyde karşılamayı hedefler.

Sınırlı kabul edilen mal ve hizmetlerin arasından en iyi tercihin yapılması ve gereksinimleri karşılayan diğer alternatif mal ve hizmetlerin terk edilmesi ekonomi biliminde **alternatif maliyet (fırsat maliyeti)** kavramıyla açıklanır. Yapılan tercih

EĞİTİM BİLİMLERİNE GİRİŞ

sonucunda vazgeçilen alternatiflerin değeri ya da bunun sonucu uğranılan kayıplara alternatif maliyet (fırsat maliyeti) adı verilir.

21. yüzyılda bilgiyi ve bilgiye ulaşma yollarını kullanarak bunu içselleştiren bireyler en önemli sermaye olarak kabul edilmektedir. **Beşeri sermaye**, bireylerin iş yapabilme ve zihinsel yeteneklerinin geliştirilmesi, verimliliğin artırılması ve gelecekte ekonomik güç elde etme potansiyellerinin geliştirilmesi amacıyla eğitim, yetiştirme gibi etkinliklerle kazandırılan alışkanlıklar, bilgi kazanma ve gelecekte daha iyi iş olanakları için yer değiştirebilme etmenlerinin oluşturduğu sermaye olarak tanımlanabilir.

İnsan gereksinimlerinin karşılanması amacıyla mal ve hizmetlerin oluşturulması çabalarının tümü **üretim** dir. Üretimin iki boyutu vardır. Biri daha önce bulunmayan mal ve hizmetleri ortaya koymak, diğeri ise mevcut mal ve hizmetlerin çeşitli özelliklerini değiştirmektir. Temel üretim etmenleri toprak, emek, sermaye ve girişimdir. İnsan etmeninin verimliliği üretimde önemli bir rol oynar ve diğeri etmenleri yönlendirme potansiyeline sahiptir.

Mal ve hizmetlerin insan gereksinimlerini gidermesi amacıyla kullanımı **tüketim** kavramıyla açıklanmaktadır. İnsanların ekonomik çabalarının tümü, gereksinimlerini daha iyi karşılayacak tüketim düzeyine ulaşabilme amacı taşımaktadır.

Belirli bir zaman dilimi içerisinde ekonomide yer alan üretim araçlarının birikimi amacıyla yapılan harcamalar, **yatırım** kapsamında incelenmektedir. Harcama sürecinin yatırım olarak tanımlanabilmesi için daha önce var olmayan bir üretim kapasitesinin mutlaka yaratılması gerekmektedir.

Ekonomik büyüme, bir ülkenin toplam olarak reel milli gelirinde meydana gelen yıllık artış oranını ifade etmektedir. **Ekonomik kalkınma**, bir ülkedeki ekonomik dönüşüm süreciyle birlikte sosyal dönüşümün de gerçekleşmesini kapsayan bir kavramdır. Büyüme daha çok nicel, kalkınma ise nicelikte birlikte nitelik boyutunu da içeren bir kavramdır.

EĞİTİM VE EKONOMİ İLİŞKİSİ

Bir bilim dalı ve aynı zamanda toplumsal bir kurum olarak ekonomi, bireylerin her türlü ekonomik gereksinimlerinin karşılanmasını açıklar. Ekonomi,

toplum genelindeki tüm üretim ve dağıtım etkinliğini gerçekleştirmek amacıyla yapılandırılan kurumları ve bu kurumların örgütlenmesi ve işleyişiyle ilgilenir.

Eğitim kurumlarının en temel amacı, iletişim ve bilgi teknolojilerinde meydana gelen değişimleri içselleştirebilen ve değişim sürecinin gerektirdiği bilgi, beceri ve yeterliklere sahip bireyleri yetiştirerek toplumsal ve ekonomik kalkınma sürecini gerçekleştirmektir. Bir toplumdaki bireylerin eğitim düzeyleriyle toplumun kalkınmışlık düzeyi arasındaki ilişki, eğitimin toplumsal ve ekonomik kalkınma üzerindeki etkisine de işaret eder.

Eğitim ve ekonomi arasında iki yönlü bir ilişki vardır. Bir taraftan, eğitim kurumları, toplumsal kalkınma için gerekli teknoloji gibi kaynakların üretimine katkıda bulunur, ekonominin gereksinim duyduğu işgücünü yetiştirir ve bireylere kendi yaşamlarını sürdürmeleri için gerekli bilgi ve becerileri kazandırır. Diğer taraftan, ekonominin ilkeleri ve işleyişi eğitimin işleyişini belirler. Zamanla ekonominin işleyişi ve beklentilerinde yaşanan değişimler, eğitim süreçlerini doğrudan etkiler.

EĞİTİMİN MALİYETİ

Eğitim politikalarının belirlenmesinde eğitim hizmetlerinin maliyeti önemli bir rol oynar. Eğitimin maliyeti konusunda öne çıkan noktalar şunlardır:

- Belirlenen eğitim amaçlarına ulaşabilmek için eğitim-öğretim hizmetlerinin yürütülmesinde ortaya çıkan maliyet öğelerinin çok iyi analiz edilmesi gereklidir.
- Eğitime yapılan yatırım özellikle gelişmekte olan toplumlarda önemlidir.
- Eğitim hizmetlerinin maliyeti yüksektir.
- Eğitim yatırımının geri dönüşü uzun dönemde maliyeti karşılar.

Eğitim kurumları açısından maliyet, eğitim hizmetlerinin bir biriminin üretilmesi sürecinde kullanılan tüm girdilerin değerini ifade etmektedir. Eğitim hizmetlerinin üretilmesinde başlıca girdiler;

- okul yöneticileri, öğretmenler, öğrenciler, okulun yardımcı personeli
- okul binası ve
- eğitim araçları ve eğitim materyalleridir.

EĞİTİM BİLİMLERİNE GİRİŞ

Eğitim harcamalarının özellikleri, eğitimin maliyetinin daha iyi analiz edilmesine yardımcı olur. Bu özellikler şunlardır:

- Eğitim bir gereksinimdir. Eğitim gereksiniminin karşılanması amacıyla yapılan harcamaların tümü tüketim özelliği taşır.
- Eğitim kurumları tarafından sunulan eğitim hizmeti uzun ömürlü bir hizmet özelliği gösterir. Yaşam boyu devam etme özelliği nedeniyle uzun dönemde eğitime yapılan harcamalar yatırım özelliği taşır.
- Devletler ve insanlar, gelecekte daha fazla bireysel ve toplumsal yarar sağlamak amacıyla eğitim hizmetleri için harcama yaparlar. Yapılan bu harcamalar, eğitimin yatırım özelliğini ön plana çıkarır.

Kamu yönetimi, eğitim kurumları, özel öğretim kurumları, öğretmenler ve Milli Eğitim Bakanlığı eğitim hizmetlerinin üreticisi, aileler ve öğrenciler de eğitim hizmetinden yararlanan tüketicilerdir. Kişisel harcamalar ve kamu harcamaları kapsamında eğitimde yapılan harcamalar, eğitim maliyetinin toplamını oluşturur.

EĞİTİMİN FİNANSMANI

Eğitim hizmetlerinin toplum geneline sunulabilmesi için bu hizmetlerin finansmanının da etkin bir biçimde sağlanması gerekmektedir. Türk Eğitim Sisteminin de sayısal büyüklüğü, eğitim finansmanını etkileyen en temel etmenlerden biridir. Sayısal büyüklükler incelendiğinde Türk Eğitim Sisteminin nüfusunun birçok Avrupa Birliği ülkesinin nüfusundan fazla olduğu ön plana çıkar. Bu durum, Türk Eğitim Sistemi için eğitim maliyetlerinin ve eğitim finansmanının ne kadar önemli bir konu olduğunu gösterir.

Ülkeler, fırsat eşitliğini dikkate alarak, mevcut bütçeleri dahilinde eğitim hizmetleri için büyük harcamalar yaparlar. Ülkelerin eğitim harcamalarını etkileyen etmenler şunlardır:

- İletişim ve bilgi teknolojilerinde meydana gelen değişimler
- Ülkelerin var olan hükümetlerinin belirlediği politikalar
- Toplum tarafından eğitime verilen önem
- Toplam eğitim maliyetlerinin artış hızı
- Ülkelerin ortalama ekonomik yaşam düzeyleri
- Yetiştirilmiş insan gücüne duyulan gereksinim
- Eğitim kurumlarının coğrafi dağılımları

Türkiye’de eğitim hizmetlerinde maliyetlerin karşılanabilmesi için gereksinim duyulan finansman kaynakları şunlardır:

- İl özel idarelerinin bütçelerinden ayrılan finansal kaynaklar
- Merkezi yönetim bütçesinden ayrılan finansal paylar
- Bütçeleştirilen gelirler kapsamında eğitime katkı payı gelirleri
- Yurtdışındaki ülkelere ve uluslararası kuruluşlardan sağlanan burslar, krediler ve bağışlar
- Eğitim hizmetlerinin yürütülmesi için kişilerin ve kuruluşların bağışları
- Okul-aile birliklerinin gelirleri

Ülkelerin Gayri Safi Milli Hâsıllarından (GSMH) eğitime ayırdıkları payın oranı, ülkelerin ekonomik açıdan gelişmişlik düzeylerine göre farklılık gösterir. Türk Eğitim Sisteminde eğitime ayrılan bütçe ödeneklerinin büyük bir kısmı Milli Eğitim Bakanlığına ayrılır. Bunun nedeni, Milli Eğitim Bakanlığının sahip olduğu çalışanlar ve sorumlu olduğu toplum kesimi açısından Türkiye’deki en büyük kamu örgütü olmasıdır.

ÜNİTE 7: EĞİTİMİN TARİHSEL TEMELLERİ

EĞİTİM BİLİMİ VE EĞİTİM TARİHİ

Eğitim, insanlık tarihi kadar eskidir. Başta örgün nitelikte olmayıp çevreden edinilenlere dayanan eğitim zamanla kurumsallaşmıştır. Bugün bildiğimiz anlamda çağdaş eğitim ise 20. yüzyılın başlarında yapılanmaya başlamıştır.

Eğitim bilimi eğitimle ilgili sorunlara çözüm bulmak için farklı disiplinlerden yararlanır. Bunlardan biri de tarihtir. Toplumsal gerçeğin ve toplumun kesintisiz oluşumunu inceleyen bir bilim dalı olarak tanımlanan tarihin farklı işlevleri vardır:

- Geçmiş ve bugünü anlama, sürekli bir akış içinde yaşadığımızı hissettirme, evrim kavramına ulaşma, neden-sonuç ilişkisini bulma
- Toplumu çözümleme ve anlamaya yardımcı olma
- Ulusal kimliği bilme ve ona sahip çıkma bilinci oluşturma

EĞİTİM BİLİMLERİNE GİRİŞ

Bu bağlamda, tarih öğrenmenin faydaları da dört başlık altında toplanabilir:

1. **TARİH BİLİNCİ VE SOSYOKÜLTÜREL DEĞİŞİM SÜRECİNİ KAVRAMA:** Tarihin değişim aşamalarını ve değişimin yönünü bilimsel bir tarih anlayışı ile öğrenen birey, doğanın ve toplumun insanlık yararına değiştirilmesi gerektiğini kavrar ve gerektiğinde bunu eyleme dönüştürür.
2. **ULUSAL TARİH BİLGİSİ EDİNME:** Ülkesinin dünya tarihi içindeki yerini, insanlığa yaptığı hizmetleri ve dünya kültür ve uygarlığının gelişmesindeki rolünü kavrayan bireyin ulusal duyguları gelişir ve bilinçli bir ulusal tarih anlayışı geliştirir.
3. **İNSANLIK TARİHİ BİLGİSİ EDİNME:** Tarih öğrenen birey, insanlığın tarih boyunca oluşturduğu değerleri benimseyerek onları geliştirme sorumluluğu kazanır.
4. **TARİHSEL DÜŞÜNME YETENEĞİ KAZANMA:** Bilimsel bir anlayışla tarih öğrenen birey, doğayı ve toplumu nesnel bir yaklaşımla yorumlama gücü kazanarak araştırma, yargılama, yorumlama ve eleştirel düşünme gibi beceriler edinir.

Eğitim tarihi ise eğitim alanını daha iyi tanıyabilmek, eğitimde gerçekleştirilen gelişme ve atılımları daha iyi anlayabilmek ve eğitim sorunlarının nedenlerini kavrayabilmek için eğitimin tarihsel temellerini inceleme olanağı sağlar. Eğitim tarihi, eğitimsel geleneğin köklerini, geçmişteki toplumsal ortamın koşullarına göre değerlendirerek günümüze yansıtmaya çalışan bir bilim dalıdır. Geçmişteki yanlışlara düşmemek ve eğitimin kültürel birikiminin hangilerinin saklanıp hangilerinin devam ettirileceğine karar vermek için veri sağlar. İçerik, yaklaşım ve yöntem bakımından eğitimde geçmişte neler yapıldığı, bunların hangilerinin başarılı ve başarısız olduğu hakkında bulgu sağlayan eğitim tarihi, öğretmenlerin günümüz eğitim uygulamalarını daha iyi değerlendirmelerine, eğitimde yapılan atılımları daha iyi yorumlamalarına ve eğitim sorunlarına daha bilimsel bir yaklaşım sergilemelerine yardımcı olur.

AVRUPA'DA EĞİTİMİN TARİHSEL GELİŞİMİ

Eski Yunan uygarlığında eğitim toplumsal sınıf olgusuna dayalı bir şekilde yürütülmüş, sadece soylular, savaşçılar ve din adamlarından oluşan üst sınıfın eğitim hakkına öncelik tanınmıştır. Eğitimin amacı iyi bir vatandaş yetiştirmektir.

Roma döneminde eğitimin temel özelliği, söyleve (hitabeye) önem verilmesidir. Eski Roma eğitiminin de amacı iyi vatandaş yetiştirmektir. Bu dönemde eğitimde insanın bireysel gelişimine önem verilmiştir.

Orta çağda Hristiyanlığın etkisiyle yaşamın tüm alanlarında olduğu gibi eğitimde de dini eğilimlerin etkisi görülür. Daha önceleri iyi vatandaş yetiştirmek olan eğitimin amacı, Hristiyanlığın yoğun etkisiyle dindar bireyler yetiştirmek olarak değişmiştir.

Rönesans'la birlikte eski Yunan'daki kültür ve eğitim anlayışı yeniden canlanmış, din anlayışının etkileri azalmaya, kültür ve sanat ağırlık kazanmaya başlamıştır. İnsan aklının üstünlüğünün vurgulanması, olay ve olguların daha akılcı yollarla incelenmesine yol açmıştır. Rönesans eğitiminin temel özelliği bireysel gelişime yapılan vurgudur. 1348'de Floransa'da ilk üniversitenin kurulması ve matbaanın icadı bu dönemin eğitim anlayışının yapılmasına katkıda bulunmuştur.

17. ve 18. yüzyıllarda yöntemin vurgulanmasıyla doğa bilimleri gelişmiştir. Yöntemin uygulandığı başlıca alan öğretim olmuştur. 18. yüzyılın büyük eğitimcilerinden Jean Jack Rousseau bireyin hak ve yeteneklerinin gelişmesi üzerinde durmuş, çocukların özgürce yetiştirilmeleri ve bireysel ilgilerine göre eğitilmeleri gerektiğini savunmuştur. John Basedow da Rousseau'nun bireysellik vurgusunu "topluma uyum gösteren birey yetiştirme" görüşü ile birleştirerek bireyle toplum arasında denge kurmaya çalışmıştır. Rousseau ve Basedow'un öğrenciyi tanıma ve anlama vurgusu eğitimin psikolojik temellerini oluşturur. 19. yüzyıla kadar süren dönemde eğitimde kimi zaman sosyal ve bireysel bakış açılarının çatıştığı, kimi zaman da birbirine koşut bir görünüm izlediği görülmüştür. Çocuklar eğitimcilerin şekillendirmesi gereken boş bir levha olarak görülmüş, çocukların kötü olarak nitelendirilen özelliklerinin yanlış eğitim ya da kötü toplumsal, ekonomik ve kültürel koşullardan kaynaklandığı düşünülmüştür. Bu dönemin ayırt edici özelliklerinden biri eğitimin laik ve ulusal bir nitelik kazanmaya başlayıp devletin vatandaşlara sağladığı bir hak olarak görülmesidir. Petalozzi eğitimin bireysel gelişim sağlama amacını öne çıkarırken Herbart eğitimin amacının çocuğun toplumsal düzene uyumunu sağlamak olduğunu ileri sürmüştür. Frobel de yine bireysel kişiliğin gelişimi üzerinde durmuş, yaparak ve yaşayarak öğrenmeyi vurgulamıştır.

Endüstri Çağı olarak nitelenen 19. yüzyıl, Avrupa ülkelerinin tarıma dayalı üretimden endüstriye dayalı üretime geçtikleri bir dönemdir. Endüstri çağında, kitle eğitimi, eğitimin çalışma yaşamının gereksinimlerine göre yeniden düzenlenmesi, ulus devlet ve liberal ekonomi kavramları öne çıkmıştır. Bu dönemde Maria Montessori çocuğun özgür bir ortamda gelişmesi gerektiğini, çocuğa kendi kendine öğrenme ve özgürce etkinlikte bulunma fırsatı tanınması gerektiğini vurgulamıştır. Ovide Decroly ve Eduardo Claparede çocukların bireysel gelişimi ve eğitimde bireysel farklılıkların önemi üzerinde duran eğitim bilimcilerdir. George Kerscheinstainer ise üretici, yaratıcı ve meslek sahibi kişiler yetiştirmenin gereğini vurgulamış; bu anlayışıyla "üretici okul" ya da "etkinlik okulu" düşüncesinin yaratıcısı olmuştur.

TÜRKİYE'DE EĞİTİMİN TARİHSEL GELİŞİMİ

Hunlar da eğitimin amacı; sınırlardan gelecek saldırılara karşı uyanık, güçlüklere karşı dayanıklı, sorumluluk sahibi, disiplinli, itaatli, yürekli ve cesur bireyler yetiştirmektir. Bunların yanı sıra hayvancılık, dokumacılık, madeni eşya yapımı ve el zanaatları Hunlarda eğitimin temel konuları arasında yer almıştır. Ayrıca devlet yönetiminde ve sosyal yaşamda önemli bir yer tutan töreye göre hakana itaat etme, yiğit, cesur ve cömert olma, ana-baba ve büyüklere saygı gösterme, küçükleri koruma ve sevmek, bağımsız ve özgür olma, yoksul ve güçsüzün yanında olma, sözünde durma, dayanışma, paylaşma ve danışma istenen özelliklerdir. Bu özellikleri kazandırmak da eğitimin işlevleri arasındadır.

Göktürkler de de eğitim Hunlarınkine benzer özellikler göstermiştir. Göktürklerde 38 harfli bir alfabe bulunması bu toplumda örgün eğitim yapılmış olabileceğini gösterir. Eğitime egemen olan temel değerler; bilgelik, alplik, kahramanlık, bağımsızlık ve halkın mutluluğunun sağlanmasıdır.

Uygurlar yazılı eserler vererek zengin bir edebiyat oluşturmuşlardır. Okur-yazarlık ve bilgi düzeyleri bakımından Göktürklerden daha iyi durumdaydılar. Uygurlar yerleşik yaşama geçtikleri için sözlü töre bilgisi yerini zamanla yazılı bilgilere bırakmıştır. Eski Türklerde eğitimin özellikleri şöyle sıralanabilir:

- Orta Asya'daki coğrafi koşullar, Türklerin yaşama biçimi ile eğitim anlayış ve uygulamalarını etkilemiştir.
- Eski Türklerde eğitimde yiğitlik, cesaret, bilgelik, kahramanlık, itaat önemli değerler

olarak benimsenmiştir. Eğitim yoluyla hem cesur hem bilge olan alp insan tipi yetiştirmeye önem verilmiştir.

- Eski Türklerde çocukların eğitiminde töre önemli bir rol oynamıştır. Töre, çocukların güçlü ve iyi birer asker olarak yetiştirilmesini öngörmüştür.

Türklerin Müslümanlığı kabul etmesinden sonra **Selçuklu Devleti** döneminde medreselerde örgün eğitime başlanmıştır. Bu dönemde memur gereksinimini karşılamak, İslamiyeti yeni benimseyen Oğuzların inançlarını pekiştirme, dönemin aşırı mezhep propagandalarına karşı koyma ve din adamı yetiştirme, yoksul ve yetenekli öğrencileri topluma kazandırma gibi nedenler, medreselerin hızla yaygınlaşmasını sağlamıştır. Medreselerin programlarında dinsel, yazınsal, felsefi derslerin yanı sıra pozitif bilimlere de yer verilmiştir. Ayrıca kütüphane adı verilen ilköğretim kurumlarında okumayazma ve aritmetik gibi temel bilgilerin yanı sıra, din eğitimi verilmiştir. Şehzade ve sultanlara danışmanlık yapmak ve eğitim vermek için atabek adı verilen hocalardan yararlanılmıştır. Bu dönemin önemli eğitim kurumlarından ahilik mesleki ve dini nitelikte bir lonca kurumu olup küçük esnaf, sanatkar, usta, kalfa ve çıraklara meslek öncesinde ve meslek içinde yetişme olanağı sağlayan bir meslek eğitimi sistemidir.

Osmanlı Devleti döneminde dört farklı eğitim kurumundan söz edilebilir. Vakıflarca kurulup ilköğretim düzeyinde eğitim veren sıbyan mekteplerinin amacı genel olarak çocuklara temel düzeyde okuma-yazma ve aritmetik öğretmekti. Medreseler kendi içinde ilk, orta ve yüksek basamaklara ayrılarak programlarında hem İslami hem de pozitif bilimlere yer vermektedir. Medresenin Avrupa'da çağdaş olarak kabul edilen yaklaşımlara kapalı kalması ve bunda ısrarcı olması toplumu, programlarında pozitif bilimlere yer veren, "mektep" adını verdikleri yeni okullar açmaya yöneltmiştir. Enderun mektebi; saray, ordu ve hükümet işlerinde çalışacak yönetici ve devlet adamı yetiştirmek için saray içinde kurulan okuldur. Acemioğlan kışlaları devşirme sistemi gereğince Hristiyan çocuklarının yeniçeri olarak yetiştirilmek üzere eğitildiği eğitim kurumlarıdır.

16. yüzyılla birlikte Avrupa'nın bilim ve teknolojiye hızla ilerlerken Osmanlı İmparatorluğu ekonomik ve siyasal olarak gerilemeye başlamıştır. Bu dönemde özellikle askeri başarısızlıklar orduda yenilik gereksinimini ortaya çıkarmıştır. Orduda çağdaş

EĞİTİM BİLİMLERİNE GİRİŞ

eğitim kurumu açma girişimleri doğrultusunda Hendesehane (Topçu Okulu), Mühendishane-i Bahr-i Humayun (Askeri Deniz Okulu), Tıphane-i Amire (Askeri Doktor Okulu) ve Mekteb-i Harbiye (Harp Okulu) gibi kimi okullar açılmıştır.

Askeri alandaki bu yenilikler sivil alanda da kendini göstermiş, dinsel eğitim veren kurumların yanı sıra Batılı anlamda çağın gereksinimlerine uygun okullar açılmaya başlanmıştır (Rüşdiye mektepleri, idadiler, sultaniler). Bu dönemde II. Mahmut'un bir fermânı ile ilköğretim zorunlu duruma getirilmiştir. 1845 yılında Maarif-i Umumiye Nezareti (Genel Okullar Bakanlığı), 1848'de de Darül Muallimin-i Ali (Yüksek Öğretmen Okulu) kurulmuştur. Darülfünûn (İstanbul Üniversitesi) da bu dönemde açılmıştır.

Meşrutiyet Döneminde de "Tedrisat-ı İbtidaiye Kanun-u Muvakkati" (Geçici İlköğretim Yasası) ile eğitim yaşamında yeni düzenlemeler yapılmış, yeni okullar açılmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti Döneminde eğitimin temelleri Kurtuluş Savaşı yıllarında düzenlenen bilimsel etkinliklerle atılmaya başlanmıştır. Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde okunan ilk hükümet programında milli eğitimin amaç ve ilkeleri belirlenmiştir.

Cumhuriyetin ilk yıllarından günümüze dek milli, bilimsel, çağdaş ve laik eğitim anlayışı doğrultusunda çalışmalar yapılmış, yeni bir eğitim sistemi oluşturmak için kimi düzenlemelere gidilmiştir:

- Tevhid-i Tedrisat (Öğretimin Birleştirilmesi) yasası ile "ümmet birliği" anlayışını temel alan eğitim kurumları kaldırılmış, eğitime laik bir nitelik kazandırılmıştır.
- 1928'de yeni Türk harfleri kabul edilmiş, ülkede okuma-yazma seferberliği başlatılmıştır. Millet Mektepleri ile Halkevlerinin açılmasıyla okuryazar oranında hızlı bir artış sağlanmıştır.
- Hukuk, takvim, kıyafet, unvanların kaldırılması gibi devrimler eğitimdeki çağdaşlaşma girişimlerini desteklemiştir.
- 1923-1946 yılları arasında eğitimde köklü gelişmeler sağlanmış, özellikle programlara işlerlik kazandırmak için yerli ve yabancı uzmanlardan yararlanılmıştır.
- Eğitimin gelişimine yönelik kararlar almak için 1939'dan itibaren Milli Eğitim Şûraları toplanmaya başlamıştır.

- 1940 yılında ülkemiz nüfusunun yüzde 80'inin köylerde yaşaması nedeniyle eğitimle ilgilenenler, köy eğitimi konusuna yönelmişlerdir. Bir yandan kalkınmayı köyden başlatmak, öte yandan yurt düzeyinde okur-yazar oranını artırmak amacıyla 1939 yılında Köy Enstitüleri açılmıştır.
- İkinci Dünya Savaşı sonrasında tüm dünyada egemen olan demokratik eğilimler ve Türkiye'de çoğulcu demokrasiye geçişle birlikte eğitimde bürokrasiye eleman yetiştirme yerine, ülke kalkınması için eleman yetiştirmeye geçiş başlamıştır.
- 1960 sonrasında kalkınma beşer yıllık planlara bağlanmış ve eğitim planlaması bu planlara dahil edilmiştir. Ancak Devlet Kalkınma Planları ve Milli Eğitim Şûraları, eğitimle ilgili olarak birbirine paralel ve tutarlı yargılar getirmesine karşın eğitim sistemi için önerilen yapısal değişiklikler gerçekleştirilememiştir.
- 1973 yılında çıkarılan Milli Eğitim Temel Yasasıyla milli eğitimin temel ilkeleri saptanmış, eğitim sisteminin yapısı okulöncesi eğitim, temel eğitim, ortaöğretim ve yükseköğretim olarak belirlenmiştir.
- Onuncu Milli Eğitim Şurasında (1981) okulöncesi eğitimin yaygınlaştırılması amaçlanmış, Onbirinci Milli Eğitim Şurasında öğretmenlerin, öğretecekleri alanda en az lisans mezunu olmaları ve güçlü bir öğretmenlik meslek bilgisine sahip olmaları istenmiştir.
- 1981 yılında çıkarılan 2547 sayılı Yükseköğretim Kurulu Yasası, yükseköğretim kurumlarını aynı şemsiye altında toplamış, daha önce Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı öğretmen eğitimi veren kurumların tümü üniversitelerin çatısı altına alınmıştır. Bu tarihten itibaren üniversite çatısı altında öğretmen yetiştirme konusunda farklı uygulamalara gidilmiştir.
- 2004 yılında kabul edilen ilköğretim programlarının; bilim ve teknolojiye gelişmelerin eğitim bilimlerine yansımaları, eğitimde kalite ve eşitliğin artırılması, ekonomiye ve demokrasiye duyarlılığın artırılması, bireysel ve ulusal değerlerin küresel değerler içinde geliştirilmesi, sekiz yıllık temel eğitim için program bütünlüğünün sağlanması, yatay ve dikey ekseninde kavramsal bütünlüğün sağlanması, öğretim programlarının AB normları ile

uyumlu duruma getirilmesi gibi gerekçelerle hazırlandığı belirtilmiştir.

Cumhuriyetin kuruluşundan bu yana Atatürk ilkeleri doğrultusunda yeni bir eğitim sistemi kurmak, yerleştirmek ve yaşatmak kolay olmamıştır. Çağdaş bir eğitim sistemi yaratma çabası, birçok girişim ve denemeler yapmayı gerektirmiştir. Bugün, eğitimde istenen düzeye ulaşıldığını söylemek olanaklı değildir. Eğitime, bireyin ve toplumun gereksinimlerini karşılayacak bir yapı ve içerik kazandırma çalışmaları sürmektedir.

ÜNİTE 8: EĞİTİM BİLİMİNDE ARAŞTIRMA YÖNTEMLERİ

BİLGİNİN KAYNAKLARI, BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE EĞİTİM BİLİMİ

Bilgi; dinî, felsefi, teknik, sanatsal ve bilimsel olabilir. Burada üzerinde durulması gereken bilgi, bilimsel bilgidir. Bilimsel bilgi; nesnel, evrensel doruluğu kanıtlanmış bilgidir. Bilimsel bilgiye, bilimsel araştırmalar sonucunda ulaşılır. Bilgi edinmenin kaynakları:

- Bireysel yaşantılar,
- Gelenek,
- Otorite,
- Bilimsel araştırma

Bilimsel araştırma: Sistematik veri toplama, çözümleme, değerlendirme ve rapor etme sürecidir.

BİLİMSEL ARAŞTIRMA TÜRLERİ

Bilimsel araştırmalar türlerine göre farklı biçimlerde sınıflandırılmaktadır. Araştırmalar; yapıldıkları ortama göre laboratuvar ve saha araştırmaları, düzeylerine göre kuramsal araştırmalar ve uygulama araştırmaları, yönetime ya da zamana göre tarihsel, betimsel ve deneysel araştırmalar olarak gruplandırılmaktadır.

Eğitim araştırmaları

Temel araştırmalar: Temel araştırmaların amacı, kuram üretmek ya da kuramları sınyarak var olan kurumsal bilgilere yenilerini eklemektir. Kuram ise bir olguyu açıklamaya, kestirmeye ya da kontrol etmeye yarayan ilişkiler bütünüdür.

Uygulamalı araştırmalar: Uygulamalı araştırmaların öncelikli amacı, günlük yaşamda karşılaşılan

problemlere çözüm bulmaktır; bilgi üretmek amacı daha sonra gelmektedir. Uygulamalı araştırmaların genellenabilirliği sınırlı olup yerel problemlerin çözümüne yöneliktir.

Değerlendirme araştırmaları: Değerlendirme araştırmalarında, en az iki program ya da etkinliğin değerlendirilmesi amacıyla veriler toplanır. Bu verilere dayalı olarak etkinliğin devam edip etmemesine karar verilir.

Eylem (Aksiyon) araştırması: Eylem araştırması, uygulamada ortaya çıkan sorunların anlaşılmasına ve çözülmesine yönelik olarak uygulayıcıların tek başlarına ya da bir araştırmacı ile birlikte uygulama sürecini çalınmasını içerir. Araştırma ile uygulamayı birleştiren ve araştırma sonuçlarının uygulamaya aktarılmasını kolaylaştıran bir araştırma yaklaşımıdır.

Nicel Araştırmalar: Nicel; sayılar, ölçümler, tümdengelim, kontrol ve deney gibi kavramlara vurgu yapmaktır. Nicel araştırmalara, görgül (amprik) araştırmalar ya da sayısal araştırmalar da denmektedir. Nicel araştırmalar:

DENEYSEL ARAŞTIRMALAR: **Değişken**, en az iki farklı değer alabilen ve bir araştırmada incelenen özelliklerin her biri. Örneğin yaş, öğrenci başarısı, öğretim yöntemi gibi.

Bağımlı değişken, araştırmacıyı rahatsız eden ve açıklanması istenen durumdur. Deneysel desen, nedensunuç ilinkilerini belirlemek amacıyla doğrudan araştırmacının kontrolü altında, gözlenmek istenen verilerin üretildiği araştırmalardır.

BAĞINTISAL ARAŞTIRMALAR: Bağıntisal (korelasyon) araştırma deseni ya kestirim araştırmalarında ya da ilişki araştırmalarında uygulanır. **Bağımsız değişken**; bağımlı değişken üzerinde etkisinin olduğu düşünülen değişkendir. Öğrencilerin okuma alışkanlıklarını etkileyen etmenleri konu edinen bir araştırmada okuma alışkanlığı bağımlı değişken, okuma alışkanlığına etki eden etmenler bağımsız değişkendir.

BETİMSEL ARAŞTIRMALAR: Betimsel araştırmalar, olanı olduğu gibi saptamaya ya da tanımlamaya çalışan, farklılık ya da ilişki bulmaya çalışmayan araştırmalardır.

Nitel Araştırmalar: Nitel araştırmalar, sosyal bilimlerin ilgi alanını oluşturan sosyal gerçeklikle fen bilimlerinin

EĞİTİM BİLİMLERİNE GİRİŞ

ilgi alanlarını oluşturan fiziksel gerçekliği birbirinden ayırmaktadır. Nitel araştırmanın genel kabul gören bir tanımını yapmak güçtür. Bununla birlikte nitel araştırma; gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği bir araştırma olarak tanımlanabilir.

KURAM OLUŞTURMA ARAŞTIRMALARI: Bu araştırmanın amacı, araştırılan durumla ilgili olarak kuram keşfetmek ya da üretmektir. Bu araştırma türü herhangi bir durum içerisinde bulunan ya da çalışan kişilerin nasıl etkileşimde bulunduklarını, uygulamalarını nasıl yaptıklarını ve bu durum içerisinde kendilerini nasıl algıladıklarını ortaya çıkarmaya çalışır.

ETNOGRAFİK ARAŞTIRMALAR: Etnografik araştırma bir grubu ve onun davranışlarını, grubun bulunduğu kültür içerisinde yaşayan bireylerin bakış açılarıyla inceleyen kültürel bir betimlemedir.

FENOMOLOJİK ARAŞTIRMALAR: Fenomolojik araştırmalar, olgu bilim araştırmaları olarak adlandırılır. Olgular; yaşadığımız dünyada olaylar, deneyimler, algılar, yönelimler, kavramlar ve durumlar gibi farklı biçimlerde karşımıza çıkabilmektedir. Bu nedenle olgularla yaşamda sıklıkla karşılaşılır.

DURUM ÇALIŞMASI ARAŞTIRMALARI: Durum çalışması; güncel bir olgu, olay, durum ve gruplar üzerine odaklanan derinlemesine incelemedir. Durum çalışması; bir ya da birden fazla olayın, ortamın, programın, sosyal grubun, bireyin ya da başka "sınırlanmış sistemlerin" yerinin ve zamanın ayrıntılı bir biçimde tanımlanarak derinlemesine incelenmesidir.

ANALİTİK ARAŞTIRMALAR: Genelde eğitim araştırmaları nitel ve nicel olarak sınıflandırılmaktadır. Ancak bu sınıflamanın dışında gerek nitel gerekse nicel araştırma özelliklerini birlikte içerebilen araştırma türleri vardır. Bu araştırmalar, analitik araştırmalar biçiminde adlandırılabilir. Analitik araştırmaları da kendi içinde doküman analizi ve karma desen araştırmaları olarak iki biçimde sınıflandırmak olanaklıdır.

DOKÜMAN ARAŞTIRMALARI: Bu araştırmalar, dokümanların ve kayıtların analiz edilerek kavramların, olayların ve görüşlerin incelendiği bir araştırma türüdür. Doküman analizi araştırmalarında,

elde edilen bilgilerin doğru bir biçimde yorumlanmasında bağlamsal bilgi çok önemlidir. Bu kapsamda tarihsel, hukuksal ve kavramsal analizler yapılabilir.

KARMA DESEN ARAŞTIRMALARI: Kimi araştırmalarda nitel ve nicel yaklaşımlar birlikte kullanılabilir. Bu araştırmalar, karma yöntem olarak adlandırılır. Karma yöntemin kullanıldığı araştırmalarda, veri toplama ve analizde farklı nicel ve nitel yöntemler birlikte kullanıldığı için araştırma sorusu daha iyi anlaşılabilir.

BİLİMSEL ARAŞTIRMA SÜRECİ

Bilimsel araştırma süreci; planlama, uygulama ve raporlaştırma aşamalarından oluşur. Araştırma süreci, bir araştırma gereksinimden başlar ve bu gereksinimi giderecek çalışmaların sonuçlandırılmasıyla devam eder. Bilimsel araştırma sürecinin aşamaları, şu başlıklar altında incelenebilir:

- Araştırma konusunun belirlenmesi
- Araştırma probleminin ortaya konması
- Konuyla ilgili kaynakların taranması
- Araştırma sayıtlarının / Varsayımlarının belirlenmesi
- Araştırma sınırlıklarının belirlenmesi
- Tanımların yapılması
- Araştırma yönteminin belirlenmesi
- Süre ve olanakların belirlenmesi
- Araştırmanın sonuçlandırılması

BİLİMSEL ARAŞTIRMALARDA VERİ TOPLAMA YOLLARI

Araştırma sürecinin önemli aşamalarından biri de veri toplama yollarının belirlenmesidir. Benimsenen araştırma yaklaşımına göre veri toplama yolları değişebilmektedir. Eğitim araştırmalarında sıklıkla anket (sormaca), görüşme ve gözlem gibi veri toplama araçları kullanılmaktadır.

ANKET: Anket, kalem kâğıt yoluyla objenin, bireyin ya da grubun kendisi hakkında bilgi vermesine dayanan yöntemdir. Anket, bireyin birden çok özelliği hakkında çeşitli madde türleriyle bilgi toplamak amacıyla kullanılır. Anket, göreceli olarak hazırlanmasının kolay olması ve kısa sürede çok sayıda bireye ulaşma olanağı sağlaması açısından sosyal bilim araştırmalarında yaygın olarak kullanılmaktadır.

EĞİTİM BİLİMLERİNE GİRİŞ

GÖRÜŞME: Görüşme; bireylerin neyi ve neden düşündüklerini, duygu ve tutumlarının neler olduğunu ve davranışlarını yönlendiren etmenleri ortaya çıkarmayı amaçlayan bir veri toplama yöntemidir.

GÖZLEM: Doğal ortamlarda insan davranışlarının incelenmesini temel amaç edinen bir veri toplama yöntemidir. Gözlem, herhangi bir ortamda ya da kurumda oluşan davranışı ayrıntılı olarak tanımlamak amacıyla kullanılan bir yöntemidir.

BİLİMSEL ARAŞTIRMALARDA ETİK

Bilimsel araştırma etiği, bilimsel araştırma yaparken araştırmacıların uyması gereken kurallar bütünüdür. Bilimsel araştırma sürecinde araştırmacının uyması gereken etik kurallar aşağıdaki biçimde özetlenebilir:

Katılımcılar; araştırmacının konusu, amacı ve kendilerinden beklenenler ve olası riskler konusunda tam olarak bilgilendirilmelidir.

- Araştırmaya katılım gönüllülük temeline dayanmalıdır.
- Kişilerin araştırmaya katılmalarını özendirmek amacıyla kişilere ödülleri verilebilir.
- Araştırma verileri, katılımcılara zarar verebilecek riskli durumları içermeden toplanmalıdır.
- Araştırmada katılımcıların kendi özelinde olduğuna inandığı davranışlarını izinsiz olarak gözlemek, sesli ve görüntülü kaydını yapmak kişilerin özelinde yapılmış bir saldırıdır.
- Araştırmacı, katılımcılardan elde ettiği bilgilerin gizli tutulmasına özen göstermelidir.
- Araştırmacıların ve katılımcıların karşılıklı sorumlulukları netleştirilmelidir.
- Katılımcıların araştırma sonuçlarını öğrenme hakkı vardır.
- Araştırma sonuçları sosyal, politik ve insan üzerindeki etkileri düşünülerek sunulmalıdır.
- Araştırma, olanaklı ise araştırmacının bağlı bulunduğu kurum tarafından etik kural ihlalleri açısından incelenmelidir.
- Araştırmacı, araştırmada çalışan diğer kimselerin de etik kurallara uygun davranma sorumluluğunu üstlenmelidir.
- Araştırmacı, kendisine ait olmayan bir bilgiyi kendisinin gibi göstermemelidir.

VİZE SORU CEVAP

SORU:

Kültürleme nedir?

CEVAP:

Her toplum, varlığını sürdürebilmek için kendi kültürünün özelliklerini yeni kuşaklara aktarır. Toplumun, bireyleri kendi kültürünün istek ve beklentilerine uyum sağlayacak biçimde yetiştirmesine “kültürleme” denmektedir. Başka bir deyişle kültürleme, kültürel değerlerin bireye aktarılması sürecidir.

SORU:

Kültür nedir?

CEVAP:

Bir toplumun tarihsel süreç içerisinde yarattığı ve kullandığı maddi ve manevi değerlerin tümüdür.

SORU:

Kültürlemenin amaçlı olarak yapılmasına ne ad verilmektedir?

CEVAP:

Toplumlar, yetişmekte olan genç kuşakların kültürün evrensel ve toplumsal süreklilik açısından gerekli olan yönleri ile etkileşime girebilecekleri uygun ortamlar düzenleyerek kültürleme etkinliğini amaçlı olarak gerçekleştirmeye başlamışlardır. Kültürlemenin amaçlı olarak yapılması eğitimidir. Bu nedenle eğitim, “kasıtlı kültürleme süreci” olarak da tanımlanmaktadır.

SORU:

Eğitim nasıl tanımlanabilir?

CEVAP:

Eğitim, en genel anlamıyla bireylerin davranışlarında değişiklik oluşturma sürecidir.

Demirel, eğitimi “Bireyde kendi yaşantısı ve kasıtlı kültürleme yoluyla istenilen davranış değişikliğini meydana getirme süreci” olarak tanımlamaktadır.

Ertürk ise “Bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istenilen değişim meydana getirme süreci” olarak tanımlamaktadır. Eğitim tanımları içinde “Bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı

EĞİTİM BİLİMLERİNE GİRİŞ

olarak istendik değişme meydana getirme süreci” tanımı, eğitimciler arasında genel kabul görmektedir.

SORU:

Eğitimin üç temel özelliği nedir?

CEVAP:

1. Eğitimin bir süreç oluşu
2. Eğitim sonucunda bireyde davranış değişikliğinin oluşması
3. Davranış değişikliğinin bireyin yaşantıları sonucunda oluşması

SORU:

Eğitimin kaç tür işlevi vardır?

CEVAP:

Eğitimin dört tür işlevi vardır:

1. Eğitimin toplumsal işlevleri: Toplumsal kültürü aktarmak, bireyin topluma uyumunu sağlamak, araştıran ve kültüre dinamik ögeler katan insan yetiştirmektir.
2. Eğitimin siyasal işlevleri: Ülkenin anayasal yapısına uygun, lider özellikleri olan, girişimci ve bilinçli seçmen yetiştirmektir.
3. Eğitimin bireysel işlevleri: Bireyin beden, zihin ve ruhsal yapısını geliştirmektir.
4. Eğitimin ekonomik işlevleri: Bilinçli üretici ve bilinçli tüketici yetiştirmektir.

SORU:

Eğitimin amacı nedir?

CEVAP:

Eğitimin amacı; toplumların siyasal, ekonomik ve kültürel durumlarına göre değişmekle birlikte bireylerin kişisel yeteneklerini, insan ilişkileri konusundaki becerilerini, ekonomik yönden yeterliklerini geliştirmek ve vatandaşlık görevlerini tam olarak yerine getirmeyi sağlamak noktalarında toplanmaktadır.

SORU:

Eğitim süreçleri kendiliğinden ve amaçlı olmasına göre nasıl adlandırılır?

CEVAP:

Eğitim süreçleri, kendiliğinden ya da amaçlı olarak oluşmasına göre formal ve informal eğitim olarak adlandırılır.

SORU:

İnformel eğitim nedir?

CEVAP:

Bir plana bağlı olmaksızın yürütülen eğitim etkinlikleridir.

İnformel eğitim, yaşam içinde kendiliğinden oluşan bir süreçtir. Kişi, karşılaştığı durum ve içinde bulunduğu toplumun diğer üyeleriyle etkileşime girdiğinde farkında olmadan bir şeyler öğrenir. Bu nedenle informal eğitimin, bireyin doğumundan ölümüne değin ailede, sokakta, okulda, iş yerinde ve kitle iletişim araçları yoluyla yaşamın her alanında gerçekleştiği söylenebilir.

SORU:

İnformel eğitimde birey nasıl öğrenir?

CEVAP:

İnformel eğitimde bireyin öğrenmesi, gözlem ve taklit yoluyla gerçekleşir. Örneğin köyde yaşayan bir çocuk; tarlayı nasıl süreceğini, nasıl ekip biçeceğini, hayvanların bakımını nasıl yapacağını büyüklerini gözleyerek ve onların davranışlarını taklit ederek öğrenir.

SORU:

Formal eğitim nedir?

CEVAP:

Okullarda ya da kurumlarda bir plan ya da program dahilinde gerçekleştirilen eğitime formal eğitim denmektedir. Formal eğitim amaçlıdır; önceden hazırlanan bir program çerçevesinde, planlı olarak ve öğretim yoluyla gerçekleştirilir. Eğitim süreci, öğretmen tarafından planlanır, uygulanır ve değerlendirilir. Böylece bireylerin davranışları önceden belirlenmiş amaçlar doğrultusunda değiştirilmeye çalışılır.

SORU:

Formal eğitime örnekleri nelerdir?

CEVAP:

EĞİTİM BİLİMLERİNE GİRİŞ

Okul dışında değişik alanlarda bireyleri mesleğe hazırlamak ve meslekte iken ilerlemesini sağlamak amacıyla yapılan etkinlikler, açılan kurslar, orduda asker yetiştirme formal eğitime örnek olarak verilebilir.

SORU:

Örgün eğitim nedir?

CEVAP:

Örgün eğitim, belli bir yaş grubundaki ve aynı düzeydeki bireylere, amaca göre hazırlanmış eğitim programları yoluyla okul çatısı altında düzenli olarak yapılan eğitimidir. Örgün eğitim; okulöncesi eğitim, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretimi içine alır. Örgün eğitim, aşamalılık ve süreklilik gösteren bir süreçtir.

SORU:

Yaygın eğitim nedir?

CEVAP:

Yaygın eğitim ise örgün eğitim sistemi içine hiç girmemiş, bu sistemin herhangi bir basamağında bulunan ya da bu basamaklardan birinden ayrılmış olan kişilere ilgi ve gereksinimleri doğrultusunda yapılan eğitimidir. Halk eğitim merkezlerinde çeşitli konularda açılan kurslar, resmî ve özel kurumlarda, iş yerlerinde düzenlenen hizmetiçi eğitim etkinlikleri bu kapsama girmektedir.

SORU:

Örgün ve yaygın eğitimin ortak noktası nedir?

CEVAP:

Örgün ve yaygın eğitimin ortak noktası, eğitim etkinliklerinin planlı ve programlı olmasıdır. Aslında formal ve informal eğitim, birbirinden kesin çizgilerle ayırlanamamaktadır. Kimi durumlarda aynı anda gerek informal gerekse formal eğitimin varlığından söz edilebilir.

SORU:

Öğrenme nasıl tanımlanmaktadır?

CEVAP:

Öğrenme, değişik biçimlerde tanımlanmakla birlikte pek çok eğitimci öğrenmeyi "yaşantı ürünü ve nispeten kalıcı izli davranış değişikliği" olarak tanımlamaktadır.

SORU:

Öğrenmenin varlığı hangi ölçütlere bağlıdır?

CEVAP:

Öğrenmenin varlığı üç ölçüt üzerinden değerlendirilmektedir:

- 1-Öğrenme sonucunda davranışlarda gözlenebilir bir değişme olması.
- 2-Bireyin davranışlarındaki değişikliğinin nispeten kalıcı izli olması.
- 3- Bireydeki davranış değişikliğinin yaşantı ürünü olması.

SORU:

Kaç tür öğrenme vardır?

CEVAP:

Öğrenme süreci genellikle kendiliğinden öğrenme ve yönlendirilmiş öğrenme olmak üzere iki biçimde gerçekleşmektedir.

SORU:

Kendiliğinden öğrenme nedir?

CEVAP:

Bireyin kendi kendine gerçekleştirdiği bir eylem sonucunda meydana gelen davranış değişikliği kendiliğinden öğrenmedir.

SORU:

Yönlendirilmiş öğrenme nedir?

CEVAP:

Yönlendirilmiş öğrenme öğrenmeyi sağlayacak bir başka kişi ya da aracın varlığı söz konusudur. Yönlendirilmiş öğrenme, öğretme etkinliklerinin sonucunda oluşur. Sınıf içinde gerçekleşen öğrenmeler ya da televizyon, gazete, kitap gibi kitle iletişim araçlarıyla gerçekleşen öğrenmeler yönlendirilmiş öğrenme biçimine birer örnektir.

SORU:

Öğretme nasıl tanımlanmaktadır?

CEVAP:

EĞİTİM BİLİMLERİNE GİRİŞ

En geniş anlamıyla öğretme, öğrenmeyi sağlama etkinlikleri olarak tanımlanabilir. Daha kapsamlı bir tanımla öğretme, “öğrenmenin kolaylaştırılması, öğrenmeye rehberlik edilmesi, öğrenene öğrenmeyi gerçekleştirmesinde yardımcı olunması sürecidir.”

SORU:

Öğretim nedir?

CEVAP:

Eğitim kurumlarında planlı, kontrollü ve örgütlü olarak gerçekleştirilen etkinliklere ise öğretim denmektedir.

SORU:

Öğretim etkinliklerinin dört temel ögesi nedir?

CEVAP:

Öğretim etkinliklerinin dört temel ögesi; amaçlar (hedefler), içerik, öğretme-öğrenme süreci (eğitim durumları) ve değerlendirmedir.

SORU:

Sosyoloji nedir?

CEVAP:

Sosyoloji, insanlar arası ilişkileri inceleyen bilim dalı olarak tanımlanmaktadır. Ergün'ün (1994, s.39) belirttiği biçimde sosyolojik göre göre eğitim, yetişkinler tarafından gençler ve çocuklar için uygulanması gereken bir eylemdir.

Bu eylem, kültürel mirasın aktarılmasını içerir. Yine bu eylem, gençlere ve çocuklara yaşamlarını daha iyi sürdürebilecekleri ve topluma daha iyi uyum sağlayacakları düşünce, gelenek, görenek ve kuralları kazandırmayı sağlar.

SORU:

Çağdaş toplumlarda eğitimin kaç tür işlevi bulunmaktadır?

CEVAP:

Çağdaş toplumlarda eğitimin açık ve gizli olmak üzere iki tür işlevi vardır. Eğitim kurumunun açık işlevleri şöyle sıralanabilir:

- Toplumun kültürel mirasını yeni kuşaklara aktarmak.
- Mesleki bilgi ve beceriler kazandırarak bireylerin meslek sahibi olmalarını sağlamak.

- Bireylere akılcı düşünme alışkanlığı kazandırarak onlara akılcı düşünmenin yollarını öğretmek.

- Bireylerin doğal ve toplumsal çevreyi bilimsel ilkeler doğrultusunda değerlendirmelerini olanaklı kılmak.

- Bilimin gelişmesine katkıda bulunmak.

SORU:

Eğitimin gizli işlevleri nelerdir?

CEVAP:

Eğitim kurumlarının bireylere yeni ve daha üst düzey statü kazandırma, nüfus artışı ve kötü alışkanlıkların önlenmesinde bireylere yardımcı olma, uygun iş ve ş olanakları sağlama gibi gizli işlevleri de bulunmaktadır.

SORU:

Sosyolojik olgu ne demektir?

CEVAP:

Sosyoloji, “insan birlikteliği” gerçeği üzerine odaklanır ve toplumun her yerinde var olan sosyal etkileşimin örüntüleşmiş düzenliliklerini inceler. İnsan birlikteliğine katkıda bulunan ya da ondan çıkarılan her şey, sosyolojik bir olgudur.

SORU:

Eğitim sosyolojisi nedir?

CEVAP:

Eğitim sosyolojisi, sosyolojinin eğitim ile ilgili konu ve sorunlarını kendi yöntemlerine ve kendi görüş açısına göre ele alıp incelemesi sonucunda ortaya çıkmış bir bilim dalıdır.

SORU:

Eğitim sosyolojisinin kurucusu kim olarak kabul edilmektedir?

CEVAP:

Eğitim sosyolojisinin kurucusu olarak kabul edilen Emile Durkheim, “Eğitim ve Sosyoloji” adlı eserinde işlevsel bir görüş ortaya atmıştır. Durkheim’e göre sosyal kurumlar birer kalıp, birer nehir yatağıdır. Çocuklar burada biçimlenir ve buradan akıp giderler. Eğitim, çocukları ve gençleri sosyalleştirmektedir.

EĞİTİM BİLİMLERİNE GİRİŞ

SORU:

Bir öğretmenin eğitim sosyolojisini bilmesinin önemi nelerdir?

CEVAP:

Bir öğretmenin eğitim sosyolojisi bilmesini gerekli kılan nedenler aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- Öğretmenlerin öğrencilerin içinden geldikleri çevreyi bilmesi ve tanınması, öğrencileri ve onların davranışlarını daha iyi anlamasını sağlar.
- Öğretmenlerin okulun sosyal işleyişini kavramasına yardım eder.
- Öğretmen, sınıfta farklı etkinlikler düzenlemek üzere öğrenci özellikleri, grup davranışı, grup çalışması ile ilgili konularda bilgi sahibi olur.
- Öğretmenlere ülkenin çağdaş eğitim sorunları ile ilgili bilgi sahibi olması ve bu sorunlara ilişkin çözüm geliştirmesi için yardımcı olur.
- Ülkede uygulanacak eğitim politikalarının belirlenmesine yardım eder.

SORU:

Eğitim sosyolojisinin temel özellikleri nelerdir?

CEVAP:

Eğitim sosyolojisinin temel özellikleri ise şöyle özetlenebilir:

- Eğitim sosyolojisi, sosyal gelişme aracıdır.
- Eğitim sosyolojisi, eğitim amaçlarının sosyal boyutunun incelenmesinde bir araçtır.
- Eğitim sosyolojisi, sosyolojinin eğitimsel sorunlara uygulanmasıdır.
- Eğitim sosyolojisi, sosyalleşme sürecinin incelenmesidir.
- Eğitim sosyolojisi, eğitimcilerin eğitiminde yararlanılan bir bilim dalıdır.

SORU:

Toplumsal denetim nedir?

CEVAP:

Toplumsal denetim; toplumsal düzeni sağlamak ve toplumsal yaşamdaki ilişkileri yöneten normlardan sapmayı önlemek için toplumsal grup tarafından kullanılan sistemler bütünüdür.

SORU:

Toplumsal denetim mekanizmaları nelerdir?

CEVAP:

Toplumsal denetim mekanizmaları normlar, değerler, gelenekler, görenekler (örf ve adetler), yazılı kurallar ve yasalar olarak sıralanabilir.

SORU:

Norm nedir?

CEVAP:

Bir kültürdeki bireylere yol gösteren, toplumsal düzeni sağlayan; olumlu ve olumsuz, doğru ve yanlış gösteren kurallar, standartlar ve düşünceler norm olarak adlandırılmaktadır. Norm, yaptırımı olan kurallar sistemidir.

SORU:

Gelenek nedir?

CEVAP:

İnsanların toplum yaşamında uymak zorunda oldukları davranış kalıplarıdır.

SORU:

Değerler nasıl ifade edilebilir?

CEVAP:

Değerler; iyiyi ve kötüyü, güzeli ve çirkini, onurlu ve onursuzu, hoş olanı ve olmayanı tarif eder. Herkes iyi ve kötü olanı hissetmelidir. Sözü edilen değerler, gerekçelendirmeye gerek olmayan mutlak gerçeklerdir. Ancak değerler; toplumdan topluma, hatta aynı toplum içindeki alt gruplara ve sosyal sınıflara göre farklılaşabilir. Değerler, birçok belirli normun temeli olabilir; aynı zamanda bir norm, çeşitli değerlere dayanabilir.

SORU:

Toplumsal değişim nedir?

CEVAP:

EĞİTİM BİLİMLERİNE GİRİŞ

Toplumsal düzenin, bu düzeni sağlayan toplumsal ilişkilerin ve bu ilişkileri belirleyen toplumsal kurumların değişmesidir.

SORU:

Toplumsal hareketlilik nedir?

CEVAP:

Toplumdaki bireylerin toplumsal hiyerarşide bir statüden başka bir statüye geçmesidir.

SORU:

Yatay toplumsal hareketlilik nedir?

CEVAP:

Yatay toplumsal hareketlilik, aynı toplumsal düzeyde kalmak koşuluyla benzer bir grup ya da durumdan diğerine doğru ileri geri hareketi ifade eder. Başka bir deyişle aynı toplumsal tabaka içinde yer alanların benzer statüler arasındaki geçişleridir. Bir lise müdürünün bir şirkette insan kaynakları müdürü olması gibi aynı statüde bir meslekten başka bir mesleğe geçmek, yatay hareketliliktir.

SORU:

Dikey toplumsal hareketlilik nedir?

CEVAP:

Dikey toplumsal hareketlilik, bir toplumsal sınıftan diğerine geçmedir. Farklı düzeylerdeki statülerin tabakalar arasında gerçekleştirdiği hareketliliktir. Bu hareketlilikte birey, bulunduğu sınıftan yukarı çıkabileceği gibi aşağı sınıfa da düşebilir. Bir şirketteki memurun zamanla aynı kurumda müdür olması, bir öğretmenin profesör olması gibi.

SORU:

Kültür nasıl tanımlanabilir?

CEVAP:

Kültür, çeşitli biçimlerde tanımlanmaktadır. Taylor'a göre kültür "Toplumsal bir üyesi olarak insanın elde ettiği bilgi, inanç, sanat, ahlâk, hukuk, yetenek ve alışkanlıkları kapsayan karmaşık bir bütün"dür.

Durkheim'e göre kültür, toplumsal olguların tümüdür; her yerde vardır ve üstündür.

Marx kültürü, doğanın yarattıklarına karşılık insanoğlunun yarattığı her şey olarak tanımlamıştır. Başka bir deyişle yağmurdan korunmak için kullanılan şemsiye, yağmur sularının biriktirilip enerji kaynağı olarak kullanılan barajlar, yağmur yağmadığında çıkan yağmur duaları kültür olarak değerlendirilebilir.

SORU:

Ailenin toplum yaşamındaki görevleri nelerdir?

CEVAP:

- Biyolojik görev: Neslin devamının sağlanması.
- Ekonomik görev: Ekonomik anlamda bir iş bölümünün gerçekleşmesi.
- Koruyuculuk: Maddi ve manevi zararlara karşı aile üyelerinin korunması.
- Psikolojik görev: Aile içinde sevgi, saygı, dayanışma, hoşgörü ortamının gelişmesi.
- Boş zamanlar› değerlendirme: Birlikte düzenlenen etkinliklerle aile üyelerinin boş zamanlarının etkili değerlendirilmesi.
- Dinî Görev: Aile üyelerine dinî bilgiler verilmesi.
- Statü sağlama: Aile üyelerinin sağladığı statünün ailenin tüm üyeleri tarafından paylaşılması.
- Eğitim: Çocuğa yaşamla ilgili bilgiler verilmesi ve okulda edindiği bilgilerin tamamlanarak pekiştirilmesi.

SORU:

Durkheim'a göre dinin toplumdaki görevleri nelerdir?

CEVAP:

Durkheim dinin toplumdaki görevlerini aşağıdaki gibi sıralamıştır:

Din;

- İnsanın belirli kurallara uyarak kendi özdenetimini sağlamasına yardımcı olur.
- Bireyler arasında birleşme ve dayanışma sağlar.

EĞİTİM BİLİMLERİNE GİRİŞ

- Geleneklerin sürekliliğini sağlayarak toplumun mirasını korur ve bu mirası gelecek kuşaklara aktarır.
- Bireyleri kaygılardan uzaklaştırarak güven sağlar ve onları mutlu eder.

SORU:

Cumhuriyet Döneminde eğitimde dinden köklü bir biçimde ayrılma nasıl gerçekleşmiştir?

CEVAP:

Eğitimin dinden köklü bir biçimde ayrılması ise 3 Mart 1924 yılında çıkarılan Tevhid-i Tedrisat (Öğretim Birliği) Yasası ile gerçekleştirilmiştir. Ülkemizde din eğitimi, örgün eğitim içinde yer almakta; dinle ilgili temel eğitim Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersleri yoluyla verilmektedir. İmam Hatip Liseleri ve İlahiyat Fakülteleri de din eğitimi veren örgün eğitim kurumları olarak hizmet vermektedir.

SORU:

Ekonomi ve eğitim arasında nasıl bir ilişki vardır?

CEVAP:

Ekonomik kalkınmanın gereksinim duyduğu teknisyenler, uzmanlar, bilim adamları, çeşitli meslekten insanlar eğitim aracılığıyla yetişmektedir.

SORU:

Eğitim sisteminin kaç tür işlevi vardır?

CEVAP:

Bir ülkenin eğitim sisteminin iki türlü politik işlevinden söz edilebilir:

- Var olan politik sistemi koruma
- Politik önder yetiştirme

SORU:

Psikolojinin eğitim açısından önemi nedir?

CEVAP:

Eğitim, bireyde öğrenme yaşantıları yolu ile istendik yönde davranış değişiklikleri oluşturma süreci olarak tanımlanmaktadır. Psikoloji ise insan davranışları üzerinde odaklanan bir bilim dalıdır. Bireyde “istendik davranışlar oluşturma” amacını taşıyan eğitim, bu amacını gerçekleştirebilmek için en etkili öğretim stratejisi ve

yöntemlerinin neler olduğunun belirlenerek uygulanması üzerinde durur. İşte bu noktada psikoloji biliminin bulguları, eğitim için vazgeçilmez bir öneme ve değere sahiptir. Çünkü davranışların nedenlerinin ve nasıl oluştuklarının sırları, psikoloji biliminin bulgularında gizlidir. “Acaba bir davranış değiştirme süreci olan öğrenme nasıl gerçekleşmektedir? Birey hangi koşullarda daha etkili öğrenebilmektedir? Bireyin öğrenmesini olumsuz yönde etkileyen ya da kolaylaştıran etmenler nelerdir?” Bu ve benzeri daha pek çok soru, psikolojinin öğrenme psikolojisi olarak adlandırılan bir dalının yanıt aradığı sorulardır. Bu sorulara verilebilecek yanıtlar ise “yaşantılar yolu ile bireyde istendik davranış değişikliği oluşturma süreci” olarak tanımlanan eğitimin psikolojik temellerini oluşturmaktadır.

SORU:

Eğitim nedir?

CEVAP:

Eğitim, bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla kasıtlı bir biçimde istendik değişiklikler meydana getirme süreci olarak tanımlanmaktadır. Bireyde eğitim yoluyla gerçekleştirilecek olan tüm değişikliklerin; bireyin içinde yaşadığı toplumun değerlerine uygun düşmesi, toplum tarafından istenen ve beğenilen davranışlar olması gerekmektedir. Bu nedenle eğitim, belli amaçlar doğrultusunda bireyin davranışlarını planlı bir biçimde değiştirmeye yönelik yasaları, ilkeleri ve teknikleri bulmaya çalışan bir bilim dalı olarak gelişimini sürdürmek zorundadır. Her bilim dalı için olduğu gibi eğitimin de işlevlerini etkili bir biçimde gerçekleştirebilmesi, başka bir deyişle bireylerin davranışlarında istendik davranışları yeterli düzeyde gerçekleştirebilmesi, eğitim alanındaki bilimsel araştırmalara ve geliştirme çabalarına bağlı bulunmaktadır.

SORU:

Eğitimin bir bilim olarak gelişmesinde katkısı bulunan önemli bilim adamları kimlerdir?

CEVAP:

Eğitimin geçmişi, insanlık tarihi kadar eski olmakla birlikte eğitimin bir bilim olarak gelişiminin yeni olduğu söylenebilir. Geçmişten günümüze eğitimin bir bilim olarak gelişmesinde pek çok bilim adamının önemli çabaları ve katkıları olduğu bilinmektedir. Örneğin eski Yunan’da Sokrates’in soru sorma yoluyla insanın kendi kendine bilgiye ulaşabileceğine ilişkin görüşleri ile Platon

EĞİTİM BİLİMLERİNE GİRİŞ

ve Aristo'nun zihin, duyu ve beden birliktedir. uyumlu bir biçimde geliştirilmesi gerektiğini öne süren görüşlerinin günümüz eğitim anlayışına uygun düştüğü bilinmektedir. Psikoloji biliminin ayrı bir bilim dalı olarak felsefeden bağımsızlığını ilan etmediği dönemlerde bile felsefeyle ilgilenen bilim adamlarının, eğitim ile psikoloji arasında ilişki kurmaya başladıkları görülmektedir. Bugünün çağdaş eğitim anlayışında olduğu gibi geçmişte de birçok düşünürün, eğitimin bireyi duyuşsal, sosyal, bedensel ve zihinsel bakımlardan bir bütün olarak geliştirmesi gerektiğine işaret ettiği bilinmektedir.

SORU:

Eğitimin bir bilim olarak gelişiminde Türk düşünürlerin nasıl katkıları olmuştur?

CEVAP:

Eğitimin bir bilim olarak gelişiminde Türk düşünürlerinin de önemli katkıları olmuştur. Bunlar arasında Farabi, eğitimin sözel olmaktan öte ahlaki davranışlar kazandırması gerektiği üzerinde durarak eğitimin kişilik gelişimi ile olan ilgisine dikkat çekmiştir. İbn-i Sina ise eğitimin sınıf ve statü farkı gözetmeksizin her çocuğa verilmesini ve meslek eğitimi kazandırmaya yönelik olmasını, çocukların okullarda kendi yaşlıları ile birlikte eğitilmesini, öğretmenlerin çocukların yeteneklerini, ilgi ve isteklerini tanıyarak buna göre eğitim vermesini; öğretimin etkinliklerinde deneye, gözleme ve araştırmaya yer verilmesini; öğretimde araç-gereçlerden yararlanılmasını ve baskıya dayalı olmayan bir eğitim gerçekleştirilmesini savunmuştur.

SORU:

Avrupa'da Rönesans sonrası bilimsel gelişmeler eğitimi nasıl etkilemiştir?

CEVAP:

Avrupa'da Rönesans sonrasındaki bilimsel gelişmeler, doğal olarak eğitimi de etkilemiş ve bu dönemde eğitimle ilgili daha çağdaş görüşler ileri sürülmeye başlanmıştır. Bu bağlamda 16.yüzyılda Erasmus, eğitimde cezaya karşı çıkan görüşleri; 17. yüzyılda ise Alman eğitimci Ratke, modern öğretim yöntemlerine ilişkin görüşleri ile dikkat çekmiştir. Yine 17. yüzyılda Çekoslovak eğitimci Comenius, eğitimde gözlem ve deneyim ile öğretimde bireysel farklılıkların önemine değinmiş ve günümüzün çağdaş eğitim psikologları tarafından da vurgulanan, öğretim programlarının çocukların gelişim özelliklerine göre düzenlenmesi gerektiğini belirtmiştir. 17. yüzyıl

düşünürleri arasında Locke, çocuğun zihnini boş bir levhaya benzeterek çocuğun dıştan gelen her çeşit uyarana açık olduğunu ileri sürmüştür, eğitimde ezberciliğe karşı çıkarak çeşitli türden yaşantılar yolu ile çocuklara yaşamlarında yararlı olabilecek bilgilerin kazandırılması gereği üzerinde durmuştur.

SORU:

Eğitim psikolojisi nasıl ortaya çıkmıştır?

CEVAP:

Felsefe ve eğitim alanındaki düşünceleri ile dikkatleri çeken bilim adamlarının öğretme-öğrenme sürecinin niteliğini artırmaya yönelik çabaları bir yana, psikolojinin felsefeden ayrılarak bağımsız bir davranış bilimi olmaya yönelmesi ile birlikte eğitim ile psikoloji arasında daha sıkı bir işbirliği gündeme gelmiştir. Bir davranış değiştirme süreci olarak eğitim, daha etkili bir işleve kavuşabilmede psikoloji, sosyoloji, sosyal psikoloji gibi davranış bilimlerinden yararlanmaya başlamıştır. Bunlar arasında eğitimi en çok etkileyen bilim dalı ise psikoloji olmuştur. Psikolojinin insan davranışlarının gelişimi ve insanın öğrenmesi ile ilgili bir bilim dalı olması, doğal olarak bir davranış değiştirme süreci olan eğitim ile psikolojiyi aynı noktada buluşturmuştur. Bu iki disiplinin etkileşimi ile de "eğitim psikolojisi" adı altında yeni bir disiplinin gelişmesi kaçınılmaz bir gereklilik olmuştur.

Psikolojinin bulgularını eğitime uygulayarak sınıftaki öğretme-öğrenme sürecinin niteliğini geliştirmeye yönelik arayışlar, günümüzde eğitimin psikolojik temelleri olarak da adlandırılabilir olan eğitim psikolojisi alanına temel olmuştur. Başka bir deyişle eğitim ve psikoloji bilimlerinin etkileşimiyle eğitim psikolojisi adı altında yeni bir disiplin ortaya çıkmıştır. Başlangıçta psikolojinin bir uygulama alanı olarak sınırlandırılan eğitim psikolojisi, psikolojinin alt dalları olan "gelişim psikolojisi" ve "öğrenme psikolojisi" ile sıkı ilişkisini sürdürmekle birlikte giderek kendine özgü sorun alanları, araştırma yöntemleri, kuram ve ilkeleri olan ayrı bir bilim olma yönünde ilerlemektedir.

SORU:

Öğretme-öğrenme süreci ne demektir?

CEVAP:

Öğrenme öğretme süreci Bilişsel, duyuşsal, devinimsel özelliklerin kazanılması ve öğrenmeyi kolaylaştıracak etkinliklerin düzenlenmesi sürecidir.

EĞİTİM BİLİMLERİNE GİRİŞ

SORU:

Eğitim psikolojisinin bağımsız bir disiplin olarak gelişmesinde bilim adamlarının önemli katkıları neler olmuştur?

CEVAP:

Yüzyılı aşkın bir geçmişe uzanan eğitim psikolojisinin bağımsız bir disiplin olarak gelişmesinde birçok bilim adamının önemli katkıları olmuştur. Bunlar arasında kendi laboratuvarında psikoloji bilimiyle ilgili ilk deneysel çalışmaları başlatan Alman psikoloğu Wilhem Wunt, psikolojinin bir bilim olarak gelişmesine öncülük ederken William James, eğitim araştırmalarının doğal ortamlarda gerçekleştirilmesi gereği üzerinde durarak psikolojinin bulgularının eğitime uygulanmasına yönelik çalışmaları ile dikkat çekmiştir. Galton'un 1882 yılında kurmuş olduğu ilk test merkezi ve Amerikalı psikolog Stanley Hall'in öğrencilerin zihinsel, duygusal, fiziksel ve sosyal yönlerinin de incelenmesi gerektiğine ilişkin görüşleri; psikoloji ve eğitimde bireysel farklılıkların ölçülerek eğitimle ilgili sorunların daha nesnel (objektif) yöntemlerle incelenebilmesine yönelik ilk çabalar arasında yer almıştır.

Eğitim biliminin bilim olarak gelişmesine önemli katkıları olan ve eğitim psikolojisinin kurucusu olarak kabul edilen Edward L. Thorndike, laboratuvar ortamlarında hayvanlar üzerinde yapmış olduğu araştırmalardan elde ettiği bulguların insanlar için de geçerli olduğunu savunmuştur. Tekrar ilkesi ve etki yasası gibi çalışmaları ile ünlenen ve kendisinden sonra gelen öğrenme kuramcılarının çalışmalarına öncülük eden Thorndike; zekâ, güdülenme (motivasyon), ilgi gibi eğitimle yakından ilişkili bulunan konular üzerindeki çalışmalarının yanı sıra özellikle öğrenme ürünlerinin ölçülmesine yönelik çalışmaları ile de eğitim psikolojisi alanında saygınlık kazanmıştır.

SORU:

Tekrar ilkesi ve etki yasası nedir?

CEVAP:

Tekrar ilkesi: Tekrarlanan bir davranışın güçleneceğini belirten ilkedir.

Etki yasası: Organizmanın yapmış olduğu bir davranışından dolayı hoşnut kalması nedeniyle bu davranışının ileride tekrarlanma olasılığının yüksek olacağını belirten ilkedir.

SORU:

Eğitim psikolojisi nasıl tanımlanmaktadır?

CEVAP:

Kimi psikologlara göre eğitim psikolojisi, psikolojinin alt dallarından biridir. Kimileri ise eğitim psikolojisinin ayrı bir disiplin olmadığı, ancak psikolojinin bulgularının sınıftaki öğretme-öğrenme etkinliklerine uygulanmasından ibaret olduğu görüşündedirler. Kimileri ise bu görüşe karşı çıkarak eğitim psikolojisinin kendine özgü kuramları, sorun alanları, araştırma yöntemleri ve teknikleri olan ayrı bir disiplin olduğunu ileri sürmektedirler. Bu bakış açısından eğitim psikolojisi, "İnsanların gelişim özelliklerini ve öğrenme ilkelerini inceleyerek, eğitim ortamlarını etkili bir biçimde düzenlemeyi ve öğretme yoluyla öğrenmeyi verimli bir biçimde düzenlemeyi ve öğretme yoluyla öğrenmeyi verimli bir biçimde gerçekleştirmeyi amaç edinen uygulamalı bir bilim dalı" olarak tanımlanmaktadır. Ancak "Eğitim Psikolojisi" başlığı altında yazılan kitaplar incelendiğinde genelde eğitim psikolojisinin, gelişim psikolojisi ile öğrenme psikolojisinin toplamı olarak ele alındığı görülmektedir.

SORU:

Eğitim psikolojisinin ayrı bir disiplin olup olmadığı konusundaki görüşler nelerdir?

CEVAP:

Eğitim psikolojisinin ayrı bir disiplin olup olmadığı konusunda ilgililer arasında henüz tam bir anlayış birliğinin oluşmaması bir yana, bugün bu disiplinin sınırlarının da tam anlamıyla belirlenebilmiş olduğu söylenemez. Bununla birlikte, daha önce de vurgulandığı gibi, eğitim psikolojisiyle ilgili batı ülkelerindeki son gelişmeler; eğitim psikolojisinin kendine özgü kuramları, ilkeleri, yöntemleri, teknikleri ve sorun alanları doğrultusunda gelişmekte olan bir disiplin olduğunu ortaya koymaktadır. Bu bakış açısından, eğitim psikolojisinin öğretme-öğrenme sürecinin anlaşılması ve bu sürecin niteliğini artırma yöntemlerinin geliştirilmesiyle ilgili kendine özgü bir disiplin olduğu söylenebilir. Bu amaçları gerçekleştirebilmek için eğitim psikologları, öteki bilim dallarından yararlanabildikleri gibi kendilerine özgü yeni bilgiler üretebilmekte, yeni ilkeler ve kuramlar geliştirebilmektedirler. Nitekim çağdaş eğitim psikologları, genel bilimsel yöntemlerden yararlanarak kendi yöntemlerini de geliştirmektedir. Bugün öğretme ve öğrenmeyle ilgili sorunlar, bir yandan laboratuvar ortamlarında test edilirken aynı zamanda anaokulundan üniversiteye değin eğitimin gerçekleştiği tüm ortamlar,

EĞİTİM BİLİMLERİNE GİRİŞ

öğretme-öğrenme sürecinin etkililiğini artırabilme amacıyla doğal bir laboratuvar gibi kullanılabilir. Günümüzün eğitim psikoloğu, laboratuvar ya da doğal ortamlardaki çalışmalarıyla birlikte tüm çabalarında öğretme ve öğrenmede anlamlı bir fark yaratmak amacındadır. Laboratuvar ortamlarındaki denetimli araştırmalardan elde edilen bulguların gerçek ortamlardaki beklenmedik durumlarda da geçerli olup olmadığı sorusu, eğitim psikologlarının yanıtlaması gereken önemli bir sorun olarak gündemdedir. Bu amaçla, özellikle, öğrenme süreciyle ilgili olarak geçmişten bugüne laboratuvarla üretilen ne varsa bunların doğal ortamlarda da geçerli olup olmadığı test edilmelidir. Eğitim psikologları, insanların nasıl öğrendikleri ile çok yakından ilgili olmak durumundadır. Ancak bu ilgi, sorunun yalnızca bir bölümüne çare olabilir. Sorunun diğer yarısı, insanlara nasıl öğretileceği konusudur. Eğitim psikoloğu olarak adlandırılan uzmanlar ise her iki durumla yakından ilgilenmek zorundadır.

SORU:

Eğitim psikolojisinin ilgi alanları nelerdir?

CEVAP:

Öğretme-öğrenme sürecinin niteliğini artırmaya yönelik bir disiplin olarak eğitim psikolojisinin ilgi alanına giren konuların oldukça geniş bir yelpazeye yayıldığı söylenebilir. Eğitimin geniş anlamda bireyin tüm yönleriyle gelişimini hedefleyen bir disiplin olduğundan hareket edildiğinde bireylerin kişiliklerinin tüm boyutlarıyla en uygun bir düzeyde gelişebilmesini sağlayabilmeleri için, bireyin yetiştirilmesi sorumluluğunu üstlenenlerin eğitim psikolojisinden yararlanmaları kaçınılmaz bir gereklilik olmaktadır. Öğretmenlerin okulda daha etkili bir öğretme ve öğrenme gerçekleştirebilmeleri ise büyük ölçüde öğrenme psikolojisinden yararlanabilme yeteneklerine bağlı bulunmaktadır. Eğitim psikolojisi, yalnızca eğitim psikolojisi ile öğrenme psikolojisinin toplamından oluşmayıp kendine özgü bir disiplin olarak gelişmekte ise de bu yeni disiplinin içeriğinde eğitim psikolojisi ile öğrenme psikolojisinin özel bir yeri olduğunu da belirtmek gerekir. Bunlara ek olarak öğretme-öğrenme sürecinin etkililiğinde, öğretmenin sınıfta uygun bir öğrenme atmosferi oluşturabilmesinin önemli bir rolünün olması, eğitim psikolojisi kapsamında sınıf yönetimine ilişkin konuların da yer almasını gerektirmektedir.

SORU:

Gelişim psikolojisi nedir?

CEVAP:

Eğitim psikolojisine temel oluşturmada önemli bir yeri bulunan gelişim psikolojisi, bireyin doğum öncesinden ölümüne kadar geçirmiş olduğu nicel ve nitel değişimleri ve gelişimleri inceleyen bir disiplindir. Bireyin yaşamının hangi dönemlerinde hangi türden gelişimsel özelliklere sahip olduğu; hangi dönemlerde nasıl bir bilişsel, sosyal ve psikolojik gelişim düzeyinde bulunduğu gelişim psikolojisinin ilgi alanına girer. Örneğin gelişim psikolojisinde evre kuramcıları olarak adlandırılan bilim adamları; bireylerin belli görevlerini, olgunlaşma düzeylerine bağlı olarak belli dönemlerde gerçekleştirebileceklerini savunurlar

SORU:

Soyut zekâ nedir?

CEVAP:

Soyut zekâ: Düşünme ve yeni durumlara uyma konularında soyut kavramlar ve simgelerden başarılı bir biçimde yararlanabilme yeteneğidir.

SORU:

Öğrencilerin gelişim özelliklerinin bilinmesi neden önemlidir?

CEVAP:

Çocuğun soyut kavramların üstesinden gelebilmesi için soyut zekâ olgunluğuna erişmiş olması gerekir. Çevre ile etkileşerek belli bir zaman içerisinde kazanılabilecek olan bu tür zihinsel olgunluğa ulaşmadan çocuktan soyut konuları kavrayabilme yeteneğini gösterebilmesini beklemek doğru olmaz. Bu durum öğretim programlarının hazırlanmasında, öğrencilerin gelişim özelliklerine dikkat edilmesini zorunlu kılar. Öte yandan öğrencinin hangi gelişim düzeyinde olduğunu bilen bir öğretmen, öğretim etkinliklerinde öğrenciye gelişim düzeyinin üzerindeki davranışları kazandırma gibi gereksiz bir çabaya yönelmekten kendini alıkoyabilir; böylece daha etkili bir öğretim gerçekleştirebilir. Öğrencilerin gelişim özelliklerini bilmek, sınıfta ne türden eğitim yaşantıları düzenleyeceği ve hangi öğretim yöntem ve tekniklerinden yararlanacağı konusunda öğretmene yol gösterir.

Öğrencilerin gelişim özellikleri konusunda bilgili olması, daha etkili bir öğretimi gerçekleştirebilmenin yanı sıra öğrencilerin diğer kişilik boyutlarının geliştirilebilmesi konusunda da öğretmene yardımcı olur. Öğrencilerin

EĞİTİM BİLİMLERİNE GİRİŞ

kişiliklerinin sosyal, psikolojik, bedensel ve duyuşsal olan tüm yönleri ile sağlıklı bir gelişim gösterebilmelerine yardımcı olmanın yanı sıra, etkili bir öğretim gerçekleştirebilme öğretmenleri yakından ilgilendiren bir başka konudur. Bu yönleriyle öğrencilerin kişilik gelişimlerini kolaylaştırabilmek ise, öncelikle, kişiliğin bu boyutlarının gelişimi konusunda yeterli düzeyde bir bilimsel anlayış geliştirebilmiş olmayı gerekli kılar. Öğretmenin böyle bir anlayış geliştirebilmesi, gelişim psikolojisinin sağladığı olanaklardan yararlanabilme derecesine bağlıdır.

SORU:

Öğrenme psikolojisi öğretme-öğrenme süreçleri konusunda hangi yararları sağlamaktadır?

CEVAP:

Okulda eğitimin ve öğretimin niteliğini geliştirebilmek için öğretmenlerin sahip olmaları gereken önemli bir gereklilik de öğretme-öğrenme süreçleri konusunda yeterli bir anlayış geliştirmeleridir. Öğretme-öğrenme süreçleri, öğrenme psikolojisi alanında geliştirilmiş bulunan öğrenme kuramları, modelleri, yöntem ve teknikleri ile ilişkili bir kavramdır. Öğrenme kuramlarının sunduğu olanaklarla öğrenme olayının nasıl gerçekleştiğini bilen bir öğretmen, farklı öğretme durumlarında farklı öğretim modellerini kolayca işe koşabilecektir. Böylece daha etkili bir öğretme-öğrenme süreci oluşturabilmek için gerekli olabilecek öğrenme ilkeleriyle yöntem ve tekniklerden yararlanabilecektir. Derse girer girmez doğrudan konuyu anlatmaya başlayan bir öğretmen, öğretimin dersin amaçları doğrultusunda gerçekleşebilmesi için, öğrencilerin dikkatinin öğretilecek materyale çekilmesi gerektiğini bilmiyor demektir. Öğretmen böyle yapmak yerine Gagne'nin ortaya koymuş olduğu öğretim durumunu gerçekleştirerek, başka bir deyişle görsel ya da sözel uyarıcılarla öğrencilerin konuya dikkatlerini çekerek işe başlamış olsa öğrencilerini güdüleyerek daha etkili bir öğretim gerçekleştirebilecektir. Öğrenme ilkeleri ile kuramları ve bunlara dayalı olarak geliştirilmiş olan öğretim modelleri, yöntemleri ve teknikleri konusunda yeterli düzeyde donanımı olan bir öğretmen, beklenmedik durumlar da dahil olmak üzere, sınıftaki her türlü öğretme-öğrenme etkinliğinde bu gücünden yararlanarak daha etkili bir öğretme-öğrenme süreci gerçekleştirebilir.

SORU:

Sınıf yönetiminin tanımı nedir?

CEVAP:

Etkili bir öğretim gerçekleştirebilmenin koşullarından biri de sınıfta öğrenmeye uygun bir ortam oluşturmaktır. Öğretmenin sınıfında öğrenmeyi sağlayıcı bir ortam oluşturabilmesi ise etkili sınıf yönetimi becerilerine sahip olmasını gerektirir. Özellikle öğretmenliğin ilk yıllarında bu tür becerilere sahip olmayan öğretmenler, sınıf yönetimi konusunda önemli güçlüklerle karşı karşıya kalmaktadırlar. Sınıf yönetimi; öğrenmeye uygun bir ortam oluşturabilmek, öğrenme için harcanacak zamanı etkili kullanabilmek ve öğretimi engelleyen etmenleri giderebilmek için öğretmenin sınıfında öğretim dışında gerçekleştirmiş olduğu akademik olmayan etkinlikleri olarak tanımlanabilir.

SORU:

Sınıf yönetimi bilgisinin öğretmene sağladığı yararlar nelerdir?

CEVAP:

Öğrencileri öğrenmeye güdülemede, sınıfta sağlıklı öğretmen-öğrenci ilişkileri oluşturabilmeye, öğrencilerin sınıf içi iletişim becerilerini geliştirebilmede sınıf yönetimi bilgisinin öğretmene sayısız yararı bulunmaktadır. Sınıf yönetimi konusunda yetkin olan bir öğretmen zamanı daha etkili kullanabilecek, sınıftaki disiplin sorunuyla kolayca başa çıkabilecek ve sınıf ortamını daha iyi düzenleyerek sınıfında öğrenme için elverişli bir ortam oluşturabilecektir.

SORU:

Öğretmenin sınıfı yönetmede başarılı olabilmesi için neler gerekmektedir?

CEVAP:

Öğretmenin sınıfını yönetmede başarılı olabilmesi için öncelikle etkili bir lider olması, sınıfında öğrenmeye uygun bir sınıf atmosferi oluşturması ve sınıftaki davranış sorunlarını çözebilmede çağdaş bir disiplin anlayışı geliştirmiş olması gerekmektedir. Öğretmen, sınıf yönetiminin boyutlarını oluşturan etkili liderlik, sınıf atmosferi ve disiplin konularında ne ölçüde yeterli ise o ölçüde başarılı bir sınıf yöneticisi olabilir.

SORU:

Sınıf yönetiminin boyutları nelerdir?

CEVAP:

EĞİTİM BİLİMLERİNE GİRİŞ

Sınıf yönetiminin boyutları:

- Etkili liderlik
- Sınıf atmosferi
- Disiplin

SORU:

Eğitim felsefesinin işlevi nedir?

CEVAP:

Çağlar boyunca sürüp giden ve ünlü düşünürlerin görüşleriyle bütünleştirilmiş felsefi kuram ya da düşünce sistemlerinden oluşan felsefenin eğitim bilimiyle olan ilişkisinden eğitim felsefesi alanı doğmuştur. Eğitim felsefesi, eğitim düşüncesi ve ülküsü çevresinde ortaya çıkan tüm sorunların felsefi bir biçimde ele alınması, incelenmesi, değerlendirilmesi, eleştirilmesi ve irdelenmesidir. Bu da eğitimi; her yönden daha da aydınlatma, yönlendirme ve belirginleştirme anlamına gelir.

Eğitim felsefesi, eğitime egemen olan dünya görüşüyle ilgili amaç ve varsayımları açığa çıkarmaya ya da yorumlamaya çalışmaktadır. Öyle ki eğitim felsefesi; eğitimin amaçlarının belirlenmesinde, bireye ve topluma uygun olup olmadığının denetlenmesinde, eğitim uygulamalarının niteliğini ortaya koymada etkin rol oynamaktadır. Bu yönüyle eğitim felsefesi, eğitime bütüncül ve tutarlı bir bakış açısı oluşturma çabası içindedir.

SORU:

Felsefe nedir?

CEVAP:

Felsefenin pek çok tanımı vardır. Bu nedenle “Felsefe nedir?” sorusuna çeşitli yanıtlar verilebilir. Yanıtların farklılığı, felsefedeki uygulamaların da birbirlerine göre farklı özellikler içerdiğini göstermektedir.

Felsefe terimini ilk kez Pythagoras’ın kullandığı belirtilmekle birlikte Philosophia terimi kesin anlamını Platon ve Aristoteles felsefesinde kazanmıştır. Yunanca “Philosophia” teriminden kaynaklanan felsefe, “sevgi” (phillia) ve “bilgi, bilgelik” (sophia) sözcüklerinin birleşmesiyle oluşmuştur. Felsefe ve filozof sözcüklerinin önce Arapçaya, oradan da Türkçeye geçtiği söylenebilir. Önceleri, içinde bilgi bulunan tüm alanlarla ilgili

araştırmalar, felsefenin bütünselliği içinde görülmüş; ancak zamanla, bilimsel ve dinsel konuların felsefeden ayrıldığına tanık olunmuştur. Zaman içinde felsefe, bilim ve din konularının bütünüyle birbirinden bağımsız olmadığı, birbirinden soyutlanmayacağı görüşü yaygınlaşmıştır. Felsefe; genel olarak çeşitli alanlardaki bilimsel bulgulardan yararlanmakta, yeni görüşler ortaya koyarak bilime yeni ufuklar açmakta, bilim adamlarına bilim üretmede yepyeni görüngüler (perspektifler) sağlamaktadır. Bu bakımdan felsefe ile bilimi birbirinden tümüyle ayırmak olanaksızdır ve her ikisi de birbiriyle sıkı bir ilişki içindedir. Öyle ki bugün her bilimin bir felsefesi bulunmaktadır. Nitekim eğitim alanında da eğitim felsefesi önemli bir işlevi gerçekleştirmektedir.

TDK Eğitim Terimleri Sözlüğü’ ne göre felsefe, gerçeğin tümünü, madde ve yaşamla ilgili türlü belirtileri neden, ilke ve erekler (hedefler/amaçlar) bakımından inceleme amacı taşıyan düşünce etkinliğidir. Ancak felsefenin ne olduğunu anlatabilmek için tek bir tanımla yetinmek doğru değildir. Felsefeyi ortaya koyan şu üç görüş, oldukça yaygın bir biçimde kabul görmüştür:

- Felsefe; insanın niteliğini, yaşadığımız dünyanın yapı ve işleyişini anlama çabasıdır.
- Felsefe; gerçeği bulma ve öğretme yolunda bitmeyen bir derinleşmedir.
- Felsefe; insanı iyiye, doğruya ve güzele yönelten bir düşünce biçimidir.

SORU:

Felsefe ve eğitim arasında nasıl bir ilişki vardır?

CEVAP:

Felsefe ile eğitim arasında sıkı bir ilişki bulunmaktadır. Felsefe, eğitim için bir nitelik ve değerler sistemi geliştirirken eğitim de bunların nasıl elde edileceğini, insanlara nasıl kazandırılacağını amaç edinen bir etkinlikler alanı olarak ortaya çıkmaktadır. Felsefenin de eğitimin de temelinde insan vardır. İnsanla ilişkili sorunlar ve bunların çözümleri her ikisinin de uğraş alanları içinde yer alır. Eğitimin amaçları, içeriği, öğretim yöntemleri de benimsenen felsefeye göre biçimlenmektedir. Eğitimi kendine meslek olarak seçen bir insan, eğitim alanına yönelik bilgilerini bilimsel gerçeklere dayandırır ve bilimsel bulgulardan elde eder. Bu nedenle eğitimcinin eğitim felsefesi, genelde uzun bir süreç içinde gelişen bir meslek eğitimi sonucunda oluşur. Bunun yanı sıra eğitimin

EĞİTİM BİLİMLERİNE GİRİŞ

gereklerini yerine getirmek için çaba göstermekte olan bir meslek adamı, kendini sürekli geliştirip yeni bilgiler de edinmeyi sürdürecektir. Böylece bilimsel verilere dayandırdığı görüşlerini felsefe kuramlarıyla destekleyerek eğitimin felsefi temellerinden önemli bir güç ve yarar elde edecektir. Eğitime felsefi yönden yaklaşım, eğitimle ilgili çeşitli uygulamaların doğru yönlendirilip değerlendirilmesine ve eleştirilmesine önemli ölçüde yardım eder. Bu da geleceğe yönelik eğitim etkinliklerinin daha nitelikli bir temele yerleştirilmesi açısından gereklidir.

SORU:

Felsefenin uğraş alanları nelerdir?

CEVAP:

Felsefenin üzerinde çalıştığı alanlar konusunda, çeşitli düşünürler değişik görüşler ortaya koymuşlardır. Felsefenin uğraştığı alanlar konusunda tam bir görüş birliği olduğu söylenemez. Bununla birlikte felsefenin uğraş alanlarını şu başlıklar altında ele almak olanaklıdır: Varlık Öğretisi (Ontology), Bilgi Öğretisi (Epistemology), Değer Öğretisi (Axiology) ve Mantık (Logic).

SORU:

Varlık Öğretisi (Ontology) hangi sorulara yanıt aramaktadır?

CEVAP:

Bu kavramı ilk kez ortaya atan eski Yunan filozofu Aristotelestdir (M.Ö. 384-322). Aristoteles buna "ilk felsefe" adını vermiştir. Bu öğreti, mutlak gerçeğin doğasını inceler ve şu türdeki sorulara yanıt arar:

- Varlıkların kökeninde bir tek nesne mi yoksa ruh ve madde diye iki ayrı nesne mi vardır? Ruh ve madde diye iki nesne varsa bunların nitelikleri ve birbiriyle ilişkisi nedir?
- Evrende olup bitenlerin belli bir amacı ve bütünlüğü var mıdır?
- Doğa yasaları dediğimiz zorunlu ilişkilerin varlık nedeni nedir?

Varlık öğretisi; madde, yaşam, insan, dünya ve evrenle ilgili bir bütünlük arayışı içindedir. Yaşam ve evren konusunda genel bir görüş, genel bir ilke bulmaya çalışır.

Günümüzde bu düşünce biçimi, bilimsel bilgileri temel olarak almakta ve bilime yol gösterici görüşler, denenceler (hipotezler) ortaya koymaktadır.

SORU:

Bilgi Öğretisi (Epistemology) hangi sorulara yanıt arar?

CEVAP:

Bilgi Öğretisi (Epistemology): Bilgilerimizin köken ve niteliğini inceleyen felsefe dalıdır. Bilgiyi evrensel bir biçimde inceler ve bilme sürecinin niteliğini bulmaya, çözümlemeye çalışır. Şu tür sorulara yanıt arar:

- Bilginin kaynakları nedir? Bilgi nereden gelir? Nasıl biliriz?
- Bilginin niteliği (doğası) nedir? Zihnin algıladıkları dışında gerçek bir dünya var mıdır?
- Bilginin geçerliği ve güvenilirliği nedir? Doğruyu yanlıştan nasıl ayırabiliriz?
- Bilgilerimizin gerçeğe uygunluk derecesi nedir?

Ayrıca çeşitli etkinliklerimizde, "bilme" olarak adlandırılabilir ortak bir yön bulunup bulunmadığı, inançla bilgi arasında ne gibi farklar olduğu, duyarlarla edindiklerimizin ötesinde bir şey bilip bilmediğimiz gibi sorunlar bilgi öğretisinin uğraş alanları içinde yer alır. Bilginin genelde sekiz türünden söz edilmektedir. Bunlar; günlük bilgi, gelenek ve görenek bilgisi, düzmece bilgi, politik bilgi, sanatsal bilgi, dinsel bilgi, felsefi bilgi ve bilimsel bilgidir.

SORU:

Değer Öğretisi (Axiology) hangi konularla ilgilenmektedir?

CEVAP:

Değer Öğretisi (Axiology): Değer öğretisi, değerlerle ilgilenir. Değerlerin kaynağı, niteliği, sınıflanması ve insanlıkla ilişkisi üzerinde durur. Çeşitli değerler ve değer kuramları vardır. "Değerler içimizde mi, dışımızda mı? Nesnel (objektif) mi, öznel (subjektif) mi? Kişisel mi, kuramsal mı? Durağan mı, değişken mi? Değerleri aşamalı biçimde sıralamak olanaklı mı, değil mi?" gibi sorular değer öğretisinin üzerinde durduğu konulardan kimileridir. Bu tür konular, genelde "etik" ve "estetik" olmak üzere ikiye ayrılır. Etik değerler, doğru hareketlere temel oluşturacak değerlerdir ve insanın davranışlarıyla ilgilenir. Öğrenilmiş hiçbir davranış, değerlerden bağımsız

EĞİTİM BİLİMLERİNE GİRİŞ

olamaz. Estetik değerler ise sanat ve güzellikle ilgili değerler olup güzel olan şeyin niteliğini ve güzel olanı takdir etme vargılarını inceler. Estetik değerlerin ölçülmeleri ve değerlendirilmeleri oldukça güçtür. Çünkü estetik değerler, çoğu zaman kişisel ve öznel olduğu gibi hayal gücü ve yaratıcılıkla da ilgilidir.

SORU:

Mantık (Logic) nedir?

CEVAP:

Mantık (Logic): Yunancadaki “logike” sözcüğünün karşılığıdır. Günümüzde “mantık” kavramı; tutarlı ya da doğru düşünme, akıl yürütme gibi özellikleri içinde bulundurulur. Düşünme ise önermeler arasında bağ kurarak bilinenenden bilinmeyi elde etme süreci ve bu sürecin sonunda oluşan üründür. “Mantık” için kısaca “doğru düşünce incelemesi” denebilir. Öğretmenin en önemli görevlerinden biri, öğrencilerinde açık ve düzgün düşünme yeteneğini geliştirmektir. Bu bakımdan öğretmenin kendisi de bu konuda iyi eğitim görmeli, akıl yürütmeyi ve doğru düşünme yeteneğini geliştirmeyi öğrenmiş olmalıdır.

SORU:

Ülkücülük (Idealism) akımı ve bu akımı benimsemiş eğitimciler neyi savunmaktadır?

CEVAP:

Ülkücülük akımı, mutlak gerçeğin fiziksel olmaktan çok ruhsal olduğunu savunur. Çevredeki dünyayı yadsınamamakla birlikte çevredeki dünyanın mutlak gerçek olmadığını ileri sürer. Maddeciliğin (materyalizmin) karşısı olan bir felsefedir. Bu görüşe göre insan, ruhsal bir nesnedir ve insanın yaşamdaki başlıca amacı kendi doğasını anlatmak, göstermektir. Eğitimin amacı ise bunu yapmada ona yardımcı olmaktır. Genelde bu görüşü savunan düşünürler, gerçeğe ulaşmak için gözlem ve deneye dayanan bilimsel yöntemi izlemekten çok, sezgiye ve düşünceye dayalı bir yolu izlemenin daha doğru olacağını ileri sürerler.

Ülkücülüğü benimseyenler, farklı görüşlere sahip bulunmalarına karşın, eğitimle ilgili bakış açılarında kimi noktalarda uzlaşmaktadır. Bu felsefeye göre eğitim, insanın zihinsel süreçlerinin geliştirilmesidir ve “entellektüel eğitim” büyük önem taşır. Bu felsefe, insanın

özgür irade sahibi olduğunu söyler ve kişinin kendi düşüncelerini gözden geçirerek gerçeğe ulaşabileceğini belirtir. Eğitim; bireyi iyi, doğru ve güzele teşvik etmeli; insanın doğuştan getirmiş olduğu kimi yetenekleri ortaya çıkarmaya çaba göstermelidir.

SORU:

Gerçekçilik (Realism) akımının ve bu görüşe sahip eğitimcilerin savunduğu görüşler nelerdir?

CEVAP:

Gerçekçilik (Realism): Maddenin gerçeğine inanış, gerçekliğin temelidir. Ülkücülüğe karşı bir görüştür. Dış dünyanın algılarımızdan bağımsız olarak var olduğu savına dayanır. Bu görüşe göre evren, bir düş ya da imge (hayal) değil somut olarak var olan bir gerçektir, algılarımızdan bağımsızdır. Bu düşünce sisteminde akılcılık rasyonalizm, bilimsel gerçekçilik, klasik gerçekçilik gibi felsefi görüşler önemli ölçüde destek bulmaktadır.

Gerçekçiliği benimsemiş bir eğitimci, insanların doğal ve kültürel çevresiyle uyum içinde bulunmasını amaçlar. Bu nedenle eğitimci, bir koşullandırma çabası içinde değildir. Genelde çevreyi tanıma, öğrenme ve onu yeniden düzenleme olanağını elde etmek ister. Ancak çevreyi ve dünyayı değiştirme çabasına girmeden önce dünyayı öğrenmek gerekir. Gerçekçilik görüşüne göre eğitim, bir ölçüde tutucudur, bireysel ilgi ve modaya dayanan geçici beğenilere değil insanlığın kalıcı nitelikte saydığı bilgi, beceri ve davranış birikimine ağırlık vermektedir.

SORU:

Yararcılık (Pragmatism) felsefesini oluşturan öğeler nelerdir?

CEVAP:

Yararcılık felsefesini oluşturan öğeler genelde beş noktada toplanabilir. Bunlar şöyle sıralanabilir:

- Gerçeklik, durağan değil sürekli değişme içindedir.
- Değerler evrensel değil görecelidir.
- İnsan biyolojik ve sosyal işlevleri olan bir yaratıktır.
- Özgürlüğü ve çoğulcu katılımı içeren demokrasi, bir yaşam düzeni olarak önemlidir.
- Tüm etkinliklerimizde eleştirel düşünme ile sorun çözmeye yönelik zekâ büyük yer tutmalıdır.

SORU:

Varoluşçuluk (Existentialism) felsefesinin savunduğu görüşler nelerdir?

CEVAP:

İnsana çok önem veren, insanı her şeyden daha önemli gören bir felsefedir. Her insan, yaşamı boyunca yapacakları konusunda kararı kendisi vermelidir; çünkü her insan kendisinden, kendi değer yargılarından ve kendi gerçeklerinden kendisi sorumludur. İnsan, kendi davranışlarının bir ürünüdür ve kendi kendini oluşturma durumundadır. İnsan duyan bir varlıktır. Bir şeyi bilmesi için insanın o şeyi kişisel olarak duyumsaması (hissetmesi) gerekir.

Varoluşçuluk, insanın özgürlüğünü temel alan ve insanın öznelliğine önem veren bir felsefe olup 2. Dünya Savaşı'ndan sonra yaygınlaşmıştır. Pascal'ın "Yarın ölecekmiş gibi bugünü yaşa." sözü, varoluşçuların yaşam felsefesine örnek oluşturur. Bu felsefe akımı, başta sanat ve edebiyat olmak üzere çeşitli alanlarda etkili olmuş çağdaş eğitim anlayış ve uygulamalarını da etkilemiştir. Bu felsefeye göre yaşam ve eğitimin amacı, insanın bir varlık olarak kendi varoluşunun farkında olmasını, kendini tanımasını ve varoluşunu gerçekleştirmesini sağlamaktır.

SORU:

Eğitim felsefesi nedir?

CEVAP:

Genel felsefede, bir yandan değişik felsefe akımları gelişirken öte yandan da bu akımların doğurgularının eğitime yansımaları sonucu eğitim felsefelerinin geliştiği görülmüştür. Felsefe, kişinin doğaya bakış açısını nasıl etkiledi ise eğitim felsefesi de kişinin eğitim olgularına bakış açısını etkileyerek eğitimin bir "bütün" olarak kavranmasına olanak sağlamıştır.

Eğitim felsefesi, en yalın anlamıyla, eğitim düşüncesi ve ülküsü çevresinde ortaya çıkan tüm sorunların felsefi bir biçimde ele alınması, incelenmesi, değerlendirilmesi, eleştirilmesi ve irdelenmesidir. Bu da eğitimi her yönden daha da aydınlatma, yönlendirme ve belirginleştirme anlamına gelmektedir.

Eğitim felsefesi, eğitime yön veren amaçları biçimlendiren ve eğitim uygulamalarına yol gösteren bir disiplin ya da sistemli düşünce ve kavramlar bütünüdür. Bu nedenle eğitim felsefesi, eğitim çalışmalarını yönlendirir ve

insanların hangi amaçlar için nasıl yetiştirileceği konusunda yol gösterir. Bu yönü ile eğitime büyük destek sağlamış olan felsefe, eğitim felsefesi disiplininin doğup gelişmesiyle, eğitim uygulamalarını sürekli eleştireci bir yaklaşımla değerlendirme yoluna gitmiş; uygulamaların dayandığı kuramsal temelleri de inceleyerek ülke gerçekleri ve gereksinimleri doğrultusunda toplumun, kültürün ve insanın niteliği ile tutarlı eğitim kuramları geliştirmeye çaba göstermiştir.

SORU:

Daimicilik (Perennialism) eğitim felsefesinin temel ilkeleri nelerdir?

CEVAP:

Bu eğitim felsefesi, gücünü genellikle kökleşik gerçekçilikten (klasik realizmden) aldığı için çoğu yerde "kökleşik görüş" olarak nitelendirilir. Ülkücülük (idealism) akımını benimsiyenlerden de büyük ölçüde destek bulmuştur.

Daimicilik görüşünün temel ilkeleri şöyle özetlenebilir:

- İnsan doğası, ahlaki ilke ve değerler genelde aynı kalır ve değişmez. O nedenle değişmeyen evrensel bir eğitime yer verilmelidir.
- İnsanın sahip olduğu en önemli özellik düşünme yeteneğidir. Bu nedenle insana bu yeteneği geliştirebileceği, aynı zamanda düşünce sorunlarıyla uğraşan entelektüel kişiliğe ulaşabileceği bir eğitim verilmesi gerekir.
- Eğitim, evrensel ve değişmez gerçeğe uyum için yapılmalıdır. Çünkü insanlar, mutlak gerçeği öğrenip ona uyum sağladıklarında toplumda iyileşmeler olur.
- Okul, gerçek yaşamın bir kopyası olamaz. Okulun amacı, insan zihnini geliştirerek onu yaşama hazırlamaktır. O nedenle kültürü etkili biçimde yeni kuşaklara aktarmamız gerekir.
- Yeni kuşaklara her zaman ve her yerde gerekli olan bilgi ve değerler kazandırılmalıdır. Bunlar ise insan bilimleri, matematik, felsefe, mantık ve doğa bilimlerinde bulunmaktadır.
- Kökleşik yapıtlar (klasik eserler) eğitime önem verilmelidir. İnsan doğasının evrenselliği ve en

EĞİTİM BİLİMLERİNE GİRİŞ

güzel örnekleri bu yapıtlarda gizlidir. Öğrenciler bunları okuyup çözümlemelidir.

SORU:

Esasicilik (Essentialism) eğitim felsefesinin başlıca özellikleri nelerdir?

CEVAP:

Esasicilik, temelde bir eğitim hareketi olarak ortaya çıkan, hiçbir felsefi akıma bağımlı olmayıp birçok felsefi görüşle uyum içinde bulunan bir anlayışı simgeler. Çeşitli yönlerden daimicilikle örtüştüğü görülür.

Belli başlı özellikleri şunlardır:

- Öğrenme zorlu ve uygulama gerektiren güç bir iştir. Öğrenci bir disiplin içinde sıkı bir çalışmaya yönelebilmeli, öğrendiklerinin uygulamasını yapabilmelidir.
- Eğitimde girişim gücü, öğrenciden çok öğretmende olmalıdır. Öğretmenin tam bir aydın olarak yeterli ve önder olabilecek nitelikte yetiştirilmesi gerekir.
- Okulun görevi, ahlaki sorunları ve düşünce sorunlarını irdeleyen konu alanlarından yararlanarak kültürün özünü korumak ve sürekliliğini sağlamaktır; çünkü eğitimin amacı, yalnızca çağdaş yaşama uyum değildir. Esasicilik, önceden benimsenmiş inançların korunması ve sürdürülmesidir.
- Okulda zihinsel yetenekleri geliştirmenin geleneksel yöntemlerini sürekli kullanmak gerekir. Bunun için yaşamın bütününe kavracak bir eğitimin gerçekleştirilebilmesinde soyut düşünme, alıştırma ve ezberleme yöntemlerine sık sık başvurulmalıdır.

SORU:

İlerlemecilik (Progressivism) eğitim felsefesinin temel özellikleri nelerdir?

CEVAP:

İlerlemecilik, yararcılık dediğimiz düşünce sisteminin (pragmatik felsefenin) eğitime uygulanmasıyla oluşmuştur. Bu görüş, geleneksel eğitimin aşırı biçimselciliğine; sıkı, amaçsız alıştırmanın yer aldığı öğretmen odaklı öğretim etkinliklerine ve öğrencilerin

edilgin bulunduğu bir eğitim anlayışına karşı çıkmıştır. Bunlara karşılık öğrenci odaklı öğrenmeye, sorun çözmeye ve yaşantılar yoluyla öğrenmeye önem veren; sürekli değişme ve gelişmeyi temel alan ve gelişime dayalı bir toplum yapısını savunan eğitimcilerce geliştirilmiş çağdaş bir düşünce akımı olarak görülür.

Bu akımın temel özellikleri şöyle sıralanabilir:

- Eğitim ve öğretim, öğrencilerin yaşantı ve etkinliklerine dayandırılmalı, öğrenci odaklı olmalıdır.
- İçinde yaşadığımız dünya sürekli değişip gelişmektedir. Buna uyum sağlayabilmek için çocuğa sorun çözme becerisi kazandırılmalıdır.
- Okul, yaşama hazırlık yeri olmaktan çok gerçek yaşamın kendisi olmalıdır. Eğitimin bir görevi de öğrencinin içinde yaşadığı topluma etkin biçimde katılmasını sağlamaktır.
- Öğretmenin görevi öğrencilerini yönetmek yerine onlara kılavuzluk etmektir. Öğretmen yalnızca anlatan, açıklayan ve sürekli konuşan bir kimse değil yol gösteren, yardım eden, olanak tanıyan bir görevi üstlenmelidir.
- Okul, öğrencileri yarışmaya yönlendirmekten çok işbirliğine özendirerek yaklaşımları benimsemelidir. Eğitimde işbirliği yaparak öğrenme, yarışmaya göre daha değerlidir.
- Eğitim ortamı demokratik olmalıdır. Çünkü demokrasi, düşüncelerin ve insan kişiliklerinin birbirini özgürce etkilemesine olanak verir. Gelişme için de bu gerekli bir koşuldur.

SORU:

Yeniden Yapılanmacılık (Reconstructionism) eğitim felsefesinin başlıca özellikleri nelerdir?

CEVAP:

Son gelişen eğitim akımlarından biri olan yeniden yapılanmacılık, alanyazında “yeniden kurmacılık” ya da “yeniden inşacılık” olarak da yer alır. Temeli yararcı felsefeye dayandığından ilerlemecilik akımının devamı olarak görülür. Bu nedenle ilerlemeciliğin benimsediği ilkeleri genelde tümüyle destekler. Bu akıma göre, çağın kültürel bunalımlarına göğüs gerebilmek için toplumu

EĞİTİM BİLİMLERİNE GİRİŞ

yeniden düzenlemek ve güçlü, birleşmiş, tutarlı değerlere dayalı yeni bir dünya uygarlığı kurmak gerekir.

Yeniden yapılanmacılığın başlıca özellikleri şunlardır:

- Eğitimin başlıca amacı, toplumsal bir reform programı uygulamaya koyarak toplumu geliştirmek olmalıdır.
- Okul ve sınıf ortamı demokratik olmalı; her türlü görüş, düşünce ve savlar eğitim ortamına getirilip tartışılabilir.
- Uygulamalara yer veren bir eğitim yoluyla, kalıcı bir öğrenmenin gerçekleştirilmesine özen gösterilmelidir.
- Eğitim ortamında cezaya kesinlikle yer verilmemeli; öğrenme, ödüllendirme ile denetlenmelidir.
- Geleceğe yönelik doğal ve toplumsal sorunlar birlikte tartışılmalı, çözüm önerileri üretilmeye çalışılmalıdır.
- Öğrencilerin etkin biçimde katılacağı bir eğitim ortamında, yeni öğretme-öğrenme stratejileri, yeni yöntem ve teknikler geliştirilerek uygulanmalıdır.

SORU:

Selçuklularda eğitimin temel özelliği nedir?

CEVAP:

1077-1308 yılları arasında, Anadolu'da önemli bir Türk devletinin varlığını görüyoruz: Anadolu (Konya) Selçuklu Devleti. Selçuklularda eğitimin temel özelliği; bilime çok önem verilmiş olması, medreselerin önemli ölçüde gelişmesi, İslam değerlerine bağlı bir "veli insan tipi"nin (ermiş, evliya özellikleri gösteren çok değerli ve saygın bir insan tipi) giderek yaygınlaşması, yaşama bakışında tümüyle İslami özellikler kazanmasıdır. 13. yüzyıldan sonra Osmanlı Devleti'nde de bu özellikler gelişerek sürerken 18. ve 19. yüzyıllarda ağırlık İslam bilimlerine (fıkıh, kelâm, belagat, hadis vb. derslere) verilmiştir. Hesap, hendese, astronomi, felsefe, tarih ve coğrafya gibi dersler ya programlardan çıkarılmış ya da gereği gibi işlenmemiştir.

SORU:

Ziya Gökalp'in Türkiye'de Cumhuriyet öncesi ve Cumhuriyet dönemi eğitimine nasıl bir etkisi olmuştur?

CEVAP:

Cumhuriyet öncesinde, düşünce ve siyaset alanına en önemli etki Ziya Gökalp' ten (1875-1924) gelmiştir. Ona göre eğitim, psikolojik olmaktan çok sosyolojiktir. Birey, sosyal ve doğal çevre için yetiştirilmelidir. Sosyal çevreye hazırlık kültürel eğitimle, doğal çevreye hazırlık ise bilim ve teknoloji eğitimiyle kazanılır. Bu düşüncelere dayalı olarak ortaya konan ve "milli terbiye" ya da "halkçılık" olarak adlandırılan görüş, Cumhuriyet eğitimi en çok etkileyen görüş olmuştur.

SORU:

Türkiye Cumhuriyeti ulusal eğitiminin felsefi temelleri konusundaki düşünceler nelerdir?

CEVAP:

Sonuç olarak Türkiye Cumhuriyeti ulusal eğitiminin felsefi temellerinin genel bir değerlendirmesi yapılacak olursa işe koşulan eğitim sisteminin, genelde, yararçı (pragmatik) felsefeye ve onun eğitimdeki karşılığı olan ilerlemecilik akımına dayandığı söylenebilir. Günümüze değin gerçekleştirilen tüm eğitim hareketleri, ilerlemeci eğitim akımının özelliklerini benimsemenin yanı sıra zaman zaman ülkücü (idealist) ve gerçekçi (realist) felsefelere dayalı daimici (perennialist) ve esasici (essentialist) eğitim akımlarına da bağlılığını sürdürmüştür. Ancak bugün, kaynağını Türk ulusunun zengin kültüründen, uygarlığından ve büyük önder Atatürk' ün düşünce sisteminden almış olan ulusal eğitimimizin temel ilkeleri, Cumhuriyetimizin ilk yıllarında saptanmış olup üzerinden 85 yıl geçmiş olmasına karşın, gücünü ilerlemecilik akımından ve Atatürkçü düşünce sisteminden alarak Türk ulusuna daha iyi, daha çağdaş bir gelecek hazırlama amacına dönük olarak etkisini sürdürecektir.

FİNAL SORU CEVAP

SORU:

Politika ve eğitim arasındaki ilişki demokratik ve demokratik olmayan toplumlarda nasıl sonuçlar ortaya çıkarır?

CEVAP:

Politika ve eğitim arasındaki ilişkiler demokratik toplumlarda, özellikle, birey açısından olumlu sonuçlar ortaya çıkarırken demokratik olmayan toplumlarda kimi problemlere yol açabilmektedir. Demokratik toplumlarda eğitimin birey ve toplumun ekonomik, sosyal, kültürel ve

EĞİTİM BİLİMLERİNE GİRİŞ

teknolojik olarak gelişmesinde önemli işlevler yüklenmesi gerektiği kabul edilirken demokratik olmayan toplumlarda eğitim, gereksiz ve değersiz olarak algılanabilmekte ya da toplum ve birey açısından farklı işlevler üstlenebilmektedir. Örneğin demokratik bir toplumda bireyin eğitim hakkı, onun kendini geliştirmesi ve özgürlüğünün aracı olması bakımından politika için önemli ve öncelikli bir konudur. Demokratik toplumlarda eğitim hakkı bireyin kültürel hakları arasında yer almaktadır.

SORU:

Eğitimin politik ya da siyasal işlevleri nelerdir?

CEVAP:

Eğitim ve politika ilişkisine açıklık getirmek için eğitimin politik işlevlerinin incelenmesi gerekmektedir. Eğitimin politik ya da siyasal işlevleri şöyle özetlenebilir:

- Var olan siyasal düzeni koruyacak, milli değerlere ve millet bilincine sahip bireyler yetiştirmek.
- Ülke yönetiminde görevler üstlenecek liderler yetiştirmek.
- Toplumsal gelişme ve ilerlemeyi sağlayacak bireyler yetiştirmek.
- Demokratik yaşamın geliştirilmesine katkı getirecek bireyler yetiştirmek.

SORU:

Eğitim bilimi ile politika arasındaki ilişki ve etkileşimin somut sonucu olarak ortaya ne çıkmıştır?

CEVAP:

Eğitim bilimi ile politika arasındaki ilişki ve etkileşimin somut sonucu olarak toplumsal kurumlardan biri olan okullar ortaya çıkmıştır. Bir toplum için geleceğin potansiyelleri olan çocuk ve gençlerle yoğun iletişimde bulunan ve bunları şekillendiren okul, politika için daima stratejik bir araç olarak görülmüştür. Eğitim ve politika arasındaki ilişkinin kurumsallaşmış sonucu olan okullarda, belli amaçlar ve ilkeler doğrultusunda politik sistemin istediği insan yetiştirilmektedir. Bu nedenle eğitim ve politika ilişkisini okulların işleyişinde gözlemlemek olanaklıdır.

SORU:

Eğitim politikası ve eğitim arasındaki en etkili uygulamalar Türkiye Cumhuriyeti açısından hangi tarihlerde nasıl gerçekleşmiştir?

CEVAP:

Eğitim politikası ve eğitim arasındaki en etkili uygulamaları Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan sonraki ilk on beş yılda açık biçimde görmek olanaklıdır. Eğitim tarihi açısından çok önemli olarak kabul edilen bu dönemde, eğitim aracılığı ile gerek toplumsal gerek bireysel açıdan köklü değişimler gerçekleştirilmiştir. Bu değişimler, devlet politikası olarak öngörülmüş ve eğitim sistemi aracılığı ile gerçekleştirilmiştir. Bu dönemde eğitim, politik değişim süreçlerinde araç olarak kullanılmıştır. Eğitim sistemi, politik anlayışın bireylere aktarılması ve politik sistemin geliştirilmesi işlevini gerçekleştirerek kurulan demokratik sistemin güçlenerek kökleşmesini sağlamıştır.

SORU:

Demokratik bir toplumun eğitim gereksinimleri nelerdir?

CEVAP:

Bireyler açısından eğitim gereksinimlerindeki bu çeşitliliğe rağmen demokratik bir toplumun eğitim gereksinimlerini şöyle özetlemek olanaklıdır:

- Temel öğrenme becerilerini geliştirme
- Eğitim aracılığı ile özgür bir toplumun temellerini oluşturma
- Davranışların etik standartlarını geliştirme
- Üretim için ya da yükseköğretim için bireylerin becerilerini geliştirme
- Bireyin sağlıklı olması için gereken alışkanlıkları kazandırma
- Estetik değerleri geliştirme
- Bireyin eğitim hakkını kullanmasını sağlama
- Bireyin yeteneklerini geliştirme

SORU:

Eğitim kavramı ile ilgili yapılan tanımlar hangi görüşler etrafında toplanmaktadır?

CEVAP:

EĞİTİM BİLİMLERİNE GİRİŞ

Eğitim kavramı ile ilgili yapılan tanımlar dikkate alındığında bu tanımların iki görüş etrafında toplandığı görülmektedir. Bu görüşlerden biri sosyolojik/toplum bilimsel, diğeri ise psikolojik/bireysel görüştür. Sosyolojik görüş, eğitim yoluyla bireylere geçmiş birikimler aktararak onların topluma uyum sürecinin güçlendirileceğini savunmaktadır. Psikolojik görüş ise bireyin yeteneklerini en üst düzeye çıkartarak onun gelişimine katkıda bulunmak için eğitimden araç olarak yararlanılması gerektiği anlayışına dayanmaktadır. Bu nedenle eğitim politikalarının, sosyoloji ve psikoloji alanının ortaya koyduğu gereksinimleri karşılayacak biçimde oluşturulmasına özen gösterilmelidir.

SORU:

Türk Eğitim Sistemi açısından eğitim politikalarının belirlenmesinde en etkili süreçler nelerdir?

CEVAP:

Eğitim politikalarının belirlenmesi, ülkelerin sahip oldukları politik sisteme ve eğitim bilimleri alanındaki bilgi ve deneyimlerine göre farklılaşabilmektedir. Türk Eğitim Sistemi açısından eğitim politikalarının belirlenmesi süreci incelendiğinde Milli Eğitim Bakanlığı, Milli Eğitim Şûraları ve Kalkınma Planlarının en etkili süreçleri oluşturdukları görülmektedir.

SORU:

Eğitim politikası açısından Milli Eğitim Bakanlığının işlevleri nelerdir?

CEVAP:

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşu ile birlikte ülkenin eğitim politikalarının belirlenmesi sorumluluğu, 2 Mayıs 1920'de kurulan Milli Eğitim Bakanlığına verilmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı, bakanlığa bağlı kurumlar aracılığı ile bu işlevi günümüzde de sürdürmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan sonra eğitimle ilgili olarak yapılan çalışmalar, köklü reform çalışmalarına örnek olarak verilebilir. Bu dönemde, eğitim politikalarının reform yapmaya yönelik çalışmalara odaklandığı görülmektedir. Eğitimde reform çalışmaları, var olan eğitim politikalarının değiştirilerek eğitimin amaç ve işlevinin geliştirmesini kapsamıştır. Eğitim bilimine dayalı olarak yapılan reform çalışmaları ile okulların birey ve topluma yönelik rolleri değiştirilerek eğitim kurumlarına yeni işlevler yüklenmiştir. Tüm bu çalışmalar, Milli Eğitim

Bakanlığı tarafından belirlenen eğitim politikaları doğrultusunda gerçekleştirilmiştir.

Milli Eğitim Bakanlığı, ülkenin gerek örgün gerek yaygın eğitim politikasının belirlenmesinden ve bu politikaların uygulanmasından resmî olarak sorumlu olan bir kurumdur. Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı danışma birimleri ve genel müdürlükler, eğitim politikalarının oluşturulmasına yönelik çalışmalar yapmaktadır. Bakanlığın, merkez ve taşra örgütleri eğitim politikalarının belirlenmesine yönelik çalışmalara katılmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı; Milli Eğitim Şûraları ve Kalkınma Planları aracılığı ile eğitim politikalarının oluşturulması çalışmalarını sürdürmektedir.

SORU:

Milli Eğitim Şûralarında ne gibi kararlar alınmaktadır?

CEVAP:

Milli Eğitim Şûralarında alınan kararlar, Milli Eğitim Bakanlığına yönelik eğitim politikalarının oluşturulması ile ilgili önerileri içermektedir. Milli Eğitim Şûraları, eğitimle ilgili önerilerin belirlenmesi için önceden belirlenen bir gündeme göre toplanır ve çalışmalarını sürdürür. Milli Eğitim Bakanlığı; şûrada ele alınacak konu ya da konuları, şûra gündemini, şûraya katılım biçimini ve şûraya katılacakların özelliklerini önceden belirler. Belirlenen bu konular, ilgili kurumlarla birlikte kamuoyuna duyurulur. fiûralar eğitim politikalarının birinci elden sorumlusu olan Milli Eğitim Bakanlığı tarafından düzenlenmektedir. Buna göre Milli Eğitim Şûralarında, parti politikaları çerçevesinde, devletin eğitim politikalarının bilimsel temellere dayalı olarak belirlenmesine yönelik çalışmalar yapıldığı söylenebilir.

SORU:

Milli Eğitim Şûralarına kimler katılmaktadır?

CEVAP:

Şûra çalışmaları; Milli Eğitim Bakanlığı merkez ve taşra teşkilatı, okul yöneticileri, öğretmenler ve uzmanlar, kamu sektörü ve özel sektörden temsilciler, üniversiteler, sivil toplum örgütleri, oda temsilcileri ile eğitim ve öğretimle ilgili olan tüm kurumların katılımları ile gerçekleştirilmektedir. Öğrencilerin de şûra çalışmalarına etkin olarak katılmaları benimsenen bir yaklaşımdır. Örneğin 13-17 Kasım 1999 tarihleri arasında yapılan XVI. Milli Eğitim Şûrası'nda sözü edilen tüm ilgililerin katılımı sağlanmıştır. "Mesleki ve Teknik Eğitimin, Ortaöğretim

EĞİTİM BİLİMLERİNE GİRİŞ

Sistemi Bütünlüğü İçinde Ağırlıklı Olarak Yeniden Yapılandırılması” gündemi ile toplanan XVI. Milli Eğitim Şûrası’na, il düzeyinde yürütülen şûraya hazırlık çalışmaları ile, tüm ülke düzeyinde katılım sağlanmıştır. İl düzeyinde yapılan hazırlık çalışmaları, tüm ilgililerin katılımı ile yürütülmüş, elde edilen sonuçlar raporlaştırılarak illerden seçilen temsilciler aracılığı ile şûra çalışmasına yansıtılmaya çalışılmıştır.

SORU:

Kalkınma planlarının içeriği nelerden oluşmaktadır?

CEVAP:

Kalkınma planları, geleceğe yönelik değişiklikleri içermektedir. Kalkınma planları, bir ülkede var olan sektörlerle ilgili kalkınmaya yönelik planlanmış öngörülerden oluşmaktadır. Hizmet sektörü içinde yer alan eğitim ile ilgili geleceğe yönelik öngörüler de kalkınma planlarında yer almaktadır. 1960 yılında başlatılan planlama süreci zaman zaman kesintiye uğrasa da kalkınmaya yönelik planlama çalışmaları günümüzde de sürdürülmektedir.

Planlı döneme kadar, başka bir deyişle, 1960 yılına kadar altı kez toplanan Milli Eğitim Şûraları eğitimin planlanması ile ilgili çalışmalar yapılmasına katkı getirmiştir. Bu tarihten sonra kalkınma planları, aynı zamanda, ülkenin gelişmesi ve kalkınmasında eğitimin etkili bir araç olduğunu ortaya koyan belgelerdir. Kalkınma planları aracılığı ile eğitim politikalarının belirlenmesindeki temel düşünce, eğitimin ekonomik sistem için itici güç olarak görülmesidir. Kalkınma planları, toplumun eğitim gereksinimini daha çok ekonomik gereksinimler doğrultusunda ortaya koymaktadır. Kalkınma planları, ekonomik hedefleri gerçekleştirmeyi öngören geleceğe yönelik planlamalardır. Kalkınma planlarının bağlayıcı özelliği olmadığı için hedeflerin gerçekleştirilmesi çoğunlukla olanaklı olmamaktadır.

SORU:

Eğitim politikasının felsefe ile ilişkisi nedir?

CEVAP:

Felsefe, bireysel ve toplumsal açıdan değerleri tartışır. Politik sistemin dayanakları olan değerler sisteminin biçimlendirilmesinde felsefenin önemli rolü vardır. Eğitim politikaları, toplumun kültür ve değerleri üzerinde oluşturulur. Eğitim politikalarında etkili olacak değerlerin analizinde de felsefeden yararlanılır. Felsefe, değerlerin

analizi sırasında toplumsal yaşama bakar; orada gördüklerini eleştirir, ayrıştırır, birleştirir ve yeni biçimde sunar. Felsefi tartışmalar sonucunda ortaya çıkan yeni değerlerin dikkate alınması ve topluma aktarılması, politikanın ve özellikle eğitim politikasının görevidir. Eğitim felsefesi alanında yapılan tartışmalar, eğitim politikalarının dayanaklarını oluşturur ya da bu dayanakları daha belirgin hale getirir. Eğitim, eski ve yeni olgular arasında bağlar kurarak açıklama yaparken, geleceğe yönelik çıkarımlar da yapar. Felsefe ise geleceğe dönük olarak çalışır. Felsefe, olasılıklar çerçevesinde düşünce oluşturur ve bunları açıklamaya çalışır. Eğitim ve eğitim politikası, bireyi geleceğe hazırlamak için on beş yirmi yıl sonrasına yönelik çalışmalar yapmaktadır. Felsefe, gelecek ile ilgili öngörülerin ortaya konmasında eğitim politikasına yeni bilgiler sunar.

Felsefe bilimsel olarak ortaya konmuş gerçeklerin dışındaki gerçekleri araştırarak, sorgulayarak, değerlendirerek yeni sonuçlara, yeni bilgilere ulaşır. Felsefe, bilimsel araştırmalarla açıklanmış bilgiler dışında farklı bilgileri yine farklı bir yöntemle üretme çabasıdır. Bu nedenle, elde edilen felsefi bilgiler, bilimsel bilgiden farklıdır. Ancak felsefenin ürettiği bilgiler, bilimsel açıklamalara karşı değil tersine bilimsel çalışmaların yapılmasını kolaylaştıran bilgilerdir. Başka bir deyişle felsefe, bilimsel gelişmeler için gerekli olan tartışmalarla araştırmacılara yeni araştırma konuları sunarak toplumun bilimsel açıdan gelişmesine yardım eder ve eğitim politikasına olumlu katkıda bulunur.

SORU:

Eğitim politikasının psikoloji ile nasıl bir ilişkisi vardır?

CEVAP:

Psikoloji, insan davranışlarını ve bu davranışların nedenlerini incelemektedir. Psikoloji; insan davranışları, öğrenme biçimi ve zekâ gibi konularda çalışmalar yaparak eğitim politikalarının hazırlanmasına ve gerçekleştirilmesine katkı sağlamaktadır. Öğrenme kuramları ile ilgili açıklamalar, psikolojiden gelmekte ve öğrenmeyle ilgili ilkeler öğrenme psikolojisi çalışmaları sonucunda ortaya konmaktadır. Psikoloji, kişilik gelişimine ilişkin çalışmalar yaparak sağlıklı kişilik gelişimine katkı getirecek bilimsel bilgiler sunmaktadır. Psikolojinin sunduğu bu bilgiler, aynı zamanda eğitim politikalarının bireyin gelişmesine yönelik bilimsel gerekçelerini oluşturmaktadır.

EĞİTİM BİLİMLERİNE GİRİŞ

SORU:

Sosyolojinin eğitim politikası açısından işlevleri nelerdir?

CEVAP:

Sosyoloji, eğitim politikasının belirlenmesinde etkili olan alanlardan birdir. Eğitim kavramı ile ilgili tanımların kimilerinde eğitimin “kültürleme süreci” olarak ifade edildiği bilinmektedir. Eğitimin bu tanımından yola çıkarak eğitim politikalarının sosyolojisi ile yakın ilişki içinde olduğu söylenebilir. Toplum, sürekli değişim içindedir; eğitim politikaları, bu değişimin yönünü, zamanını, hızını ve gerçekleştirilme biçiminin planlanması işini üstlenmektedir. Toplumsal yapının biçimlendirilmesinde ya da toplumsal yapının belirlenmesinde etkili bir araç olması nedeniyle politika, eğitim sosyolojinin konusu olarak ele alınmaktadır. Bu açıdan bakıldığında toplumsal yapıya ilişkin hedeflerin gerçekleştirilmesi için sosyoloji ve eğitim politikaları arasında güçlü bir ilişki olması gerektiği açıkça görülmektedir.

SORU:

Ekonomi ile eğitim politikası arasında nasıl bir ilişki vardır?

CEVAP:

Ekonomik gelişme için gereksinim duyulan iş gücünün hazırlanması, eğitimin işlevidir. Ekonomik olarak üretimi ve verimi artıracak, teknolojik ve bilimsel çalışmaları gerçekleştirebilecek uzmanların ve bilim adamlarının yetiştirilme işlevini eğitim gerçekleştirmektedir. Ekonomik açıdan gereksinim duyulan insan gücü planlamalarının yapılması ve uygulanması, eğitim politikaları aracılığı ile gerçekleştirilir. Bu planlama ile bir yandan bireyin, diğer yandan toplumun ekonomik olarak yeterli duruma gelmesi amaçlanmaktadır. Başka bir deyişle yapılan ekonomik planlamalar, gerek bireysel gerek toplumsal gelişme ve kalkınmayı içermektedir. Ekonomik planlamalar yapılırken öncelikli alanlar ya da sektörler belirlenerek ona göre iş gücü planlaması yapılmaktadır. Bu nedenle ekonomi ile ilgili sektörlerden hangisine daha fazla önem verildiği, uygulanan eğitim politikalarından anlaşılabilir.

SORU:

Eğitim politikası açısından hukukun işlevleri nelerdir?

CEVAP:

Hukuk, eğitim politikalarının uygulanması için yasal zeminin hazırlanması için çalışmalar yapar. Bu nedenle eğitim politikası ve yasal düzenlemeler, başka bir deyişle hukuk arasında güçlü bir ilişki vardır. Örneğin eğitim politikası olarak 12 yıllık zorunlu eğitime geçiş amaçlanmışsa tüm öğrencilerin 12 yıllık zorunlu eğitim süresince okula devam etmelerine ilişkin yasal düzenleme yapılması gerekmektedir. İç hukuk ve uluslararası hukuk eğitim politikalarının belirlenmesinde etkili olmaktadır. Hukuk, aynı zamanda, demokrasi ve insan hakları açısından eğitim hakkının tanımını ve bu hakkın kullanılması için gerekli zeminin hazırlanmasına yönelik düzenlemeler yapar.

SORU:

Eğitim politikası bağlamında eğitimin görevleri nelerdir?

CEVAP:

Politik kurumlar arasında yer alan eğitim kurumları, eğitimin gelişmesine ve değişmesine en fazla etki eden kurumlardır. Toplumdaki bireylerin eğitilmesinden sorumlu olan eğitim kurumları bu görevlerini; yürüttükleri eğitim programları aracılığı ile gerçekleştirmektedir. «deoloji ve politika ile ilgili önemli vurgular, milli eğitimin genel amaçları ve ilkelerinde belirtilmektedir. Eğitim politikaları açısından bakıldığında eğitim programları, makro ve mikro düzeyde yapılan planlamalarla eğitim politikalarının uygulamaya geçirilmesine yönelik somut çalışmalar olarak görülebilir.

SORU:

Türk Milli Eğitimi'nin genel amaçları nelerdir?

CEVAP:

Türk Milli Eğitim Sisteminin genel çerçevesi, 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Yasası ile belirlenmiş olup Türk Milli Eğitimi'nin Genel Amaçları aşağıda verilmiştir. Bu amaçlarda ifade edilenler ülkenin eğitim politikasını içermektedir:

Milli Eğitimin genel amacı bütün bireyleri;

1. Atatürk İnkılâp ve İlkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk Milliyetçiliğine bağlı; Türk Milletinin millî, ahlâkî, insanî, manevî ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan; insan haklarına ve Anayasa'nın başlangıcındaki temel ilkelerine

EĞİTİM BİLİMLERİNE GİRİŞ

dayanan demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek;

2. Beden, zihin, ahlâk, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek;
3. İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak.

Böylece, bir yandan Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunu artırmak; öte yandan millî birlik ve bütünlük içinde iktisadî, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek ve hızlandırmak ve nihayet Türk Milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir ortağı yapmaktır.

SORU:

Türk Milli Eğitimi'nin temel ilkeleri nelerdir?

CEVAP:

Türk Milli Eğitiminin genel amaçlarının yanı sıra temel ilkeleri ile de eğitim politikasına yönelik önemli saptamalar yapılmaktadır. Eğitim Hakkı, Fırsat ve İmkân Eşitliği, Atatürk İnkılâp ve İlkeleri ve Atatürk Milliyetçiliği, Demokrasi Eğitimi, Laiklik, Bilimsellik, Planlılık ve Karma Eğitim Türk Milli Eğitiminin eğitim politikası ile ilgili ilkelerinden kimileridir. Bu ilkelerin tümü eğitim politikasının altyapısını oluşturmaktadır. Eğitim politikasının bu ilkelere dayalı olarak belirlenmesi gerekmektedir.

SORU:

Eğitim politikaları uygulamaya nasıl aktarılmaktadır?

CEVAP:

Eğitim politikaları; eğitim ve öğretim programlarını oluşturan amaç, içerik, öğretme-öğrenme süreçleri ve değerlendirme öğeleri aracılığı ile uygulamaya

aktarılmaktadır. Bu nedenle hazırlanan ya da geliştirilen eğitim programları ile eğitim politikası arasındaki bağların iyi kurulmuş olması gerekir. Eğitim politikası ve eğitim programı arasındaki uyumsuzluk ve çelişki gerek eğitim politikalarının gerek eğitim programlarının verimsiz olmasına neden olacaktır. Eğitimin amaçları, eğitim politikaları ve eğitim programları arasında doğru ilişkinin kurulmasında etkili olacaktır. Örneğin Türk Milli Eğitiminin amaçları ve ona dayalı olarak geliştirilmiş ilköğretim programının amaçlarının tutarlı olması, eğitim programlarının eğitim politikalarına uyumlu olmasını sağlayacaktır.

SORU:

İnsanların ekonomik gereksinimlerinin ortak özellikleri nelerdir? Açıklayınız.

CEVAP:

İnsanların ekonomik gereksinimlerinin kimi ortak özellikleri şöyle sıralanabilir:

- İnsanın gereksinimleri sonsuzdur.
- İnsanın gereksinimlerinin şiddeti birbirinden farklıdır.
- İnsanın gereksinimleri karşılandıkça şiddeti azalır.
- Başlangıçta zorunlu olmayan gereksinimler, zaman içerisinde zorunlu duruma gelebilir.
- Gereksinimlerle gereksinimleri karşılamaya yönelik olan mal ve hizmetler birbirinin yerine geçebilir.

SORU:

Eğitim kurumlarının temel amacı nedir? Açıklayınız.

CEVAP:

Eğitim kurumlarının en temel amacı, iletişim ve bilgi teknolojilerinde meydana gelen değişimleri içselleştirebilen ve değişim sürecinin gerektirdiği bilgi, beceri ve yeterliklere sahip bireyleri yetiştirerek toplumsal ve ekonomik kalkınma sürecini gerçekleştirmektir.

SORU:

Eğitim harcamalarının özellikleri nelerdir? Açıklayınız.

CEVAP:

EĞİTİM BİLİMLERİNE GİRİŞ

Eğitimin maliyeti kavramının daha iyi analiz edilebilmesi için eğitim harcamalarının özelliklerinin bilinmesi gerekmektedir. Eğitim harcamalarının özelliklerini şu başlıklar altında sıralamak olanaklıdır:

- İnsan gereksinimlerinin karşılanabilmesi için mal ve hizmetlerin kullanılması, tüketimdir.
- Eğitim bir gereksinimdir. Eğitim gereksiniminin karşılanması amacıyla yapılan harcamaların tümü, tüketim özelliği taşımaktadır.
- Eğitim kurumları tarafından sunulan eğitim hizmeti, uzun ömürlü bir hizmet özelliği göstermektedir.
- Yaşam boyu devam etme özelliği nedeniyle uzun dönemde eğitime yapılan harcamalar yatırım özelliği taşımaktadır.
- Devletler ve insanlar, gelecekte daha fazla bireysel ve toplumsal yarar sağlamak amacıyla eğitim hizmetleri için harcama yapmaktadırlar. Yapılan bu harcamalar, eğitimin yatırım özelliğini ön plana çıkarmaktadır.

SORU:

Ülkelerin eğitim harcamalarını etkileyen etmenler nelerdir? Açıklayınız.

CEVAP:

Ülkelerin eğitim harcamalarını etkileyen etmenler şöyle sıralanabilir:

- İletişim ve bilgi teknolojilerinde meydana gelen değişimler
- Ülkelerin var olan hükümetlerinin belirlediği politikalar
- Toplum tarafından eğitime verilen önem
- Toplam eğitim maliyetlerinin artış hızı
- Ülkelerin ortalama ekonomik yaşam düzeyleri
- Yetişmiş insan gücüne duyulan gereksinim
- Eğitim kurumlarının coğrafi dağılımları

SORU:

Türkiye’de eğitim hizmetlerinde maliyetlerin karşılanabilmesi için gereksinim duyulan finansman kaynakları nelerdir? Açıklayınız.

CEVAP:

Türkiye’de eğitim hizmetlerinde maliyetlerin karşılanabilmesi için gereksinim duyulan finansman kaynakları şunlardır:

- İl özel idarelerinin bütçelerinden ayrılan finansal kaynaklar
- Merkezi yönetim bütçesinden ayrılan finansal paylar
- Bütçeleştirilen gelirler kapsamında eğitime katkı payı gelirleri
- Yurtdışındaki ülkelerden ve uluslararası kuruluşlardan sağlanan burslar, krediler ve bağışlar
- Eğitim hizmetlerinin yürütülmesi için kişilerin ve kuruluşların bağışları
- Okul-aile birliklerinin gelirleri

SORU:

21. yüzyılda toplumsal gelişmişlik düzeyini belirleyen temel göstergeler nelerdir? Açıklayınız.

CEVAP:

21. yüzyılda eğitim ve ekonomi, toplumsal gelişmişlik düzeyini belirleyen iki temel gösterge olarak ön plana çıkmıştır.

SORU:

Eğitim ve ekonominin ortak özelliği nedir? Açıklayınız.

CEVAP:

Eğitim ve ekonomi toplumsal kurumlarının ortak özelliği, toplumun gereksinim duyduğu insan gücünün yetiştirilmesi sürecinin sorumluluğunu üstlenmeleridir.

SORU:

Ekonomi ve eğitim kurumları hangi makro değişkenleri etkilemektedir? Açıklayınız.

CEVAP:

EĞİTİM BİLİMLERİNE GİRİŞ

Ekonomi ve eğitim kurumları, bilgi toplumunda toplumsal gelişme sürecini gerçekleştiren nüfus yoğunluğu, istihdam durumu, yatırım miktarı gibi makro değişkenleri etkilemektedir.

SORU:

Alternatif maliyet kavramını tanımlayınız.

CEVAP:

İnsan gereksinimlerinin sınırsız, bu gereksinimleri karşılayan mal ve hizmetlerin sınırlı olması; ekonomi biliminde tercih yapma zorunluluğunu gündeme getirmiştir. Tercih, insan gereksinimlerini en iyi karşılayan mal ve hizmetlerin seçilmesi ve insan gereksinimlerinin karşılanmasını ifade etmektedir. Bu noktada sınırlı kabul edilen mal ve hizmetlerin arasından en iyi tercihin yapılması ve gereksinimleri karşılayan diğer alternatif mal ve hizmetlerin terk edilmesi, ekonomi biliminde alternatif maliyet (fırsat maliyeti) kavramıyla açıklanmaktadır. Yapılan tercih sonucunda vazgeçilen alternatiflerin değeri ya da bunun sonucu uğranılan kayıplara alternatif maliyet (fırsat maliyeti) adı verilmektedir.

SORU:

Beşeri sermaye ne anlama gelmektedir? Tanımlayınız.

CEVAP:

Beşeri sermaye; bireylerin iş yapabilme ve zihinsel yeteneklerinin geliştirilmesi, verimliliklerinin artırılması ve gelecekte ekonomik güç elde etme potansiyellerinin geliştirilmesi amacıyla eğitim, yetiştirme gibi etkinliklerle kazandırılan alışkanlıklar, bilgi kazanma ve gelecekte daha iyi iş olanakları için yer değiştirebilme etmenlerinin oluşturduğu sermaye olarak tanımlanabilir.

SORU:

Eğitim ve ekonomi kavramları arasındaki ilişkiyi açıklayınız.

CEVAP:

Eğitim ve ekonomi arasında iki yönlü bir ilişki bulunmaktadır. Her iki toplumsal kurum, birbirini etkilediği gibi birbirlerinden de etkilenmektedir. Toplumsal kalkınma çabalarını gerçekleştirmek amacıyla gerekli teknolojilerin üretilmesi, ekonominin gereksinim duyduğu insan gücünün belirlenen amaçlar çerçevesinde yetiştirilmesi ve toplumu oluşturan bireylere kendi

yaşamlarını kolaylaştıracak birçok beceri ve alışkanlıkların kazandırılması eğitim kurumu tarafından gerçekleştirilmektedir.

SORU:

Gereksinim kavramı ne anlama gelmektedir? Açıklayınız.

CEVAP:

Gereksinimler; tatmin edildiklerinde bireylere haz, tatmin edilmediklerinde üzüntü ve acı veren duygulardır. İnsanların yaşamlarını sürdürebilmeleri, kendilerini gerçekleştirebilmeleri ve yaşamdan zevk alabilmeleri için gereksinimlerinin karşılanması gereklidir.

SORU:

"Ekonomi" kavramını tanımlayınız.

CEVAP:

Ekonomi, sınırsız insan gereksinimlerini sınırlı kaynaklarla rasyonel bir biçimde karşılama çabalarını inceleyen bir bilim dalıdır.

SORU:

Harcama sürecinin yatırım olarak tanımlanabilmesi için gereken nedir? Açıklayınız.

CEVAP:

Harcama sürecinin yatırım olarak tanımlanabilmesi için daha önce var olmayan bir üretim kapasitesinin mutlaka yaratılması gerekmektedir. Yeni bir fabrikanın oluşturulması, bir okulun yapılması bu anlamda yatırım kapsamına girmektedir.

SORU:

Ekonomik büyüme ve kalkınma arasındaki yapısal farklılıklar nelerdir? Açıklayınız.

CEVAP:

Ekonomik büyüme ve kalkınma kavramları, çoğunlukla birbirlerine yakın kavramlar olarak görülse de yapısal olarak farklılık göstermektedir. Genel olarak bir ülkenin kişi başına düşen milli gelirinin artması durumunda, o ülkenin bireylerinin yaşam standartlarının da yükseleceği varsayılır. Ancak bu iki durum arasında her zaman doğru orantı olmayabilmektedir. Ekonomik büyüme, bir ülkenin

EĞİTİM BİLİMLERİNE GİRİŞ

toplam olarak reel milli gelirinde meydana gelen yıllık artış oranını ifade etmektedir. Gelişmekte olan ülkelerdeki kalkınma politikalarının birinci basamağı, gelişmiş ülkelerle aralarındaki gelişmişlik uçurumunu kapatmak amacıyla daha hızlı bir büyüme düzeyine ulaşmaktır. Büyüme ve kalkınma kavramları, ekonomi biliminin bir alt dalı olan kalkınma ekonomisinin temel konularını oluşturmaktadır. Kimi ülkeler, kalkınma sürecini yaşamadan da ekonomik büyüme süreci içerisinde olabilmektedir. Büyüme daha çok nicel, kalkınma ise nicelikle birlikte nitelik boyutunu da içeren bir kavramdır.

SORU:

Kalkınma çabaları hangi boyutlarda ele alınmaktadır? Açıklayınız.

CEVAP:

Ekonomik kalkınma, bir ülkedeki ekonomik dönüşüm süreciyle birlikte sosyal dönüşümün de gerçekleşmesini kapsayan bir kavramdır. Bu anlamda kalkınma çabaları şu boyutlarda ele alınmaktadır:

- İnsanların doğayla mücadele ederek yaşamlarına devam etmelerini sağlayan üretim ve teknoloji
- İnsanların yaşam standartlarını yükselten insan
- Bireylerin iş ve istihdam koşullarını geliştiren istihdam
- Küresel ekonomik rekabette ülkelerin diğerlerine göre önde yer almalarını kapsayan liderlik
- Ekonomik üretim sürecini, çevreye minimum zarar verecek biçimde gerçekleştiren çevre
- İnsanların ekonomik, sosyal ve siyasal yönlerden yaşam düzeyini yükselten özgürlük

SORU:

Eğitim ekonomisinin amacı nedir? Açıklayınız?

CEVAP:

Eğitim ve ekonomi biliminin ortak paydasını oluşturan bilim dalı, eğitim ekonomisidir. Eğitim ekonomisi, kendi kullandığı yöntemle eğitim kurumlarında meydana gelen sorunlara çözüm bulma amacı taşımaktadır.

SORU:

Maliyet kavramı ne anlama gelmektedir? Tanımlayınız.

CEVAP:

Bir mal ya da hizmetin elde edilebilmesi için başka mal ya da hizmetlerden vazgeçmek, mal ve hizmetlerin üretilmesi için kullanılması gereken miktar; maliyet kavramıyla açıklanmaktadır.

SORU:

Eğitim hizmetlerinin üreticisi ve tüketicisi konumunda olan değişkenler nelerdir? Açıklayınız.

CEVAP:

Kamu yönetimi, eğitim kurumları, özel öğretim kurumları, öğretmenler ve Milli Eğitim Bakanlığı; eğitim hizmetlerinin üreticisi durumundadırlar. Aileler ve öğrenciler de eğitim hizmetinden yararlanan tüketicileri oluşturmaktadırlar.

SORU:

Konsolide bütçe kavramı ne anlama gelmektedir? Açıklayınız.

CEVAP:

Konsolide bütçe, çeşitli bütçelerin birleştirilmesiyle oluşturulmaktadır. Türk Kamu Yönetiminde, genel ve katma bütçelerin toplamı konsolide bütçeyi oluşturmaktadır.

SORU:

Tarihin işlevleri nelerdir? Açıklayınız.

CEVAP:

Tarihin değişik işlevleri bulunmaktadır. Bu işlevler şöyle sıralanabilir:

- Geçmiş ve bugünü anlama, sürekli bir akış içinde yaşadığımızı hissettirme, evrim kavramına ulaşma, neden-sonuç ilişkisini bulma
- Toplumu çözümleme ve anlamaya yardımcı olma
- Ulusal kimliği bilme ve ona sahip çıkma bilinci oluşturma

SORU:

Tarih öğretiminin yararları nelerdir? Açıklayınız.

CEVAP:

EĞİTİM BİLİMLERİNE GİRİŞ

Tarih öğretiminin değişik yararları bulunmaktadır. Tarih öğretimi;

- Bireyin insanlık tarihinde kökenlerini aramasına ve geçmişle gelecek arasında bir süreklilik içerisinde kendini görmesine yardım eder.
- İnsanın doğası ile ilgili geniş bir görüş açısı geliştirmesine katkı sağlar.
- Bireyin belli bir dünya görüşü oluşturmaya ve uluslararası anlayış geliştirmesine katkı sağlar.
- Geçmişte insanlar tarafından yapılan hataları görmeyi sağlar.
- Çağdaş sosyal, siyasal ve ekonomik sorunların nedenlerini araştırmayı ve anlamayı sağlar.
- Öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini geliştirmesine katkı sağlar.
- Sosyal Bilimler alanının öğretiminde önemli bir rol oynar.
- Öğrencilerin uygarlığın yararlarını anlayıp değerlendirmelerine yardım eder.
- Öğrencilerin birçok yazınsal eseri tanımaya olanak sağlar.
- Öğrencilerin insanlığın elde ettiği başarılarla tanışmalarına olanak verir.
- Öğrencilerin geçmişte ortaya çıkmış olan büyük düşüncelerin bugün uygulanışını gözlemesine yardım eder.
- Bir insanın toplumu anlayabilmesi için gerekli olan temeli oluşturmaya yardım eder.
- Değerleri ve inançları inceleyebilmek için çok iyi bir kaynak olabilir.
- Öğrencilerin, toplumu ve insan davranışlarını incelemede düzenleyici bir role sahip olan kronolojiyi benimsemelerine katkıda bulunur.
- İnsana entellektüel bir mutluluk yaşama olanağı sağlar.

SORU:

Eğitim tarihi kavramı ne anlama gelmektedir? Tanımlayınız.

CEVAP:

Eğitim tarihi, eğitimsel geleneğin köklerini, geçmişteki toplumsal ortamın koşullarına göre değerlendirerek günümüze yansıtmaya çalışan bir bilim dalıdır.

SORU:

Eski Yunan uygarlığında eğitimin hangi koşullarda gerçekleştirildiğini açıklayınız.

CEVAP:

Eski Yunan uygarlığı, Batı uygarlığının temeli ve esin kaynağı olmuştur. Nitekim “pedagoji”, eski Yunancadan günümüze ulaşan bir sözcüktür. Eski Yunan’da halk, köle ve asiller olmak üzere ikiye ayrılmıştı ve eğitim yalnızca asillere özgüydü. Asiller, söylev verme, güzel konuşma, oyun ve beden eğitimi gibi etkinliklerle uğraşırken öteki tüm işler kölelerce yapılırdı. Örneğin; çocuklarla ilgilenen, onları gezdiren ve okula götüren kölelere “pedagog” adı verilirdi. Müzik ve beden eğitimi gibi iki temel öge üzerine temellenen eski Yunan’da eğitim, toplumsal sınıf olgusuna dayalı biçimde yürütülmüş; soylular, din adamları ve savaşçılardan oluşan üst sosyal sınıfa giren kişilerin çocuklarının eğitim gereksinimlerinin öncelikle karşılanması yoluna gidilmiştir. Eğitim, iyi vatandaş yetiştirmeyi amaçlamıştır.

SORU:

Roma döneminde eğitimin ne tür özellikleri bulunmaktadır? Açıklayınız.

CEVAP:

Roma döneminde eğitimin temel özelliği, söyleve (hitabeye) önem verilmesidir. Roma eğitimi, eski Yunan kültüründen etkilendiği için, eski Roma eğitiminin de amacı iyi vatandaş yetiştirmektir. Romalı düşünürler, bireysel eğitimi ön plana çıkardıklarından bu dönemde eğitimde insanın bireysel gelişimine önem verilmiştir.

SORU:

Orta Çağ’da eğitimin temel özellikleri nelerdir? Açıklayınız.

CEVAP:

Orta Çağ’da Hristiyanlığın etkisiyle eski Yunan ve Roma’nın eğitim anlayışı değişmiştir. Kiliseler ve din adamlarının etkisiyle tüm Orta Çağ boyunca yaşamın tüm alanlarında

EĞİTİM BİLİMLERİNE GİRİŞ

olduğu gibi eğitimde de dini eğilimler egemen olmuştur. Böylece, eğitimde dini bir anlayış egemen olmaya başlamıştır. Daha önceleri iyi vatandaş yetiştirmek olan eğitimin amacı, Hristiyanlığın yoğun etkisiyle dindar bireyler yetiştirmek olarak değişmiş; din ve Tanrı merkezli bir eğitim anlayışı gelişmiştir. Orta Çağ'da eğitimin, bilimin dinsel açıdan yorumlaması olan skolastiğin etkisiyle zaman zaman geriye gittiği, zaman zaman da mevcut düzeni korumaya çalıştığı görülmüştür.

SORU:

Rönesans dönemindeki eğitimin temel özellikleri nelerdir? Açıklayınız.

CEVAP:

Rönesans'la birlikte eski Yunan'daki kültür ve eğitim anlayışı yeniden canlanmış; yeni bir edebiyat, sanat, mimari ve fen gelişmiştir. Kültür ve düşüncede yeniden doğuş anlamına gelen Rönesans'la birlikte eğitimde din anlayışının etkileri azalmaya, kültür ve sanat ağırlık kazanmaya başlamıştır. Rönesans döneminde insan aklının üstünlüğünün vurgulanması, olay ve olguların daha akılcı yollarla incelenmesi girişimlerini başlatmıştır. İnsan aklı, yönünü daha çok doğa olaylarının aydınlanmasına çevirmiştir. Rönesans eğitiminin temel özelliği, bireyi ve onun bireysel gelişimini vurgulamasıdır. Rönesans döneminin eğitimdeki önemli özelliklerinden biri de insanların topluluklar halinde eğitilmesini bir gereksinim olarak vurgulamasıdır. Rönesans döneminde, 1348 yılında Floransa'da ilk üniversite kurulmuş, özellikle matbaanın icadı, bu dönemin eğitim anlayışının yayılmasında etkili olmuştur. Rönesans düşüncesi, Orta Çağ'ın dogmatizmi ve skolastik düşüncesine karşı çıkarak insana değer vermiştir. Bu dönemde Hollanda'da Erasmus'un ortaya attığı insanlı (hümanist) eğitim anlayışı, Avrupa ülkelerinde yaygınlaşmıştır.

SORU:

17. ve 18. yüzyıllarda eğitimin temel özellikleri nelerdir? Açıklayınız.

CEVAP:

17. ve 18. yüzyıllarda, yöntem bilimin de katkılarıyla, doğa bilimleri hızlı bir gelişme göstermiştir. Bu yüzyıllar, yöntem çağı olarak kabul edilmektedir. Başta Descartes olmak üzere bu yüzyılın düşünür ve eğitimcileri özellikle "yöntem" üzerinde durmuşlardır. Yöntemin uygulandığı başlıca alan ise "öğretim" olmuştur. Bu kavram o yıllarda pedagojinin önemli bir uğraşı alanı olmuştur. 18. yüzyılın

büyük eğitimcilerinden biri olan Jean Jack Rousseau, eğitimde bireyin hak ve yeteneklerinin gelişmesini savunmuş ve çocuğa saygı gösterilmesini istemiştir. Rousseau, çocuğun toplum baskısından uzak, özgürce yetiştirilmesini; çocuğun bireysel özelliklerine saygı gösterilmesini ve onların ilgilerine göre eğitilmelerini istemiştir. Rousseau'nun izinden giden John Basedow, Rousseau'nun görüşlerini uygulamaya çalışmış; Rousseau'nun "aşırı bireyci" görüşünü, "topluma uyum gösteren birey yetiştirme" görüşü ile birleştirerek bireyle toplum arasında denge kurmaya çalışmıştır. Gerek Rousseau gerekse Basedow'un öğrencileri tanıma ve anlama üzerinde durması, eğitimin psikolojik temellerine eğilmeyi sağlamıştır.

SORU:

Endüstri Çağı (19.yüzyılda) Avrupa'daki eğitimin temel özellikleri nelerdir? Açıklayınız.

CEVAP:

Endüstri Çağı olarak nitelenen 19. yüzyıl, Avrupa ülkelerinin tarıma dayalı üretimden endüstriye dayalı üretime geçtikleri bir dönemdir. Endüstrileşme, toplum yaşamının her aşamasında olduğu gibi eğitimde de köklü sayılabilecek değişikliklere neden olmuştur. Endüstri çağında, kitle eğitimi, eğitimin çalışma yaşamının gereksinimlerine göre yeniden düzenlenmesi, ulus devlet ve liberal ekonomi kavramları öne çıkmıştır. Bu dönemin önemli eğitimcileri arasında yer alan Maria Montessori'ye göre çocuk, özgür bir ortamda gelişmelidir. Çocuğun özgür sayılması ise başkalarından yardım almaksızın kendi kendine bir şeyler yapabilmesidir. Montessori çocuğun ne yaptığını kavraması ve kendi başına çalışmasına "kendi kendine öğrenme" demiştir. Kendi kendine öğrenmede öğrencilere özgürce etkinlikte bulunma fırsatı verilmeli ve araç-gereçlerle bu etkinlik desteklenmelidir.

SORU:

Eski Türklerde eğitimin genel özellikleri nelerdir? Açıklayınız.

CEVAP:

Eski Türklerde eğitimin özellikleri şöyle sıralanabilir:

- Orta Asya'daki coğrafi koşullar, Türklerin yaşama biçimi ile eğitim anlayış ve uygulamalarını etkilemiştir.

EĞİTİM BİLİMLERİNE GİRİŞ

- Eski Türklerde eğitimde yiğitlik, cesaret, bilgelik, kahramanlık, itaat önemli değerler olarak benimsenmiştir. Eğitim yoluyla hem cesur hem bilge olan alp insan tipi yetiştirmeye önem verilmiştir.
- Eski Türklerde çocukların eğitiminde töre önemli bir rol oynamıştır. Töre, çocukların güçlü ve iyi birer asker olarak yetiştirilmesini öngörmüştür.

SORU:

Selçuklu Devleti döneminde eğitimin genel özelliklerini açıklayınız.

CEVAP:

M.S. 840 yılında Karluk Türkleri, Uygurlar'ın egemenliğine son vererek Karahanlı Devleti'ni kurmuşlardır. Türkler bu dönemde din olarak İslamiyeti kabul etmişlerdir. Türklerin İslamiyeti kabul etmeleriyle birlikte yaşam biçimlerinde köklü değişiklikler olmuştur. İslam dininin okumaya, bilgiye, bilime ve bilim adamına büyük değer vermesi, Karahanlılar döneminde bilim ve kültür yaşamının gelişmesine yol açmıştır. Semerkant, Taşkent ve Buhara gibi kentler birer kültür merkezi olmuş; Farabi, İbni Sina, Biruni, Kaşgarlı Mahmut ve Ahmet Yesevi gibi kimi önemli kişiler yetişmiştir. Selçuklu Devleti döneminde eğitime büyük önem verilmiştir. Medreseler, bu dönemde kurulmuş örgün eğitim kurumlarıdır. İlk medreseler 1040 yılında Tuğrul Bey tarafından Nişabur'da açılmış; bunu Alparslan döneminde, 1067 yılında açılan Nizamiye Medreseleri izlemiştir. Hızla genişleyen imparatorlukta memur gereksinimini karşılama, İslamiyeti yeni benimseyen Oğuzların inançlarını pekiştirme, dönemin aşırı mezhep propagandalarına karşı koyma ve din adamı yetiştirme, yoksul ve yetenekli öğrencileri topluma kazandırma gibi nedenler, medreselerin hızla yaygınlaşmasını sağlamıştır. Medreselerin programlarında dinsel, yazınsal, felsefi derslerin yanı sıra pozitif bilimlere de yer verilmiştir. Selçuklular, medreselerin yanı sıra ilköğretim düzeyinde de kurumlar açmışlardır. Kütüphane verilen bu kurumlarda okuma-yazma, aritmetik gibi temel bilgiler öğretilir ve din eğitimi gerçekleştirilirdi. Kütüphaneler genellikle camilere bitişikti. Medreseler ve kütüphanelerin dışında Selçuklular, şehzade ve sultanlara danışmanlık yapmak, onlara eğitim vermek amacıyla deneyimli hocalardan yararlanmışlardır. Atabek adı verilen bu kişiler, şehzadelerin yanında görevlendirilir ve onlara her konuda rehberlik ederlerdi. Atabeklik çok önemli bir görevdi ve atabek, yüksek bir statüye sahipti. Selçuklular döneminde ortaya çıkmış önemli bir eğitim kurumu da Ahilik'tir. Ahi,

kardeş anlamına gelen bir sözcüktür. Ahilik, mesleki ve dini nitelikte bir lonca kurumu olup küçük esnaf, sanatkâr, usta, kalfa ve çıraklara meslek öncesinde ve meslek içinde yetişme olanağı sağlayan bir meslek eğitimi sistemidir.

SORU:

Osmanlı Devleti döneminde yer alan sıbyan mekteplerinin temel özellikleri nelerdir? Açıklayınız.

CEVAP:

İlköğretim düzeyindeki okullar olan sıbyan mektepleri, vakıflarca kurulur ve giderleri de yine vakıflarca karşılanırdı. Mahalle mektebi olarak da adlandırılan bu okullar zorunlu değildi. 6-12 yaşındaki kız ve erkek çocuklar 3-4 yıl süreyle bu okullara devam ederlerdi. Bu okulların amacı, genel olarak çocuklara temel düzeyde okuma-yazma ve aritmetik öğretmektir. Sınıf sistemi yoktu ve öğrenciler bireysel başarılarına göre ilerlerdi.

SORU:

Selçuklular zamanında kurulup Osmanlı Devleti döneminde de varlığını sürdüren medreselerin temel özellikleri nelerdir? Açıklayınız.

CEVAP:

Selçuklular zamanında kurulan medreseler, Osmanlılar zamanında da devam etmiştir. Medreseler, Osmanlı İmparatorluğu'nun yaygın ve önemli öğretim kurumlarıydı. Kendi içinde ilk, orta ve yüksek basamaklara ayrılan bu okulların programlarında, hem İslami hem de pozitif bilimler yer almaktaydı. Ancak, İslami bilimler daha çok rağbet görmekteydi. Medreselere sıbyan okullarını bitirenler ya da kendi kendini özel olarak yetiştirmiş ve özel öğrenim görmüş erkek öğrenciler gitmekteydi. Kız öğrenciler medreselere alınmazdı. Medreseler, özellikle Avrupa'nın eğitim ve bilimde atılım yaptığı dönemlerde yenileşmeleri izleyememiştir. Programlardan pozitif bilimlerin çıkarılması ve yenileşme girişimlerinin yapılmaması, medreseyi yozlaştırmıştır. Medresenin o yüzyıllarda Avrupa'da çağdaş olarak kabul edilen yaklaşımlara kapalı kalması ve bunda ısrarcı olması toplumu, programlarında pozitif bilimlere yer veren, "mektep" adını verdikleri yeni okullar açmaya yöneltmiştir. Ancak, bu durum, medreselerle Doğu'yu, mekteplerle Batı'yı izleyen iki farklı anlayışın doğmasına neden olmuştur. Çağın gelişmelerine karşı uzun bir süre direnen medreseler, zamanla tümüyle kapanmıştır.

EĞİTİM BİLİMLERİNE GİRİŞ

SORU:

Enderun mektebinin temel özellikleri nelerdir? Açıklayınız.

CEVAP:

Enderun mektebi saray, ordu ve hükümet işlerinde çalışacak yönetici ve devlet adamı yetiştirmek için saray içinde kurulan okuldur. 1455 yılında Fatih Sultan Mehmet tarafından kurulmuştur. Okul, 6 odadan oluşuyordu ve her oda, saraydaki değişik işlere eleman yetiştiriyordu. Programlarında resim, müzik, süsleme vb. kültür sanat etkinlikleri, spor etkinlikleri, protokol kuralları gibi etkinliklere yer veriliyordu. Enderun mektebi, pek çok devlet adamı, şair, yazar, mimar, kazasker vb. yetiştirmiş, 1909 yılında kapatılmıştır.

SORU:

Osmanlı Devleti döneminde yer alan Acemioğlan kışalarının temel özellikleri nelerdir? Açıklayınız.

CEVAP:

Acemioğlan kışaları, devşirme sistemi gereğince Hristiyan çocuklarının yeniçeri olarak yetiştirilmek üzere eğitildiği eğitim kurumlarıdır. Devşirme yoluyla toplanan çocuklar, Türk aileleri yanında Türk olarak yetiştirildikten sonra devlete sadık askerler olması için Acemioğlan kışasına verilirdi. Bu okullarda, okuma-yazma ve din bilgisi öğretilir; spor ve askerî öğretim yaptırılırdı. Özenle yapılan bir seçme sınavından sonra, öğrencilerin bir bölümü Enderun mektebine alınırdı.

SORU:

Ülkemizde ilk beş yıllık kalkınma planında eğitimle ilgili olarak yapılan değerlendirmeler nelerdir? Açıklayınız.

CEVAP:

1963-1968 yıllarını kapsayan ilk beş yıllık kalkınma planında eğitimle ilgili şu değerlendirme yapılmıştır:

- Eğitimle ekonomik ve sosyal yapı arasında ilişki kurulamamıştır.
- Öğrenci/öğretmen oranı dengelenmemiştir.
- Eğitim kurumları ile istihdam eden kuruluşlar arasında işbirliği kurulamamıştır.

- Gelişmeler ve yenilikçi uygulamalar kişilere bağlı olarak sürdürülmekte, bu nedenle süreklilik taşımamaktadır.

SORU:

İlk beş yıllık kalkınma planı kapsamında yapılan değerlendirmeler ışığında belirlenen plan hedefleri nelerdir? Açıklayınız.

CEVAP:

İlk beş yıllık kalkınma planı kapsamında yapılan değerlendirmenin ışığında, plan hedefleri de şöyle saptanmıştır:

- Nitelikli insan yetiştirilmesi,
- Eğitim kurumlarının kapasiteleri ile iş gücü gereksinimleri arasında bağlantı sağlaması,
- Eğitim kurumlarına girişte yeteneğin ölçüt olarak alınması,
- Ortaöğretim çağındaki gençlerin büyük çoğunluğunun mesleki teknik öğretime yönlendirilmesi,
- Öğretmen yetiştiren kurumların gelişmesine öncelik tanınması.

SORU:

1739 sayılı Milli Eğitim Temel Yasası'nın özellikleri nelerdir? Açıklayınız.

CEVAP:

1973 yılında çıkarılan 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Yasası eğitim açısından önemli bir yere sahiptir. Bu yasayla milli eğitimin temel ilkeleri saptanmış, eğitim sisteminin yapısı; okulöncesi eğitim, temel eğitim, ortaöğretim ve yükseköğretim olarak belirlenmiştir. Yasa ilköğretimi 8 yıl olarak düzenlemiştir.

SORU:

Ülkemizde milli eğitimin amaç ve ilkeleri ne zaman belirlenmiştir? Açıklayınız.

CEVAP:

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasıyla birlikte toplumun yeniden yapılandırılmasında eğitim önemli bir işlev üstlenmiştir. Öyle ki, daha Kurtuluş Savaşı yıllarında bile

EĞİTİM BİLİMLERİNE GİRİŞ

eğitimle ilgili bilimsel etkinlikler yapılmış ve hükümet programlarında milli eğitimin temel ilkeleri belirlenmeye çalışılmıştır. Bu amaçla 3 Mayıs 1920 günü Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde okunan ilk hükümet programında milli eğitimin amaç ve ilkeleri belirlenmiştir.

SORU:

Cumhuriyet döneminin ilk yıllarında kurulan köy enstitülerinin temel özellikleri nelerdir? Açıklayınız.

CEVAP:

Cumhuriyetin ilk yıllarında yeni bir eğitim sistemi oluşturma çabaları, sayısal sorunların baskısı ile karşılaşmış, bu baskı özellikle kırsal yörelerde daha çok hissedilmiştir. 1940 yılında ülkemiz nüfusunun % 80'inin köylerde yaşaması nedeniyle eğitimle ilgilenenler, köy eğitimi konusuna yönelmişlerdir. Bir yandan kalkınmayı köyden başlatmak, öte yandan yurt düzeyinde okur-yazar oranını artırmak amacıyla 1939 yılında Köy Enstitüleri açılmıştır. Başlangıçta sayıları iki olan bu okullar zamanla yaygınlaştırılmıştır. Bu okullar, on yıl gibi kısa bir sürede 26.016 öğretmen ve 701 sağlık memuru yetiştirmiştir.

ARA SINAVDA NELER GELDİ? NELER GELEBİLİR?

1.Soru

16. Milli Eğitim şurası ne zaman yapılmıştır?

- a) 13-17 Kasım 1999
- b) 22-25 Mayıs 1980
- c) 16-18 Kasım 1965
- d) 12-15 Mart 1960
- e) 8-10 Şubat 2005

Yanıt Açıklaması:

13-17 Kasım 1999 tarihleri arasında yapılan XVI. Milli Eğitim şurasında sözü edilen tüm ilgililerin katılımı sağlanmıştır.

2.Soru

I-Olumlu davranışların yanında olumsuz davranışlar da kazandırabilir.

II-İnformal eğitim; yaşam içinde kendiliğinden oluşan bir süreçtir.

III-Toplumlar büyüyüp geliştikçe informal eğitim süreci yetersiz kalmıştır.

IV-İnformal eğitim; plansız, kontrolsüz ve amaçsızdır.

V-Planlı eğitim gereksinimini karşılamak amacıyla okullar kurulmuştur.

Yukarıdaki öncüllerde informal eğitim ile ilgili özellikler verilmiştir. Neden-sonuç ilişkisi açısından incelendiğinde hangi öncül dışarıda kalır?

- a) I
- b) II
- c) III
- d) IV
- e) V

Yanıt Açıklaması:

İnformal eğitim sürecinde bireyler, doğru ve istenen davranışların yanı sıra yalan söylemek, sigara içmek, şiddete başvurmak, küfretmek, kopya çekmek gibi olumsuz davranışlar da kazanabilmektedirler. Çünkü bu eğitim süreci; plansız, kontrolsüz ve amaçsız olarak gerçekleşmektedir. Toplumlar büyüdükçe ve geliştikçe informal eğitim süreci yetersiz kalmış ve planlı eğitim gereksinimi doğmuştur. Planlı eğitim gereksinimini karşılamak amacıyla da okullar kurulmuştur. İşte okullar, bireylerde informal eğitim sonucunda oluşabilecek istenmeyen davranışların edinilmesini önleme çabası içinde olan kurumlardır. Neden-sonuç ilişkisi içinde incelendiğinde; I ve IV ile III ve V. öncüller birbirlerini tamamlamaktadır.

3.Soru

Osmanlı devletinde eğitimin din egemenliği altında olmasının nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- a) osmanlı toplumunun ataerkil bir yapıda olması
- b) Askeri sisteminin güçlü olması
- c) devletin şeriat ile yönetilmesi
- d) toplumun farklı etnik ve dini unsurlardan oluşması
- e) bürokraside arapçanın da resmi dil olması

Yanıt Açıklaması:

Osmanlı Devleti'nde din ve devlet işleri birlikte yürütüldüğünden eğitim kurumları dinin egemenliği altında olmuştur. Batılılaşma ve orduda yenileşme hareketleri ile ilk laik okullar açılmıştır.

EĞİTİM BİLİMLERİNE GİRİŞ

4.Soru

İl özel idarelerinin bütçelerinden ayrılan finansal kaynaklar

Merkezi yönetim bütçesinden ayrılan finansal paylar

Bütçeleştirilen gelirler kapsamında eğitime katkı payı gelirleri

Yurtdışındaki ülkelerden ve uluslararası kuruluşlardan sağlanan burslar, krediler ve bağışlar

Eğitim hizmetlerinin yürütülmesi için kişilerin ve kuruluşların bağışı

Okul-aile birliklerinin gelirler

yukarıdaki maddelerden kaç tanesi Türkiye'de eğitim için finans kaynağı niteliğindedir?

- a) 6
- b) 5
- c) 4
- d) 3
- e) 2

Yanıt Açıklaması:

maddelerin hepsi Türkiye'de eğitimin finans kaynaklarındandır.

5.Soru

Eğitim biliminin bilim olarak gelişmesine önemli katkıları olan ve eğitim psikolojisinin kurucusu olarak kabul edilen bilim insanı kimdir?

- a) Edward L. Thorndike
- b) Wilhem Wunt
- c) William Jame
- d) Stanley Hall
- e) John Locke

Yanıt Açıklaması:

Eğitim biliminin bilim olarak gelişmesine önemli katkıları olan ve eğitim psikolojisinin kurucusu olarak kabul edilen bilim insanı Edward L. Thorndike'dir. Doğru cevap A'dır.

6.Soru

Eğitimi, fiziksel ve toplumsal çevrenin insan üzerinde meydana getirdiği etkiler olarak tanımlayan; bu tanım ile eğitime toplumsal bir nitelik kazandıran, eğitimin

toplumsal yönlerine dikkat çekilerek eğitim ile sosyoloji arasında ilişki kuran bilim insanı hangisidir?

- a) Kant
- b) Spencer
- c) Dewey
- d) Durkheim
- e) Mill

Yanıt Açıklaması:

Verilen açıklama Durkheim' e aittir. Doğru cevap D' dir.

7.Soru

"Bilgilerimizin köken ve niteliğini inceleyen felsefe dalıdır." tanımı verilen felsefe dalı aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Ontoloji
- b) Epistemoloj
- c) Aksiyoloji
- d) Mantık
- e) Hedonizm

Yanıt Açıklaması:

Bilgilerimizin köken ve niteliğini inceleyen felsefe dalıdır. Bilgiyi evrensel bir biçimde inceler ve bilme sürecinin niteliğini bulmaya, çözümlemeye çalışır. Doğru yanıt B şıkkıdır.

8.Soru

17. yüzyılda modern öğretim yöntemlerine ilişkin görüşleri ile dikkat çeken Alman eğitimci aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Comenius
- b) Wolfgang Ratke
- c) Desiderius Erasmus
- d) Gottfried Wilhelm Leibniz
- e) Friedrich Hegel

Yanıt Açıklaması:

17. yüzyılda modern öğretim yöntemlerine ilişkin görüşleri ile dikkat çeken Alman eğitimci Wolfgang Ratke'dir. Doğru yanıt B seçeneğidir.

9.Soru

Hangisi 16.yüzyılda eğitimde cezaya karşı çıkan görüşleri ile bilinen eğitimcidir?

EĞİTİM BİLİMLERİNE GİRİŞ

- a) Erasmus
- b) Comenius
- c) Locke
- d) Ratke
- e) Pestalozzi

Yanıt Açıklaması:

16.yüzyılda eğitimde cezaya karşı çıkan görüşleri ile bilinen eğitimci Erasmus'tur. Doğru cevap A'dır.

10.Soru

Aşağıdakilerden hangisi eğitim harcamalarını etkileyen etmenlerden biri değildir?

- a) İletişim ve bilgi teknolojilerinde meydana gelen değişimler
- b) Toplum tarafından eğitime verilen önem
- c) Ülkelerin ortalama ekonomik yaşam düzeyler
- d) Eğitime katkı payı giderleri
- e) Eğitim kurumlarının coğrafi dağılımları

Yanıt Açıklaması:

Ülkelerin eğitim harcamalarını etkileyen etmenler şöyle sıralanabilir :

- İletişim ve bilgi teknolojilerinde meydana gelen değişimler
- Ülkelerin var olan hükümetlerinin belirlediği politikalar
- Toplum tarafından eğitime verilen önem
- Toplam eğitim maliyetlerinin artış hızı
- Ülkelerin ortalama ekonomik yaşam düzeyleri
- Yetişmiş insan gücüne duyulan gereksinim
- Eğitim kurumlarının coğrafi dağılımları

11.Soru

Aşağıdakilerden hangisi eğitimin ekonomi üzerindeki etkilerinden değildir?

- a) Piyasalarla uyumlu bireylerin yetiştirilmesi
- b) Gelir artışının sürüdürlebilir olması
- c) Talep yaratılması
- d) Üretime temel olacak yeniliklerin sağlanması
- e) Bireyler arasında dayanışmanın sağlanması

Yanıt Açıklaması:

Eğitimin ekonomi üzerinde olumlu çıktıları vardır. yeniliklerin sağlanması, piyasalar ile uyumun sağlanması, talep yaratımı ve gelir artışı eğitimin ekonomik çıktılarından bazılarıdır. Bireyler arasındaki dayanışmanın sağlanması ise dinin toplum üzerindeki etkilerinden birisidir. Doğru cevap E'dir.

12.Soru

İyi bir eğitim programının, öğrencilerin yaşantı ve ilgilerine dayalı olmasını savunan; eğitim programı amaçlarının, esnek ve süreç içinde değişmeye açık olması gerektiğini içeren felsefe akımı hangidir?

- a) Varoluşçuluk
- b) Yarırcılık
- c) Gerçekçilik
- d) Ülkücülük
- e) İdealcilik

Yanıt Açıklaması:

Yarırcılık felsefe akımında, John Dewey eğitimi insanı geliştirmeye yarayan bir süreç olarak, okulu ise toplum yaşamının küçük bir örneği olarak görür. Ona göre iyi bir eğitim programı, öğrencilerin yaşantı ve ilgilerine dayalı olmalıdır. Eğitim programı amaçlarının, esnek ve süreç içinde değişmeye açık olması gereklidir. Doğru cevap B' dir.

13.Soru

"Alanyazında deneyselcilik (experimentalism) ya da işlevselcilik (functionalism) gibi adlarla da anılan geleneksel deneyci (empiric), ingiliz düşünce sistemine bağlı bir Amerikan felsefesidir." tanımı aşağıdaki akımlardan hangisine aittir?

- a) Ülkücülük
- b) Yarırcılık
- c) Gerçekçilik
- d) Daimicilik
- e) Varoluşçuluk

Yanıt Açıklaması:

Yarırcılık: Alanyazında deneyselcilik (experimentalism) ya da işlevselcilik (functionalism) gibi adlarla da anılan geleneksel deneyci (empiric), ingiliz düşünce sistemine bağlı bir Amerikan felsefesidir.

14.Soru

EĞİTİM BİLİMLERİNE GİRİŞ

Bir ilkokul öğretmeni öğrencilerine varsayımsal düşünme görevleri vermiştir. Ancak sınıftaki hiç bir öğrenci görevlerinde başarılı olamamıştır. bu öğretmen ile ilgili aşağıda yer alan ifadelerin hangisi yada hangileri kesinlikle doğrudur?

1. Öğrenme psikoloji bilmiyordur
2. gelişim psikolojisi bilmiyordur
3. sınıf yönetimi konusunda yetersizdir.

- a) Yalnız 1
- b) Yalnız 2
- c) 1 ve 2
- d) 2 ve 3
- e) 1, 2 ve 3

Yanıt Açıklaması:

Öğretmenin verdiği görevleri öğrencilerin yerine getirememesi hem öğrenme psikolojisinin hem de gelişim psikolojisinin ilgilendiği konulardandır. Verilen görev öğrencilerin gelişim özellikleri ile uyumsuz olabilir veya uygun şekilde sunulmamış olabilir. Doğru cevap C'dir.

15.Soru

Gücünü genellikle kökleşik gerçekçilikten (klasik realizmden) aldığı için çoğu yerde "kökleşik görüş" olarak nitelendirilen eğitim felsefesi kuramı aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Esasicilik
- b) Daimicilik
- c) İlerlemecilik
- d) Yeniden yapılandırmacılık
- e) Yaratıcılık

Yanıt Açıklaması:

Daimicilik gücünü genellikle kökleşik gerçekçilikten (klasik realizmden) gerçekçilikten (klasik realizmden) aldığı için çoğu yerde "kökleşik görüş" olarak nitelendirilir. Ülkücülük (idealism) akımını benimsiyenlerden de büyük ölçüde destek bulmuştur. Doğru Cevap B'dir.

16.Soru

I. Milli Eğitim Bakanlığı

II. Milli Eğitim Şuraları

III. Kalkınma planları

Yukarıdakilerden hangileri Türk Eğitim Sistemi açısından eğitim politikalarının belirlenmesinde etkili süreçlerden biridir?

- a) Yalnız I
- b) Yalnız II
- c) I ve II
- d) II ve III
- e) I, II ve III

Yanıt Açıklaması:

Türk Eğitim Sistemi açısından eğitim politikalarının belirlenmesinde Milli Eğitim Bakanlığı, Milli Eğitim Şuraları ve Kalkınma planları en etkili süreçlerdendir.

17.Soru

Eğitim harcamalarının özellikleri ile ilgili;

Eğitimin bir gereksinim olması

Gereksinimlerin karşılanabilmesi için mal ve hizmetlerin kullanılması

Uzun dönemde sonuçlarının alınması

Gelecekte daha fazla bireysel ve toplumsal yarar sağlanması

Yukarıdakilerden hangisi ya da hangileri eğitimin yatırım özelliğini ön plana çıkarmaktadır?

- a) Yalnız I
- b) Yalnız III
- c) I ve IV
- d) II ve III
- e) III ve IV

Yanıt Açıklaması:

Eğitim kurumları tarafından sunulan eğitim hizmeti, uzun ömürlü bir hizmet özelliği göstermektedir. Yaşam boyu devam etme özelliği nedeniyle uzun dönemde eğitime yapılan harcamalar yatırım özelliği taşımaktadır.

Devletler ve insanlar, gelecekte daha fazla bireysel ve toplumsal yarar sağlamak amacıyla eğitim hizmetleri için harcama yapmaktadırlar. Yapılan bu harcamalar, eğitimin yatırım özelliğini ön plana çıkarmaktadır. Doğru cevap E'dir.

18.Soru

EĞİTİM BİLİMLERİNE GİRİŞ

Okul aracılığı ile gerçekleştirilen kasıtlı kültürleme sürecinin kapsamını oluşturan etmenler aşağıdakilerden hangisidir ?

- a) Demokratik değerler
- b) Politik anlayış
- c) Disiplinlerin düzenlenmesi
- d) Eğitim süreci
- e) Kültür

Yanıt Açıklaması:

Okul aracılığı ile gerçekleştirilen kasıtlı kültürleme sürecinin kapsamını demokratik değerler oluşturur. Doğru cevap A şıkkıdır.

19.Soru

"Bireyin beden, zihin ve ruhsal yapısını geliştirmektir."

Yukarıdaki tanım eğitimin hangi işlevini açıklamaktadır?

- a) Eğitimin toplumsal işlevleri
- b) Eğitimin siyasal işlevleri
- c) Eğitimin bireysel işlevleri
- d) Eğitimin ekonomik işlevleri
- e) Eğitimin yönetsel işlevleri

Yanıt Açıklaması:

Eğitimin bireysel işlevleri: Bireyin beden, zihin ve ruhsal yapısını geliştirmektir. Doğru cevap C' dir.

20.Soru

Cumhuriyet öncesinde Türk Eğitiminin dayandığı temel felsefeler bakımından aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlış bir ifadedir?

- a) 17., 18. ve 19. yüzyıllarda "iskolastik düşünce", eğitim sistemlerine giderek egemen olmuştur.
- b) 18. ve 19. yüzyıllarda ağırlık islam bilimlerine verilmiş, astronomi, felsefe, tarih ve coğrafya gibi dersler ya programlardan çıkarılmış ya da gereği gibi işlenmemiştir.
- c) İslamiyetten önceki Türk toplumlarında eğitimin dayandığı temel felsefe, o toplumlarda yaşayan insanların yaşam biçimlerinden kaynaklanmıştır.
- d) Selçuklularda medreselere önem verilmiş, eğitimin temel amacı İslami değerlere bağlı "veli insan tipi"ni yetiştirmek olmuştur.
- e) Tanzimat Fermanı'ndan sonra Batı eğitim sistemi yavaş yavaş benimsenmeye başlayınca, öncelikle, İngiliz eğitim sisteminin etkisi görülmüştür.

Yanıt Açıklaması:

Tanzimat Fermanı'ndan sonra Batı eğitim sistemi yavaş yavaş benimsenmeye başlayınca, öncelikle, Fransız eğitim sisteminin etkisi görülmüştür. Daha sonra Alman ve İngiliz eğitim sistemlerinin etkisinden söz edilebilir. Bu etkilerin Cumhuriyet dönemine değin sürdüğü söylenebilir. Doğru cevap E'dir.

1.Soru

Durkheim'a göre eğitim fiziksel ve toplumsal çevrenin insan üzerinde meydana getirdiği etkilerdir. Bu tanımdan hangisi çıkartılırsa eğitim ve sosyoloji arasındaki ilişki ortadan kalkar?

- a) Fiziksel çevre
- b) Toplumsal çevre
- c) İnsan
- d) Etki
- e) Çevre

Yanıt Açıklaması:

Durkheim'e göre ise eğitim, fiziksel ve toplumsal çevrenininsan üzerinde meydana getirdiği etkilerdir. Durkheim'in bu tanımı, eğitime toplumsal bir nitelik kazandırmış, bu tanımla eğitimin toplumsal yönlerine dikkat çekilerek eğitim ile sosyoloji arasında ilişki kurulmuştur. Doğru cevap B'dir.

2.Soru

Aşağıdakilerden hangisinde eğitim programlarının hazırlanmasına dayanak olan gereksinimlerin tamamı verilmiştir?

- a) Toplumsal gereksinimler - Bireysel gereksinimler-Fiziksel gereksinimler
- b) Toplumsal gereksinimler - Bireysel gereksinimler- Konu alanıyla ilişkili gereksinimler
- c) Bireysel gereksinimler - Konu alanıyla ilişkili gereksinimler - Fiziksel gereksinimler
- d) Toplumsal gereksinimler - Bireysel gereksinimler – Ekonomik gereksinimler
- e) Konu alanıyla ilişkili gereksinimler - Bireysel gereksinimler – Ekonomik gereksinimler

Yanıt Açıklaması:

Eğitim politikaları ve eğitim programlarının gereksinimlere dayalı olarak hazırlanması beklenir. Bu gereksinimler; kaynağına göre toplumun gereksinimi, bireyin gereksinimi

EĞİTİM BİLİMLERİNE GİRİŞ

ve konu alanı özelliklerinden kaynaklanan gereksinimler olmak üzere üçe ayrılır. Bu gereksinim alanlarını birbirinden ayrı düşünmek doğru değildir. Örneğin toplumun gereksinimleri, bireyin ve konu alanın gereksinimlerini kapsar. Ancak birey ve konu alanının gereksinimleri; toplumsal gereksinimler açısından analiz edilmekte ve toplumun demokrasi, ekonomi ve bilimsel yönlerden gelişmesi ve kalkınmasını sağlamaya yönelik gereksinimler olarak görülmektedir. Doğru cevap B'dir.

3.Soru

"Öğretmen, araştırmacı ve eğitim uzmanlarının eğitimin sosyal temelleri konusunda bilgi sahibi olmaları, onların mesleki yeterlikleri ve başarıları için temel bir koşuldur" ifadesi ile Eğitim Sosyolojisinin hangi özelliğini açıklamaktadır?

- a) Sosyal gelişme aracıdır.
- b) Eğitim amaçlarının sosyal boyutunun incelenmesinde bir araçtır.
- c) Sosyolojinin eğitimsel sorunlara uygulanmasıdır.
- d) Sosyalleşme sürecinin incelenmesidir.
- e) Eğitimcilerin eğitiminde yararlanılan bir bilim dalıdır.

Yanıt Açıklaması:

"Öğretmen, araştırmacı ve eğitim uzmanlarının eğitimin sosyal temelleri konusunda bilgi sahibi olmaları, onların mesleki yeterlikleri ve başarıları için temel bir koşuldur" ifadesi; Eğitim Sosyolojisinin eğitimcilerin eğitiminde yararlanılan bir bilim dalı olma özelliğini ifade etmektedir.

4.Soru

Bireylerin gelişimlerine katkıda bulunmak için onların yeteneklerini en üst düzeye çıkarmada eğitimden bir araç olarak yararlanılması gerektiğini savunan görüş aşağıdakilerden hangisiyle ilişkilidir?

- a) Hukuk
- b) Psikoloji
- c) Sosyoloji
- d) Ekonomi
- e) Felsefe

Yanıt Açıklaması:

Psikolojik görüş bireyin yeteneklerini en üst düzeye çıkartarak onun gelişimine katkıda bulunmak için eğitimden araç olarak yararlanılması gerektiği anlayışına dayanmaktadır. Doğru cevap B'dir.

5.Soru

"Bu eğitim felsefesi, gücünü genellikle kökleşik gerçekçilikten (klasik realizmden) aldığı için çoğu yerde "kökleşik görüş" olarak nitelendirilir. Ülkücülük (idealism) akımını benimseyenlerden de büyük ölçüde destek bulmuştur."

Bu tanım aşağıdaki eğitim felsefesi kuramlarından hangisine aittir?

- a) Yeniden yapılanmacılık
- b) İlerlemecilik
- c) Esasicilik
- d) Varoluşçuluk
- e) Daimicilik

Yanıt Açıklaması:

Daimicilik: Bu eğitim felsefesi, gücünü genellikle kökleşik gerçekçilikten (klasik realizmden) aldığı için çoğu yerde "kökleşik görüş" olarak nitelendirilir. Ülkücülük (idealism) akımını benimseyenlerden de büyük ölçüde destek bulmuştur.

6.Soru

Eğitim politikaları; bazı eğitim ve öğretim programı öğeleri aracılığı ile uygulamaya aktarılmaktadır. Aşağıdakilerden hangisi bu öğelerden biri değildir?

- a) Amaç
- b) Öğrenme çevresi
- c) İçerik
- d) Öğretme-öğrenme süreçleri
- e) Değerlendirme

Yanıt Açıklaması:

Eğitim politikaları; eğitim ve öğretim programlarını oluşturan amaç, içerik, öğretme-öğrenme süreçleri ve değerlendirme öğeleri aracılığı ile uygulamaya aktarılmaktadır. Doğru cevap B'dir.

7.Soru

Aşağıdakilerden hangisi eğitimin politik ya da siyasal işlevlerinden biri değildir ?

- a) Var olan siyasal düzeni koruyacak, milli değerlere ve millet bilincine sahip bireyler yetiştirmek.
- b) Ülke yönetiminde görevler üstelenecek liderler yetiştirmek.

EĞİTİM BİLİMLERİNE GİRİŞ

- c) Toplumsal gelişme ve ilerlemeyi sağlayacak bireyler yetiştirmek.
- d) Demokratik yaşamın geliştirilmesine katkı getirecek bireyler yetiştirmek
- e) Örgün ve yaygın eğitim sistemleri aracılığı ile eğitim hizmetini bireylere ulaştırmamak.

Yanıt Açıklaması:

Eğitimin politik ya da siyasal işlevleri;

-Var olan siyasal düzeni koruyacak, milli değerlere ve millet bilincine sahip bireyler yetiştirmek.

-Ülke yönetiminde görevler üstelenecek liderler yetiştirmek.

-Toplumsal gelişme ve ilerlemeyi sağlayacak bireyler yetiştirmek.

-Demokratik yaşamın geliştirilmesine katkı getirecek bireyler yetiştirmek

Doğru cevap E şıkkıdır.

8.Soru

Aşağıda verilen kavram çiftlerinden hangisinde çiftler arasında uyumsuzluk söz konusudur?

- a) Gelişim psikolojisi -hazır bulunuşluluk
- b) Öğrenme Psikolojisi - Öğretim stratejisi
- c) Sınıf yönetimi-motivasyon
- d) Sınıf yönetimi - liderlik
- e) Öğrenme psikolojisi - güdüleme

Yanıt Açıklaması:

Öğrenme psikolojisi öğretimin daha etkili olabilmesi için başvurulan öğretim strateji ve tekniklerini kapsamaktadır. Sınıf yönetimi ise sınıf atmosferini öğretime uygun hale getirmek ile ilgili olup liderlik ve disiplini kapsar. Gelişim psikolojisi ise bireylerin gelişimleri ve hazır bulunuşlulukları ile ilgilidir. Doğru cevap C'dir.

9.Soru

Yeniden yapılanmacılık akımının başlıca özellikleri ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- a) Eğitimin başlıca amacı, toplumsal bir reform programı uygulamaya koyarak toplumu geliştirmek olmalıdır.
- b) Uygulamalardan çok teorik bilgiye önem verilerek kalıcı öğrenme sağlanmalıdır.

- c) Eğitim ortamında ceza ve ödül yöntemleri kullanılmalıdır.
- d) Eğitim ortamında kültüre göre geleneksel öğretim teknikleri kullanılmalıdır.
- e) Geleceğe yönelik sorunlar öğretmenin anlatımı ile anlaşılmalıydır.

Yanıt Açıklaması:

Yeniden yapılandırmacılığın başlıca özellikleri şunlardır:

- Eğitimin başlıca amacı, toplumsal bir reform programı uygulamaya koyarak toplumu geliştirmek olmalıdır.
- Okul ve sınıf ortamı demokratik olmalı; her türlü görüş, düşünce ve savlar eğitim ortamına getirilip tartışılabilir.
- Uygulamalara yer veren bir eğitim yoluyla, kalıcı bir öğrenmenin gerçekleştirilmesine özen gösterilmelidir.
- Eğitim ortamında cezaya kesinlikle yer verilmemeli; öğrenme, ödüllendirme ile denetlenmelidir.
- Geleceğe yönelik doğal ve toplumsal sorunlar birlikte tartışılmalı çözüm önerileri üretilmeye çalışılmalıdır.
- Öğrencilerin etkin biçimde katılacağı bir eğitim ortamında, yeni öğretme öğrenme stratejileri, yeni yöntem ve teknikler geliştirilerek uygulanmalıdır.

Doğru Cevap A'dır.

10.Soru

Annesini izleyerek nasıl halı dokunduğunu öğrenen birey hangi eğitim türünden geçmiştir?

- a) İnfomal
- b) Formal
- c) Uzaktan
- d) Yaygın
- e) Sargın

Yanıt Açıklaması:

İnfomal eğitim: Bir plana bağlı olmaksızın yapılan eğitim etkinlikleridir.

11.Soru

Mutlak gerçeğin fiziksel olmaktan çok ruhsal olduğunu savunan, çevredeki dünyayı yadsımamakla birlikte çevredeki dünyanın mutlak gerçek olmadığını ileri süren felsefe akımı aşağıdakilerden hangisidir?

EĞİTİM BİLİMLERİNE GİRİŞ

- a) Gerçekçilik
- b) Ülkücülük
- c) Yararcılık
- d) Varoluşçuluk
- e) Maddecilik

Yanıt Açıklaması:

Ülkücülük akımı, mutlak gerçeğin fiziksel olmaktan çok ruhsal olduğunu savunur. Çevredeki dünyayı yadsımamakla birlikte çevredeki dünyanın mutlak gerçek olmadığını ileri sürer. Maddeciliğin (materyalizmin) karşılığı olan bir felsefedir. Bu görüşle göre insan, ruhsal bir nesnedir ve insanın yaşamdaki başlıca amacı kendi doğasını anlatmak, göstermektir. Eğitimin amacı ise bunu yapmada ona yardımcı olmaktır. Genelde bu görüşlü savunan düşünürler, gerçeğe ulaşmak için gözlem ve deneye dayanan bilimsel yöntemi izlemekten çok, sezgiye ve düşünceye dayalı bir yolu izlemenin daha doğru olacağını ileri sürerler. Doğru Cevap B'dir.

12.Soru

" Tatmin edildiklerinde bireylere haz, tatmin edilmediklerinde üzüntü ve acı veren duygular" olarak tanımlanan kavram aşağıdakilerden hangisidir?

- a) gereksinim
- b) alternatif maliyet
- c) fırsat maliyeti
- d) sermaye
- e) üretim

Yanıt Açıklaması:

Gereksinimler; tatmin edildiklerinde bireylere haz, tatmin edilmediklerinde üzüntü ve acı veren duygulardır.

13.Soru

Eğitim bilimleri ile ilgili tanımlar sosyolojik ve psikolojik boyutta dikkate alındığında aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- a) Eğitim politik kurumlar doğrultusunda bir değişim sürecidir
- b) Eğitim topluma uyumu ve bireysel gelişimi desteklemelidir
- c) Eğitimin amaçlarını ülkelerin ekonomik koşulları belirler
- d) Eğitim yerel gereksinimler doğrultusunda şekillendirilir
- e) Eğitim geleneksel değerlerle örtüşmeleridir

Yanıt Açıklaması:

Eğitimin sosyolojik tanımı, bireyin topluma uyumunu psikolojik tanımı ise, kişisel gereksinimlerini gidererek gelişimine işaret etmektedir. Bu nedenle yanıt B seçeneğinde verilmiştir.

14.Soru

Çocuğun anne ve babasını model alarak öğrenmesi aşağıdakilerden hangisi ile açıklanabilir?

- a) Aile ve Eğitim
- b) Politika ve Eğitim
- c) Ekonomi ve Eğitim
- d) Nüfus ve Eğitim
- e) Kültür ve Eğitim

Yanıt Açıklaması:

Aile ve Eğitim

15.Soru

I. Sosyal adalet konusunda duyarlıdır

II. Ulusal kaynakları korur

III. Demokratik ilkelere bağlıdır

IV. Vatandaşlık görevlerini bilir ve yerine getirir, Eğitimin işlevleri dikkate alındığında öncüllerde yer alan bilgiler, eğitimin hangi işlevi ile yakından ilgilidir?

- a) Kültürel işlevler
- b) Toplumsal işlevler
- c) Bireysel işlevler
- d) Ekonomik işlevler
- e) Siyasal işlevler

Yanıt Açıklaması:

Eğitimin siyasal işlevleri: Ülkenin anayasal yapısına uygun, lider özellikleri olan, girişimci ve bilinçli seçmen yetiştirmektir.

Eğitim, bireyin vatandaşlık sorumluluğunu geliştirir. Bu sorumluluğu geliştiren birey;

Sosyal adalet konusunda duyarlıdır.

Propagandaya karşı eleştirel düşünme yeteneği geliştirmiştir.

Hoşgörülüdür, düşünce ayrılıklarına saygılıdır.

EĞİTİM BİLİMLERİNE GİRİŞ

Ulusal kaynakları korur.

Bilimin insan yararına gelişmesi gerektiğini bilir.

Dünyadaki gelişmeleri dikkatle izler.

Yasalara saygılıdır.

Ekonomik görüşe sahiptir.

Vatandaşlık görevlerini bilir ve yerine getirir.

Demokratik ilkelere bağlıdır. Doğru cevap E'dir.

16.Soru

Eğitim reformunu desteklemek ve yaygınlaştırmak üzere Atatürk'ün önderliğinde çıkarılan kanun aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Hıyanet-i Vataniye Kanunu
- b) Kabotaj Kanun
- c) Tevhid-i Tedrisat Kanunu
- d) Medeni Kanun
- e) Takrir-i Sükun Kanunu

Yanıt Açıklaması:

Cumhuriyetin ilk yıllarında, halkın %10'u bile okuryazar değilken Atatürk'ün önderliğinde, Öğretim Birliği (Tevhid-i Tedrisat) Yasası ile başlayan eğitim reformunu desteklemek ve yaygınlaştırmak üzere yeni adımlar atılmış ve eğitimde çok önemli gelişmeler kaydedilmiştir. Doğru cevap C'dir.

17.Soru

Çağın kültürel bunalımlarına göğüs gerebilmek için toplumu yeniden düzenlemek ve güçlü, birleşmiş, tutarlı değerlere dayalı yeni bir dünya uygarlığı kurmayı benimseyen eğitim felsefesi aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Esasicilik
- b) İlerlemecilik
- c) Daimicilik
- d) Ülkücülük
- e) Yeniden Yapılanmacılık

Yanıt Açıklaması:

Yeniden Yapılanmacılık (Reconstructionism): Son gelişen eğitim akımları ndan biri olan yeniden yapılanmacılık, alanyazında "yeniden kurmacılık" ya da "yeniden inşacılık" olarak da yer alır. Temeli yararçı felsefeye dayandığından ilerlemecilik akımının devamı olarak görülür. Bu nedenle

ilerlemeciliğin benimsediği ilkeleri genelde tümüyle destekler. Bu akıma göre, çağın kültürel bunalımlarına göğüs gerebilmek için toplumu yeniden düzenlemek ve güçlü, birleşmiş, tutarlı değerlere dayalı yeni bir dünya uygarlığı kurmak gerekir. Doğru cevap E'dir.

18.Soru

Hangi seçenekte sınıf yönetiminin boyutları doğru olarak verilmiştir?

- a) Etkili liderlik-Sınıf atmosferi-Otorite
- b) Etkili liderlik-Otorite-Disiplin
- c) Etkili liderlik-Sınıf atmosferi-Disiplin
- d) Sınıf atmosferi-Disiplin-Denge
- e) Etkili liderlik-Disiplin-Denge

Yanıt Açıklaması:

Sınıf yönetiminin üç boyutu vardır. Bunlar etkili liderlik, sınıf atmosferi ve disiplindir. doğru cevap C'dir.

19.Soru

I-Var olan siyasal düzeni koruyacak, milli değerlere ve millet bilincine sahip bireyler yetiştirmek

II-Ülke yönetiminde görevler üstelenecek liderler yetiştirmek

III-Toplumsal gelişme ve ilerlemeyi sağlayacak bireyler yetiştirmek

IV-Demokratik yaşamın geliştirilmesine katkı getirecek bireyler yetiştirmek

Yukarıdakilerden hangileri eğitimin politik ya da siyasal işlevlerindendir?

- a) I, II, III, IV
- b) I, IV
- c) II, III
- d) II, III, IV
- e) I, II, III

Yanıt Açıklaması:

Eğitim ve politika ilişkisine açıklık getirmek için eğitimin politik işlevlerinin incelenmesi gerekmektedir. Eğitimin politik ya da siyasal işlevleri:

-Var olan siyasal düzeni koruyacak, milli değerlere ve millet bilincine sahip bireyler yetiştirmek,

EĞİTİM BİLİMLERİNE GİRİŞ

- Ülke yönetiminde görevler üstelenecek liderler yetiştirmek,
- Toplumsal gelişme ve ilerlemeyi sağlayacak bireyler yetiştirmek,
- Demokratik yaşamın geliştirilmesine katkı getirecek bireyler yetiştirmek olarak sıralanabilir. Doğru cevap A seçeneğidir.

20.Soru

Toplum, sürekli değişim içindedir; eğitim politikaları, bu değişimin yönünü, zamanını, hızını ve gerçekleştirilme biçiminin planlanması işini üstlenmektedir. Bu açıklama aşağıdaki alanlardan hangisi ile eğitim politikasının ilişkisini açıklamaktadır?

- a) Sosyoloji
- b) Felsefe
- c) Psikoloji
- d) Ekonomi
- e) Hukuk

Yanıt Açıklaması:

Eğitim kavramı ile ilgili tanımların kimilerinde eğitimin “kültürleme süreci” olarak ifade edildiği bilinmektedir. Eğitimin bu tanımından yola çıkarak eğitim politikalarının sosyolojisi ile yakın ilişki içinde olduğu söylenebilir. Toplum, sürekli değişim içindedir; eğitim politikaları, bu değişimin yönünü, zamanını, hızını ve gerçekleştirilme biçiminin planlanması işini üstlenmektedir. Dolayısıyla Doğru Cevap A'dır.